“QSM-7” təsdiq edir

“QSM-7” confirms

Bakı-2010

Baş məsləhətçi:
Eldar Mahmudov – Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri

Məsləhətçilər:
Şahin Sayılov – Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının katibi
Firudin Sadıqov – Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası İşçi qrupunun rəhbəri.

Tərtibçi:
Eldar Səmədov – Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası İşçi qrupu rəhbərinin müavini

Buraxılışa məsul: – Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu

Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu tərəfindən toplanmış materialların əsasında tərtib edilmiş kitabda əksini tapan hadisələr, şahid ifadələrinə əsaslanan faktlardır. Bunlar sadəcə hadisə yox, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü zamanı törədilmiş müharibə cinayətləridir. Həmin cinayətləri eyni zamanda, kitabda oxucuların diqqətinə təqdim edilmiş radio əks-kəşfiyyat məlumatları da təsdiq edir.

Kitab geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

ISBN 9952-8058 6 1

© Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası.

Ön söz

Ermənistanın Azərbaycana ərazi iddialı hərbi təcavüzü özü ilə bölgəyə miqyası hələ tam müəyyənləşdirilməmiş çoxsaylı problemlər gətirdi. Ən çox əziyyət isə təcavüzə məruz qalmış ərazidə yaşayan dinc əhalinin payına düşdü. Münaqişənin əvvəlində hələ nəyin baş verdiyini dəqiq dərk etməyən insanlar sözün tam mənasında müharibənin qurbanına – şəhidə, məcburi köçkünə, əsirə, girova və itkinə çevrildilər.

Münaqişənin ilk illərində, ağır humanitar problem yarandığı müddətdə insanlar daha çox ermənilərlə olan şəxsi əlaqələrindən, o cümlədən səhra komandirlərinin biri-biri ilə razılığından istifadə edərək onun həllinə nail olmağa çalışırdı. Prosesin bu cür gedişi isə inkişaf edərək müəyyən mənfi halların yaranmasına səbəb olurdu. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, həmin dövrdə hər iki tərəfdə bu problemdən yararlanmaq istəyən şəxslər var idi. Müstəqilliyini yenicə əldə etmiş və həmin andan etibarən təcavüzlə üz-üzə qalmış Respublikamız üçün çox çətin olsa da, baş verə biləcək mənfi halların qarşısının alınması zəruri idi. Bu məqsədlə və prosesin bir mərkəzdən idarə

olunması üçün 1993-cü ilin yanvar ayında Azərbaycan Respublikasının Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası yaradıldı. Bu həm də Azərbaycan Respublikasısnın 1993-cü ildə qoşulduğu 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyalarından irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı tədbirlərin görülməsi üçün vacib idi.

Komissiyanın əsas vəzifəsi ilk növbədə əsir-girov götürülmüşlərin və itkin düşmüşlərin siyahısını tərtib etməkdən ibarət olmuşdur. Bunun əsas səbəbi əsir-girovları müəyyənləşdirib beynəlxalq təşkilatların vasitəçiliyi ilə onların azad edilməsinə nail olmaqdan, itkinlərin axtarışını təşkil etməkdən ibarət idi. Çox çətin proses olmasına baxmayaraq, Dövlət Komissiyası əsir və girov götürüldükdən sonra Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin qeydiyyatına düşmüş şəxslərin böyük bir hissəsinin azad edilməsinə nail olmuşdur. Lakin sonrakı araşdırma prosesində, itkin düşmüş şəxs kimi qeydiyyata alınmış yeddi yüzdən artıq vətəndaşımızın, hərbi əməliyyatların gedişində Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir-girov götürülməsi və saxlanması faktları müəyyənləşdirilmişdir. Bu faktlar şahid ifadələrinə əsasən təsdiq edilmişdir.

Dövlət Komissiyası toplanmış materiallardan istifadə edərək 2006-cı ildə «Bizi əsirlikdən qurtarın» adlı kitabı azərbaycan və ingilis dillərində nəşr etdirmişdir. Həmin kitabda Azərbaycan ərazilərinin işğalı zamanı Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir və girov götürülməsi barədə şahid ifadələri olan 753 vətəndaşımız haqqında məlumatlar yerləşdirilmişdir. 2009-cu ildə kitabın DVD versiyası hazırlanmışdır.

Adı çəkilən kitab nəşr edildikdən sonra Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu tərəfindən aparılmış araşdırmalar zamanı itkin düşmüş şəxs kimi qeydiyata alınmış iki yüzdən artıq vətəndaşımızın da əsir və girov götürülməsi barədə məlumatlar aşkarlandı. Bu şəxslərin arasında hərbçilərlə yanaşı, yaşayış məntəqələrinin işğalı zamanı öz döğma yurdunu, evini tərk etməkdən imtina edərək orada qalmış dinc insanlar da var. Azərbaycan ərazilərinin işğalı zamanı həmin şəxslərin girov götürülməsi və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsi şübhə doğurmur. Lakin Ermənistan Cenevrə Konvensiyalarının ziddinə çıxaraq öz evlərində sağ-salamat qalmış insanların sonrakı taleyi barədə məlumat verməmişdir.

Əlbəttə ki, yaşayış məntəqələrinin işğalı zamanı öz evlərində girov götürülmüş insanlara Ermənistan hərbçiləri tərəfindən hələ də yaşamaq hüququnun verilməsinə inanmaq sadəlövhlük olardı. Çünki aparılan araşdırmalar, eyni zamanda əldə olunmuş təkzib olunmaz faktlar təsdiq edir ki, bir çox hallarda öz evlərində girov götürülmüş insanlar beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilmiş və kütləvi halda qətlə yetirilmişdir. Fakta müraciət edək. 1993-cü ilin aprel ayının 1-də Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycanın Kəlbəcər rayonuna genişmiqyaslı hücumu zamanı Ermənistanın Vardenis rayonundakı qərargah radiostansiyasından («QSM-7») Kəlbəcər döyüş bölgəsindəki baş radiostansiyaya («Uraqan») bölgədəki bütün səyyar radiostansiyalara çatdırmaq üçün təcili əmr verilmişdir. Əmrdə əsir və girov götürülmüş Azərbaycan vətəndaşlarını, o cümlədən qocaları, qadınları və uşaqları təcili məhv edib basdır-

maq tələb olunurdu. Tələsikliyə səbəb azərbaycanlılar barəsində törətdikləri vəhşiliklərin izlərinin həmin vaxt döyüş bölgəsinə gələn beynəlxalq nümayəndə heyətindən, xüsusən də jurnalistlərdən gizlətmək olmuşdur. Erməni hərbi birləşmələri komandirlərinin efirdəki bu radiodanışığının mətni Azərbaycan Respublkasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinn radioəkskəşfiyyat xidməti tərəfindən 1993-cü ilin aprel ayının 6-7-də lentə alınmışdır. Bu radiodanışığın mətnini də kitabda oxucuların diqqətinə çatdırmağı məqsədəuyğun hesab etdik. Radiodanışığın audio versiyası ilə Dövlət Komissiyasının www.human.az adlı rəsmi saytında tanış olmaq olar.

Beləliklə, araşdırma prosesində əlavə faktların ortaya çıxması yeni kitabın nəşr olunması zərurətini yaratdı. Əsir-girov götürülməsi barədə məlumatlar əldə olunmuş iki yüzdən artıq şəxsdən 125-ı barədə məlumatlar seçilərək sistemləşdirildi və oxucuların diqqətinə təqdim edildi. Əlbəttə ki, Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu araşdırmalarını davam etdirir və yeni məlumatların əldə olunması ehtimalı böyükdür. Gələcəkdə həmin məlumatlar da kitab şəklində nəşr ediləcək.

Firudin Sadıqov

Əsir və itkin düşmüş, girov
götürülmüş vətəndaşlarla
əlaqədar Dövlət Komissiyası
İşçi qrupunun rəhbəri.

Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı MTN Radio Əks-kəşfiyyat Xidməti tərəfindən əldə edilmiş radiodanışıqlar

1993-cü ilin aprel ayının 1-dən erməni hərbi birləşmələri tərəfindən Kəlbəcər rayonuna genişmiqyaslı hücum başlanmışdır. Bu əməliyyat zamanı 6721 khs tezlikdə işləyən yeni radioşəbəkədən istifadə olunmuş, əməliyyatın koordinasiyası və ümumi rəhbərlik həyata keçirilmişdir. Kəlbəcərin işğalı əməliyyatında fəaliyyət göstərən radioşəbəkənin tərkibinə aşağıdakı radiostansiyalar daxil olmuşdur:

«QSM-7» - Ermənistanın Vardenis rayonunda yerləşmiş qərargah radiostansiyası. Əməliyyata ümumi rəhbərliyi həyata keçirmiş və Yerevanla mütəmadi əlaqə saxlamışdır;

«Uraqan»(U) - döyüş bölgəsində yerləşən baş radiostansiyadır. Kəlbəcərin işğalından sonra orada yerləşmişdir;

«17» - bütün komandaları rus dilindən erməni dilinə və əksinə tərcümə edərək ötürən rabitə rəisinin radiostansiyası;

«Uraqan-1» (U-1) - əməliyyatda iştirak edən səyyar radiostansiya;

«Kaskad-22» - əməliyyatda iştirak edən səyyar radiostansiya;

«Manuşak-10» - əməliyyatda iştirak edən səyyar radiostansiya;

«Leo - 13» (L-13) - əməliyyatda iştirak edən səyyar radiostansiya

«Martunik», «Qarik-02», «Qurqen», «Vartan», «Saşa-22», «Serqey», «Artaş» - erməni və rus dillərini yaxşı bilən yüksək vəzifəli hərbi mütəxəssislərin çağırış siqnallarıdır.

1993-cü ilin aprelin 6-7-də əldə olunmuş radio-əks-kəşfiyyat materiallarından göründüyü kimi, Vardenis rayonundakı qərargah radiostansiyasından («QSM-7») Kəlbəcər döyüş bölgəsindəki baş radiostansiyaya («Uraqan») bölgədəki bütün səyyar radiostansiyalara çatdırmaq üçün təcili əmr verilir ki, götürülmüş əsir və girovları, o cümlədən qocaları, qadınları və uşaqları tələsik məhv edib basdırsınlar. Tələsikliyə səbəb azərbaycanlılar barəsində törətdikləri vəhşiliklərin izlərinin həmin vaxt döyüş bölgəsinə gələn beynəlxalq nümayəndə heyətindən, o cümlədən jurnalistlərdən gizlətmək olmuşdur.

Radioşəbəkədə aşağıdakı şərti işarələrdən istifadə olunmuşdur:

«Dub»	- ölənlər
«Osina»	- yaralılar
«Xariton»	- azərbaycanlılar
«Zelyonıe»	- Azərbaycan Ordusunun əsgərləri
«Nojka-1»	- kişilər
«Nojka-2»	- qadınlar
«Nojka-3»	- uşaqlar
«Nojka-4»	- qocalar
«İsparit»	- məhv etmək
«Bolşaya derevnya»	- Kəlbəcər
«Malenkie sosedi» (lyudi)	- Qarabağ erməniləri
«Rıbı»	- zirehli texnika
«Semeçki»	- patronlar
«Qolub»	- hava nəqliyyatı (vertolyot, təyyarə)

Azərbaycan Respublikası Kəlbəcər rayonunun işğalından sonra, 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Ermənistan hərbçiləri arasında aparılan radiodanışıqların məzmunu

06.04.1993-cü il Saat: 13.00

«Uraqan» - «Uraqan-1» eşidir.

«QSM-7» - Sizin tərəfdən bura adam gəlmişdir. O hər şeyi sizə izah edib. Siz nə edəcəyinizi bilirsiniz?

«Uraqan» - Başa düşmədim, təkrar edin.

«QSM-7» - Deyirəm, siz tərəfdən bir nəfər bizim tərəfə gəlmişdir. O, nə edəcəyinizi və hansı üsullardan istifadə olunacağını sizə izah edib. Qəbul etmisiniz?

«Uraqan» - Məlumatım yoxdur.

«QSM-7» - «Kiçik xalq», «Kiçik xalq». Qəbul etmisən?

«Uraqan» - «Kiçik» nə?

«QSM-7» - «Kiçik xalq»

«Uraqan» - Bəli, bəli.

«QSM-7» - Sən qəbul etmisən? Məlumatın var?

«Uraqan» - Xeyr, qəbul etməmişəm.

«QSM-7» - Sən yaxınlıqdakı «Uraqan»lardan soruş. Onlar deyərlər, nə qədər «Dub» (həlak olmuş) və «Osina» (yaralı) var. Onları təcili surətdə məhv etmək («isparit») lazımdır. Qəbul etdin?

«Uraqan» - Nə?

«QSM-7» - «Xaritonları» (azərbaycanlıları), «dub»ları, «osina»ları tam məhv edin! Sən onlara çatdır. Onlar bilir. Qəbul etdin?

«Uraqan» - Oldu.

«QSM-7» - Təcili və mütləq yerinə yetirin! Hökmən! Əmri qəbul etdin?

«Uraqan» - Qəbul etdim, qəbul etdim.

«QSM-7» - Sən əmri onlara çatdır, onlar hər şeyi bilir. Kiminlə əlaqə yaratmaq imkanın varsa, onlara izah et. Qapalı mətnlə danış. Hamı əmri təcili yerinə yetirsin!

«Uraqan» - Burada iki «osina» var. Onları göndərmək üçün «Qolub» lazımdır.

«QSM» - Onlar bizim yaralılardır, sən əksinə başa düşmüsən. Yadında saxla, əksinə «Osinalar» və «Dublar». Başa düşdün?

«Uraqan» - Başa düşdüm.

«QSM» - Təcili olaraq «böyüklərə» və «kiçiklərə», hər kimə lazımdır, xəbər ver, ərazidə dediklərimdən heç kim görünməməlidir!

«Uraqan» - Başa düşdüm.

«QSM» - «Uraqan -1» sənə dediklərimi bir az örtülü «Manuşak -10»a da çatdır, qoy bütün bunları tezləşdirsinlər və imkan olan kimi qonşuluqdakı məntəqələrə xəbər versinlər.

«Uraqan-1» - Bizdə onların «osina» ları var. Gənclərdir. «Qolub» gözləyirik.

«QSM» - Onların hamısını on metr aşağı-xəndəyə və deyilən vəziyyətə. Anladın?

«Uraqan-1» - Təkrar edin.

«QSM» - Təcili. Hamısını, kimdə nə və nə qədər varsa!

«Uraqan-1» - Başa düşdüm.

«Uraqan-1» - Mən, Qneləm!

«**L»** - Nə çatdırmaq lazımdır?

«Uraqan-1» - Siz son xəbərləri eşitmisinizmi?

«L» - Nə barədə? Müxbirlər barəsində?

«Uraqan-1» - Oldu. Əgər eşitməmisinizsə, mən indi «QSM»lə danışıb, öyrənərəm.

«L» - Yaxşı. Xəttdə qalın, heç yerə itməyin.

«Uraqan-1» - Mən həmişə əlaqədəyəm.

«L» - O sizi axtarırdı, soruşurdu ki, siz onu nə üçün axtarmısınız? Sizi tapmadı, Əsəbləşib getdi.

«Uraqan-1» - Başa düşdüm. Sən indi bilirsən, biz onu nə üçün axtarırdıq, ona çatdır.

«L» - Bilirəm, ancaq o hələ «yuxarılarla» məşğuldur.

«Uraqan-1» - Anladım. Ancaq mənə şəxsən özü tapşırıq verməsə, heç kimə heç nə çatdırmayacam.

«L» - O gəlib deyəcək. Ancaq bilmək istəyirsənsə, qanunla sən çatdırmalısan, «Martunik» yox. Onun rabitə cihazını öz əlinə almağa ixtiyarı yoxdur.

«Uraqan-1» - İxtiyarı var. Hələ işçilər də məndən kabel istəyirlər. Mən nə edim?

«L» - «Martunik» gəlib səninlə danışacaq. Ancaq qanunla onun ixtiyarı yoxdur.

«Uraqan-1» - Burada qanunlar işləmir.

«L» - Qanun yoxdur, ona görə ki, burada biabırçılıqdırdır. Hər şeyi telefona çeviriblər.

«M» - «Martunik» eşidir.

«Uraqan-1» - Xahiş edirəm, əmrinizi şəxsən təkrar edin.

«M»	- Danışan kimdir?
«Uraqan -1»	- «Uraqan-1».
«M»	- Ağzını yum, «Uraqan-1», otur yerində və sənə nə deyirlər, yerinə yetir. Oyun çıxarma. Məni başa düşdün?
«Uraqan-1»	- Mən sizin əmri şəxsən eşitmək istəyirəm.
«M»	- Mən təkrar edirəm. Səni görən kimi, həmin an yerindəcə güllələyəcəm. Özünü axmaq yerinə qoyma. Əmri qəbul etdin – yerinə yetir! Baş «Uraqan»a çatdırın.
«Uraqan-1»	- Baş «Uraqan» burada yoxdur.
«M»	- Sənə çatdırılıb, yerinə yetir, ya da baş «Uraqan»a çatdır. Qalan işlərə qaışma. Sən müdaxilə etmək üçün hələ çox kiçiksən?
«Uraqan -1»	- Başa düşdüm.
«M»	- Qneli çağır.
«Q»	- Qnel eşidir!
«M»	- İndi orada mənimlə danışana de ki, axmaqlıq et- məsin, biz nə deyirik, onu da çatdırsın. Bu sənə və səndən böyüyə yuxarıdan verilən göstərişdır. O, nə istəyir, mən onun yerinə rabitəçi işləməliyəm? Mən onu güllələyəcəm, onun kimi əslafları da.
«Q»	- Başa düşdüm. Soruşmaq istəyirəm, siz tərəfdən gələn «qonaqlar» nə ilə geri qayıtmalıdırlar?
«M»	- Nə ilə gəlmişdilərsə.
«02»	- «02», «QSM»-ə.
«M»	- «Manuşak-10» - «QSM»-ə

«Saşa -22» - «Saşa-22» - «QSM-7».

«L» - «Leo 13» - «QSM-7»

«QSM» - Haradasan? Eşidirsən, ancaq cavab vermək istəmirsən? Deməli, Tiko səni başa salacaq. Qoy, sxemin yanına gəlsin. Qəbul etdin?

«L» - Qəbul etdim.

«QSM» - Sən axırıncı «dub»u tanıdın. O, kim idi?

«**Uraqan-1»** - Yox.

«QSM» - Sən bilirsən, axırıncı «dub» harada idi? Ebonu cağır! Sən bilirsən, «dub» harada idi?

«Uraqan-1» - Bəli, bilirəm.

«QSM» - Həmin yerdə xeyli «dub» və «osina» var. Sən onlara mütləq o yer üçün, konkret o yer üçün. Qəbul etdin?

«Uraqan -1» - Qəbul etdin?

«QSM» - Qəbul etdim.

«Uraqan-1» - Cavabınızı gözləyirəm. Təmiz və qaydasında.

Tarix: 06: 04:93 Saat: 14:00 Dalğa: 6721

«Uraqan-1» - Yerimdəyəm. (Martunik)

«L» - Danışan «Leo-13»-dür. Gedin, onu çağırın. Qoy, o, mənə şəxsən desin, bu barədə əmr versin.

«Uraqan-1» - «Leo-13»!

«L» - Eşidirəm.

«Uraqan-1» - Artaş, sənsən?

«L» - O, yoxdur.

«Uraqan-1» - Haradadır?

«L» - O, buradadır, yaxınlıqdadır. Tezliklə gələr. Kimdir soruşan?

«Q» - Bu gün olacaq?

«M» - Gözləyirik, oradan-baş şəhərdən qayıtsın ki, sonra onu o quldurların dalınca göndərək. Siz bütün komandirlərə çatdırın ki, onlar bilsinlər və əmri olduğu kimi yerinə yetirsinlər.

«**Uraqan-1**» - «Manuşak -10»-u çağırıram, «QSM-7» ilə əlaqə yaradın.

«QSM-7» - Mən mühüm məlumat vermişəm. Siz nə üçün xəttdə deyildiniz?

«Uraqan-1» - Mən həmişə xəttdə olmuşam.

«QSM-7» - Mənim dediklərimi eşitmisiniz?

«Uraqan-1» - Xahiş edirəm, mənə hamısını təkrar edin.

«QSM-7» - Diqqətlə dinlə. Sən «kiçik adam» məsələsindən xəbərdarsan?

«Uraqan-1» - «Kiçik adam»?

«QSM-7» - Bəli, «kiçik adam». Səndən qabaq orada oturan adama, mən mənasını başa salmışam. İndi ardı na qulaq as.

«Uraqan-1» - O, bilmir, mən soruşdum.

«QSM-7» - «Kiçik adam», «kiçik xalq». Qəbul etdin?

«Uraqan-1» - Qəbul etdim.

«QSM-7» - «Zelyonıy» (Azərbaycan əsgəri), «Osina», «Dub» - hamısını iki metr aşağı - dərinliyə və yerlə bərabər. Qəbul etdin?

«Uraqan-7» - Qəbul etdim. Başa düşdüm.

«QSM-7» - Hər yerdə hamıya xəbər ver. Eboda olan «dub»-u tanıyırsan? Onun yerini de.

«Uraqan-1» - Yox, bilmirəm.

«QSM-7» - Ebo nə vaxtsa demişdir: «Mən buradayam. Bura mənim yerimdir». Yadındadır?

«Uraqan-1» - Bəli.

«QSM-7» - Başlıcası oradadır.

«Uraqan-1» - Başa düşdüm. Məndə «zelyonıy» -«osina» var.

«QSM-7» - Nə qədər varsa, hamısı onlara aiddir. Qəbul etdin?

«Uraqan-1» - Qəbul etdim.

«QSM-7» - Hər şey aydındır?

«Uraqan-1» - Aydındır. Dedikləriniz «Nojka-3»-lərə (uşaqlara) də aiddir?

«QSM-7» - Əgər «Osina» və «Dub» varsa, deməli, eyni qaydada.

Tarix: 07: 04: 1993 Saat 08: 20 Dalğa 6721

«QSM-7» - Dünən sizin Artaşa hər şey deyilib. O hər şeyi başa düşdü. Artaş oradadır?

«Uraqan-1» - Yox. Hansı Artaş? «Leo-13»-dən, yoxsa «Qarik-02»-dən?

«QSM-7» - «Uraqan-1»-dən olan. O, 88-ci ilin 7 dekabr sa- kinlərindəndir.

«Uraqan-1» - Bildim. O, yoxdur. O, «Uraqan»nın yanına gedib.

«QSM-7» - Bəs, o sizi məsələdən agah etməyib? Əgər onu soruşsalar, necə olacaq?

«Uraqan-1» - O, nəsə deyirdi, ancaq həqiqətə o qədər də uyğun olmadığı üçün mən heç nə anlamadım.

	Xahiş edirəm, əmri təkrar edin ki, mən başqalarına dəqiq çatdırım.
«QSM-7»	- Sən bilirsən «dub», «osina»- onlarla nə etmək lazımdır? Bəli, ya da xeyr.
«Uraqan-1»	- Bəli, bilirəm.
«QSM-7»	- Siz, «QSM-7»-ni, ümumiyyətlə tanımırsınız. Başa düşdün?
«Uraqan-1»	- Başa düşmədim.
«QSM-7»	- «QSM-7» və onun yerləşdiryi ərazini tanımırsınız. Başa düşdün? O tərəfdən bizi tanımırlar.
«Uraqan-1»	- Başa düşdüm.
«QSM-7»	- Siz-«kiçik adamlar», bizi tanımırsınız. Başa düşdün?
«Uraqan -1»	- Siz bununla nə demək istəyirsiniz? «kiçik adamlar», ərazi? Aydın danış. Əmri çatdırın.
«QSM-7»	- Mən açıq danışa bilmirəm. Bizim bütün danışıqları lentə yazırlar. Ona görə, açıq danışa bilmirəm. Sən məni anlamalısan. «Kiçik adamlar»ı tanımırlar, ancaq bizi tanıyırlar. Başa düşdün?
«Uraqan-1»	- Başa düşdüm. Məlumatı deyə bilərsən?
«QSM-7»	- Ciddi bir şey yoxdur. Artıq sən bilirsən «dub» və «osina»larla nə etmək lazımdır. Ərazidə hər şey təmiz və qaydasında olmalıdır! Sən bizi tanımırsan, bizdə səni. Qəbul etdin?
«Uraqan-1»	- Qəbul olundu. Başa düşdüm.
«QSM-7»	- Hər şeyi təfsilatı ilə öyrən. Mən «Martunik»-ə məruzə etməliyəm.
«Uraqan-1»	- Oldu.

Tarix: 07: 04: 1993 Saat: 08:25 Dalğa: 6721

«Uraqan-1» **-** Salam. Qurgen eşidir. Hansı yeniliklər var?

«QSM-7» **-** Birincisi, «qonaqlar» siz tərəfə gəlir. Bu gün. Ancaq sərhədə görə… Bizim bu müharibədə iştirak etmədiyimizi görmək istəyən «qonaqlar» gəlir. Hər şey hazırdı, mən onları gözləyirəm. Necə başa düşdünüz? Qəbul.

«Uraqan-1» **-** Qəbul etdim. Mən onları qəbul etməyə hazıram. Mənim də «qonaqlarım» gəlir. Sən onları saat necədə gözləyirsən?

«QSM-7» **-** Saat 10-da gələcəklər. Onlarla Qriqoriy Qaryeginoviç də cəlir.

«Uraqan-1» **-** Başa düşdüm, Q.Qaryeginoviç ən böyüyüdür.

«QSM-7» **-** O, mənim yanıma gəlir. Sizin yanınıza isə bizim baş şəhərimizdən ən böyük adamlar gəlir.

«**Uraqan-1»** **-** Qəbul etdim. Yollarda vəziyyət necədir? Martunik işləri qurtarır, ya yox?

«QSM-7» **-** Bu gün bütün işlər başa çatacaq, Qurgencan. Yollar açılacaq. Bu yolla ilk karvan sizə gələcək.

«Uraqan-1» **-** Başa düşdüm. «Qolub» buraya nə vaxt uçacaq?

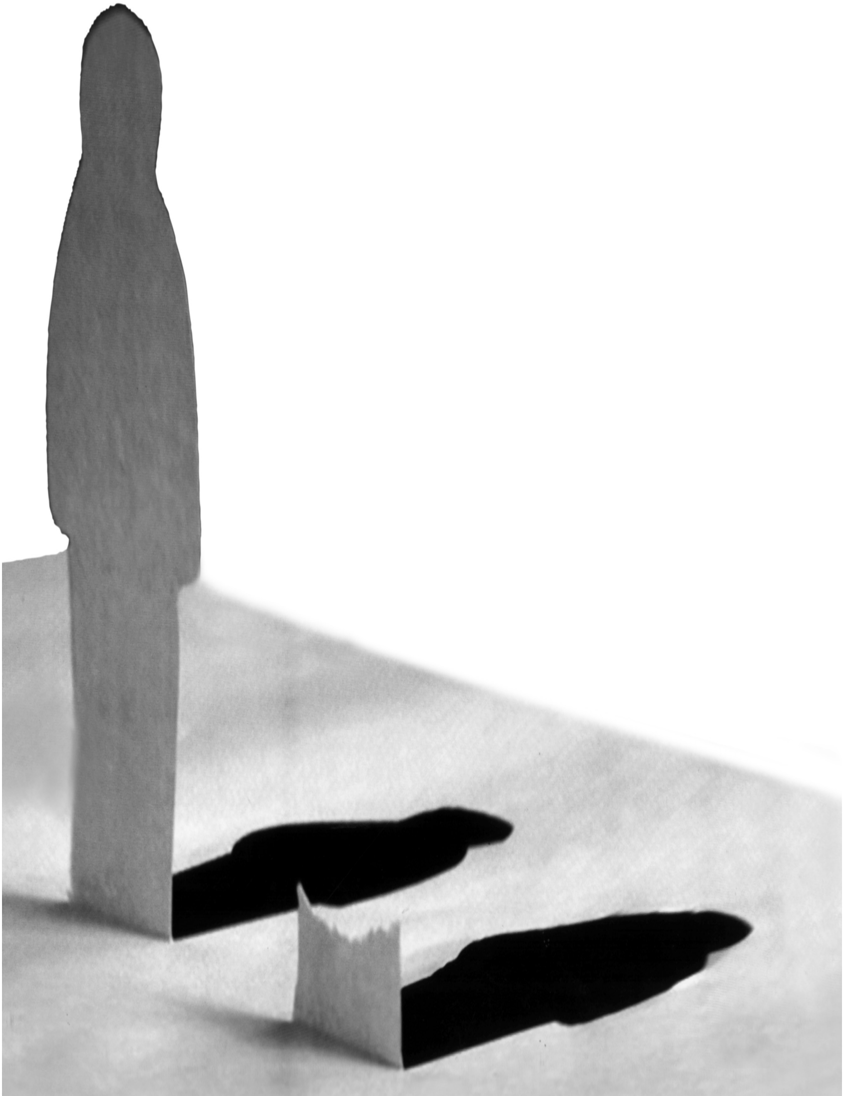

Abbasov İdris Məmməd oğlu - 1945-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Zar kəndində anadan olmuş və orada yaşamışdır. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu, Milli kəndinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı girov götürümüşdür.

Həmin dövrdə Müdafiə Nazirliyinin «N» saylı hərbi hissəsinin əsgəri olmuş, Kəlbəcər rayonu, Zar kənd sakini, hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Abbasov Malik İdris oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, onun xidmət etdiyi tağım Nizami Məhərrəmovun komandanlığı altında Zəylik sərhəd postunda yerləşmişdir. Rayon ərazisinə güclü hücumun başlandığı barədə məlumat əldə etdikdən sonra onlar Kəlbəcər şəhərinə doğru irəliləmişlər. Bu vaxt o, yolüstü sakini olduğu Zar kəndinə daxil olaraq atası İdris və anası Əminə Abbasovları özü ilə götürsə də babası Məmməd və nənəsi Şura Məmmədovlar onun və digər hərbçi yoldaşlarının təkidinə baxmayaraq, kəndlərini tərk etməmişlər və yaşadıqları evdə qalmışlar. Hərbçilərdən və mülki əhalidən ibarət dəstə qarda və çovğunda, piyada Qaracanlı kəndinə çatmışlar. Həmin kəndin əhalisi kəndi tərk etsə də, Minə və Sona adlı 35-40 yaşlı kimsəsiz bacılar da onlara qoşulub Qaracanlı kəndindən çıxmaqdan imtina etmişlər. 2-3 gün Qaracanlı kəndində qalan dəstə Milli kəndi istiqamətinə hərəkət etmişdir. Milli kəndinə çatanda Ermənistan silahlı birləşmələrinin mühasirəsinə düşən və güclü atəşə məruz qalan dəstə bir neçə hissəyə bölünmüşdür. 20-dən artıq canlı qüvvənin itirilməsinə və əsir götürlməsinə baxmayaraq, Azərbaycan hərbçiləri mühasirəni bir neçə istiqamətdən yararaq mülki əhalinin əsas hissəsini

atəş altından çıxara bilmişlər. Malik Abbasovun atası **İdris Abbasov** özünü pis hiss etldiyi, yaşlı qadın Saçlı İlyasova isə yeriyə bilmədiyi üçün onları Milli kəndindəki evlərdən birində yerləşdirmək məcburiyyətində qalmışlar. Mühasirədən çıxıb qarşıdakı hündür dağa qalxanda artıq Milli kəndinin ermənilər tərəfindən işğal edildiyinin və evlərin talanaraq yandırıldığının şahidi olmuşlar.

Abbasov Savalan İsmayıl oğlu - 1909-cu ildə Xocalı şəhərində doğulmuş, orada yaşamışdır. 26 fevral 1992-ci il tarixdə Ermənistan silahlı birləşmələrinin Xocalı şəhərini işğalı zamanı girov götürülmüşdür.

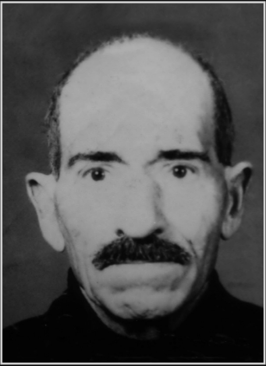
Abbasov Savalan

Xocalı şəhərinin sakini, hazırda Bakı şəhəri, Mərdəkan qəsəbəsi, «Günəşli» sanatoriyasında məskunlaşmış - Haqverdiyev Cavanşir Məşdi oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, şəhərə başlanmış hücum zamanı o, yaxın qohumları və digər şəhər sakinləri ilə birlikdə öz evlərini tərk edərək Ağdam şəhəri istiqamətinə hərəkət etmişlər. Fevralın 27-də Əsgəran rayonunun Dəhraz kəndi yaxınlığındakı meşədən çıxarkən onlardan bir neçə yüz metr irəlidə gedən Savalan Abbasovu silahlı şəxslər Azərbaycan dilində səsləmişlər. Bu vaxt Savalan Abbasov həmin şəxslərə tərəf getmiş və onlar onu mühasirəyə alaraq yaxalamışlar. Hadisənin şahidi olmuş Cavanşir Haqverdiyev və digərlərini ermənilər görməmiş, onlar gizlənərək hərəkət istiqamətini dəyişmiş və Ağdam rayonunun Gülablı kəndinə gəlib çıxmışlar.

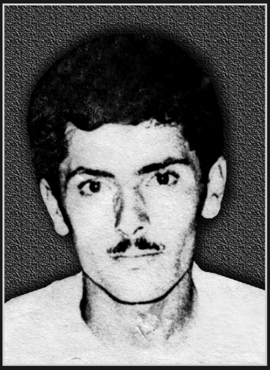

Abdullayev Abdulla

Əlişov Həsən

Abdullayev Abdulla Qabil oğlu (1966-cı ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur).

Əlişov Həsən Sədaqət oğlu (1969-cu ildə Ağdam rayonunun Qızıllı kəndində anadan olmuşdur).

Həsənov Xəyal Zeynal oğlu (1964-cü ildə Ağdam rayonunun Güllücə kəndində anadan olmuşdur).

Quliyev Heydər Qurban oğlu (1970-ci ildə Ağdam rayonunun Yusifcanlı kəndində anadan olmuşdur).

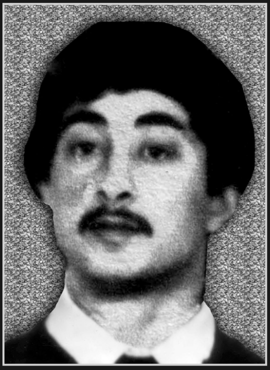

Həsənov Xəyal

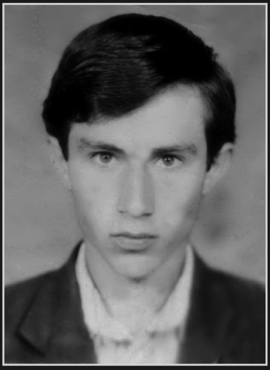

Quliyev Heydər

Mirzəyev Məmməd Hüseyn oğlu (1967-ci ildə Ağdam rayonunun Güllücə kəndində anadan olmuşdur).

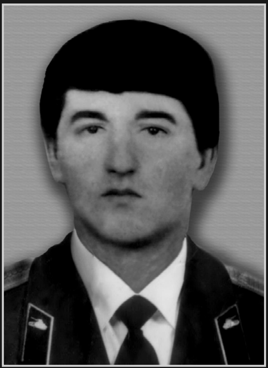
Mirzəyev Məmməd

Rüstəmov Azad Həsənqulu oğlu (1970-ci ildə Ağdam rayonunun Yusifcanlı kəndində anadan olmuşdur).

Bu şəxslər 17 fevral 1992-ci il tarixdə Xocavənd rayonu, Qaradağlı kəndi Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal olunarkən itkin düşmüşlər.

Onlar itkin şəxs kimi Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının qeydiyyatına Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin təqdim etdiyi siyahı əsasında, 1993-cü ildə götürülmüşlər.

Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu tərəfindən aparılmış axtarış-araşdırma tədbirləri nəticəsində müəyyənləşdirilmişdir ki, 1992-ci ilin əvvəlində Milli Ordunun 12 döyüşçüsü könüllü olaraq Xocavənd rayonu, Qaradağlı kəndinin müdafiəsinə göndərilmişlər.

Həmin vaxt özünümüdafiə dəstəsinin üzvü olmuş, Qaradağlı kənd sakini, ermənilər tərəfindən girov götürülmüş və sonradan azad olunmuş, hazırda Beyləqan rayonu ərazisində salınmış Yeni Xocavənd qəsəbəsində məskunlaşmış Əliyev Oruc Məhəmməd oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, onunla birlikdə kəndin müdafiəsində iştirak etmiş, adı çəkilən 6 döyüşçü Ermənistanın çoxsaylı hərbi qüvvəsinin və ağır texnikanın hücumu nəticəsində mühasirəyə alınaraq fevral ayının 17-də əsir götürülmüş və Xankəndi şəhəri istiqamətinə aparılmışlar.

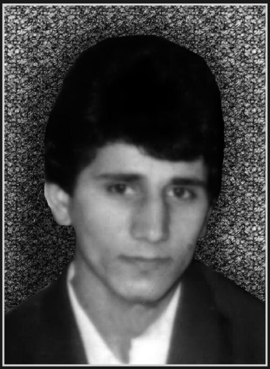
Rüstəmov Azad

Qaradağlı kəndinin girov götürülmüş dinc sakinləri və özünümüdafiə dəstəsi (cəmi 117 nəfər) ayrı-ayrı maşınlara mindirildiyindən Oruc Əliyevin əsir götürülmüş Milli Ordu əsgərlərinin sonrakı taleyindən xəbəri olmamışdır. Lakin girovluqdan azad olunduqdan bir neçə il sonra 12 könüllü döyüşçüdən yalnız birinin, Bayram adlı Qax rayon sakininin əsirlikdən azad olunduğunu eşitmişdir.

Əsirlikdən azad olunmuş, Qax rayonunun Zəyəm kənd sakini - Nadirov Bayram Cahangir oğlunun verdiyi məlumata görə, 1992-ci il fevralın 17-də Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndi işğal edilən zaman onunla birlikdə əsir götürülmüş döyüş yoldaşları arasında yuxarıda adları göstərilmiş şəxslər də olmuşdur.

B.Nadirov bildirmişdir ki, bu şəxslərdən - Heydər Quliyev, Xəyal Həsənov, Məmməd Mirzəyev və Həsən Əlişov elə həmin gün, Azad Rüstəmov və Abdulla Abdullayev isə bir gecə Xankəndində zirzəmidə onunla birlikdə saxlanıldıqdan sonra naməlum istiqamətə aparılmışlar. Bayram Nadirov həmçinin qeyd etmişdir ki, əsir götürülərkən Heydər Quliyev və Xəyal Həsənov yaralı vəziyyətdə olmuşlar.

Beləliklə, hadisənin şahidləri - Oruc Əliyev və Bayram Nadirovun ifadələri Heydər Quliyev, Xəyal Həsənov, Məmməd Mirzəyev, Həsən Əlişov, Azad Rüstəmov və Abdulla Abdullayevin Ermənistan hərbçiləri tərəfindən işğal olunmuş Xocavənd rayonu ərazisində əsir götürülməsi və sonradan naməlum istiqamətə aparılaraq gizlədilməsi faktını təsdiq edir.

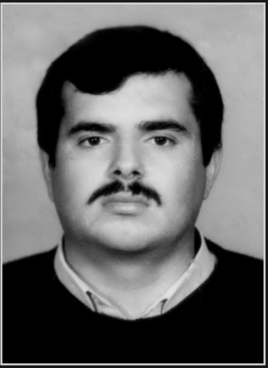

Abdullayev Rəfail

Abdullayev Rəfail Yaşar oğlu - 1963-cü ildə Gürcüstan Respublikasının Rustavi şəhərində anadan olmuş, 01.11.1993-cü il tarixdə səfərbərliklə əlaqədar Gəncə şəhəri, Kəpəz RHK tərəfindən orduya çağrılmış və 13.04.1994-cü il tarixdə Ağdam rayonunun Paprəvənd kəndi uğrunda gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Atası - Abdullayev Yaşar Əhməd oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində, Gündüz adlı döyüş yoldaşı və komandiri, mayor Nəsirova istinadən, 1994-cü il aprelin 13-də Ağdam rayonu ərazisində olmuş döyüşlər zamanı oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən yaralı vəziyyətdə əsir aparıldığını bildirmişdir.

Döyüş yodaşı - Gündüz Əliyev ifadəsində bildirmişdir ki, 1994-cü il aprelin ortalarında Paprəvənd kəndi yaxınlığında, 3-cü sovxoz deyilən ərazidə Ermənistan silahlı birləşmələri kanalın üst tərəfindən qəflətən hücum etmiş, düşmənin qeyri-bərabər canlı qüvvəsi ilə döyüşdə itkilər verən «N» saylı hərbi hissənin 2-ci taborunun əsgərləri geri çəkilmək məcburiyətində qalmışdır. Bu zaman o, Rəfail Abdullayev və kəşfiyyat tağımının bir neçə əsgəri ilə birlikdə döyüş gedən ərazidə ağ mişar daşından tikilmiş binanın içərisində olmuşdur. Kiçik çaplı silahlarla 5-10 dəqiqəlik atışmadan sonra ermənilər binanı tankdan atəşə tutmuş və kəşfiyyat tağımının əsgərləri binadan çıxaraq arxa tərəfə, «almalıq» deyilən əraziyə çəkilmişlər. Rəfail Abdullayev və başqa bir əsgər isə onları müdafiə etmək məqsədilə orada qalmışlar. Atəş dayandıqdan sonra o, durbinlə döyüş yerini müşahidə etmiş və erməni hərbçilərinin Rəfaili yaralı vəziyyətdə sürüyüb apardığını görmüşdür.

G.Əliyev həmiçinin bildirmişdir ki, 1994-cü il aprelin 26-da gedən döyüşdə yaralandığı üçün hospitala düşmüş və qısa-müddətli müalicə almaq məcburiyyətində qalmışdır. Hərbi hissəyə qayıtdıqdan sonra həmin ilin may ayının 3-də və yaxud 4-də 2 əsgər yoldaşı ilə birlikdə «torpaq təpə» deyilən neytral ərazidə 3 erməni hərbçisi ilə görüş keçirmiş və son döyüşdə şəhid olmuş 2 azərbaycanlı hərbçinin meyidini almışdır. Həmin görüş zamanı o, Rəfailin də taleyi ilə maraqlanmış, erməni hərbçiləri onun sağ olduğunu, yalnız 7 erməni əsirlə dəyişdirilə biləcəyini, söyləmişlər. Lakin sornadan dəyişdirmə prosesi baş tutmamışdır.

Hadisənin digər şahidi - Səməd Nəsirov isə ifadəsində bildirmişdir ki, 13.04.1994-cü il tarixdəki döyüş zamanı 2-ci taborun kəşfiyyat tağımının əsgərləri - Natiq Nəcəfov və Rəfail Abdullayev Ağdam-Ağdərə rayonları arasındakı sahədə yerləşən ferma binasında mövqe seçərək düşmənə qarşı igidliklə döyüşmüş, sonradan binanı tərk edərək «kiçik təpə» istiqamətinə qaçmışlar. Lakin düşmənin onların arxasınca avtomat və pulemyot silahlardan intensiv atəşi nəticəsində, əsgərlər yaralanmış və yıxılaraq, uzanıqlı vəziyyətdə qalmışlar. Hava qaralanadək döyüş ərazisi təmamilə düşmənin əlinə keçdiyindən, yaralı əsgərləri oradan çıxarmaq mümkün olmamışdır.

Döyüş yoldaşlarının şahid ifadələri Abdullayev Rəfail Yaşar oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən yaralı vəziyyət-də əsir götürülərək beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

Adıgözəlova Növrəstə Bayrış qızı - 1903-cü ildə Zəngilan rayonu, Rəvənd kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Zəngilan rayonunun işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu – hazırda Bakı Dövlət Memarlıq və İnşaat Univer-

sitetinin yataqxanasında məskunlaşmış Ələkbərov Dünyadur Mikayıl oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü il oktyabrın 27-də Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələri Zəngilan rayonunu işğal edərkən o, ailəsi ilə barəbər ərazini tərk etmiş, anası N.Adıgözəlova isə xəstə olduğu üçün çıxa bilməmiş, sağ-salamat halda evində qalmışdır. Sonradan anasının taleyi barədə heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

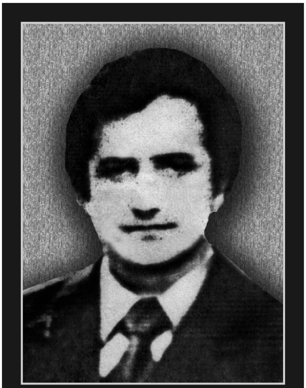

Ağakişiyev Əhməd

Ağakişiyev Əhməd Süleyman oğlu – 1947-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Şuşa şəhərində anadan olmuş, 8 may 1992-ci il tarixdə, Şuşa şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Həmin dövrdə şəxsi təşəbbüsü ilə əsir və girovların dəyişdirilməsində iştirak etmiş Füzuli rayonu, Yağlıvənd kənd sakini Kazımov Əhəd Musa oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, əvvəllər Şuşa şəhərində, 1992-ci ildən etibarən isə Xocavənd rayonu milis şöbəsində işləmiş Maksim adlı kapitan rütbəli erməni, qarşı tərəfdən əsir-girovların və meyitlərin dəyişdirilməsi ilə məşğul olurmuş. Şuşa şəhərinin işğalından sonra Əhməd Ağakişiyevin qohumları Əhəd Kazımova müraciət edərək onunla bağlı məlumatın əldə edilməsinə köməklik göstərməsini xahiş etmişlər.

Növbəti radioəlaqə zamanı Əhəd Kazımov Əhməd

Ağakişiyevlə maraqlanmış və müsbət nəticə əldə olunmuşdur. Belə ki, Maksim əmanət kassasında işləmiş Əhməd Ağakişiyevi çox yaxşı tanıdığını və onunla yaxın münasibətinin olduğunu bildirmiş, qeyd etmişdir ki, o hazırda sağdır və şəxsən onun özünün nəzarəti altında saxlanılır. Maksim Əhməd Ağakişiyevi Gürcüstana aparacağına və dostluq naminə şəxsən azad edəcəyinə söz vermişdir. Hətta Maksim Əhmədlə birlikdə digər bir azərbaycanlının – Şuşa şəhər sakini, 1935-ci il təvəllüdlü Ələkbərov Ənvər Bəylər oğlunun da saxlandığını bildirmişdir.

Əhəd Kazımovun bildirdiyinə görə, Maksim Əhməd Ağakişiyevi azad edəcəyinə söz verərkən: «kişinin sözü bir olar» - ifadəsini işlətdiyi üçün o, sonradan bu barədə söhbət açmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi Ambarsumyan Maksim Əmiroviç adlı milis əməkdaşının 1988-ci ilə qədər Şuşa şəhərində yerləşən həbsxanada nəzarətçi vəzifəsində, sonradan Xocavənd rayonu daxili işlər şöbəsində milis sahə inspektoru işlədiyini təsdiq etmişdir.

Beləliklə, aparılan araşdırmalar Ağakişiyev Əhməd Süleyman oğlunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Şuşa şəhərində əsirlikdə saxlanılmasını və sonrakı taleyi barədə məlumatların gizlədilməsini təsdiq edir.

Allahverdiyeva Əsli Məhəmməd qızı - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonunun Dalqılınclı kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Allahverdiyeva Əsli

Qızı - hazırda Gəncə şəhəri, Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akade-

miyasının 3 saylı yataqxanasında məskunlaşmış Cəfərova Zərnişan İman qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələrinin hücumu ilə əlaqədar kəndi tərk edən zaman anası: «Mən heç bir yerə getməyəcəyəm, ölsəm də burada öləcəyəm, ermənilər heç vaxt Kəlbəcəri işğal edə bilməz» - deyərək onlarla birlikdə ərazini tərk etməkdən imtina etmiş, yaşadığı evdə qalmışdır. Sonradan həmin kənd işğal olunduğundan Əsli Allahverdiyevanın taleyindən məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Babayeva Mədinə Rəhim qızı - 1905-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Daşbulaq kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Həmkəndlisi - hazırda Göygöl rayonu, Balsılı kəndində məskunlaşmış Məmmədov Cəmil Fərhad oğlu bildirmişdir ki, 1993-cü il aprelin 2-dək o, anası Mustafayeva Salatın Ələkbər qızı, həmkəndiləri - Abbasov Musa Bayram oğlu, Abbasova Gülsüm Məhəmməd qızı, **Babayeva Mədinə Rəhim qızı** və Babayeva Saray Kərim qızı ilə birlikdə yaşadıqları Daşbulaq kəndində olmuşdur. Aprelin 2–də Ermənistan hərbçiləri zirehli texnika ilə kəndə hücum etdikləri zaman Cəmil Məmmədov kəndi tərk etmiş, adlarını çəkdiyi şəxslər, o cümlədən, Mədinə Babayeva kənddə qalmışlar.

İşğalçı Ermənistan Respublikasının hakimiyyət orqanları bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat verməmişdir.

Babayeva Saray (DK-nın siyahısında adı Səyyad kimi də keçir) Kərim qızı - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonunun Daşbulaq kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Həmkəndlisi-hazırda Göygöl rayonu, Balsılı kəndində məskunlaşmış Məmmədov Cəmil Fərhad oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü il aprelin 2-dək o, anası Mustafayeva Salatın Ələkbər qızı, həmkəndiləri - Abbasov Musa Bayram oğlu, Abbasova Gülsüm Məhəmməd qızı, Babayeva Mədinə Rəhim qızı və Babayeva Saray Kərim qızı ilə birlikdə yaşadıqları Daşbulaq kəndində olmuşdur. Aprelin 2–də ermənilər zirehli texnika ilə kəndə hücum etdikləri zaman Cəmil Məmmədov kəndi tərk etmiş, adlarını çəkdiyi şəxslər, o cümlədən, Saray (Səyyad) Babayeva sağ-salamat kənddə qalmışlar.

İşğalçı Ermənistan Respublikasının hakimiyyət orqanları bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat verməmişdir.

Bayramov Cavanşir Salah oğlu

Bayramova (Salahova) Xurma Əhməd qızı – Hər ikisi 1912-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Sarıdaş kəndində anadan olmuşlar. 1993-cü ilin aprel ayında Kəlbəcər rayonunun Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Övladları - hazırda Göy-göl ray-

onu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Salahov Bəşir Cavanşir oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonu işğal olunan zaman atası Bayramov Cavanşir Salah oğlu və anası Bayramova Xurma Əhməd qızı həmkəndliləri Bayramova Yəmən Hüseyn qızı, Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu, Məhərrəmova Kübra Şahmar qızı, Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu ilə birlikdə yaşadıqları kənddə qalmış və itkin düşmüşlər.

Həmkəndliləri - hazırda Gəncə şəhərində, Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının 6 saylı yataqxanasında müvəqqəti məskunlaşmış Salahov İntiqam Adıgözəl oğlu və Salahova Cavahir Həsənalı qızı Dövlət Komissiyasına verdikləri ifadədə bildirmişlər ki, 1993-cü il aprel ayının 4-də İntiqamın qardaşı Elşadla bərabər yaşadıqları Sarıdaş kəndini tərk edərək meşələrdə gizlənməyə məcbur olmuşlar. «Qaradırnaq» yaylağında gizlənərək kəndlərin ermənilər tərəfindən talanaraq yandırıldığının, Yanşaq kəndində Salahov Cavanşir və onun arvadı Salahova Xurma Əhməd qızının ermənilər tərəfindən girov götürülməsinin və tanka mindirilərək aparılmasının şahidi olmuşlar.

Bayramov Qaryağdı Haqverdi oğlu – 1973-cü ilə Kəlbəcər rayonu, Bəzirxana kəndində doğulmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

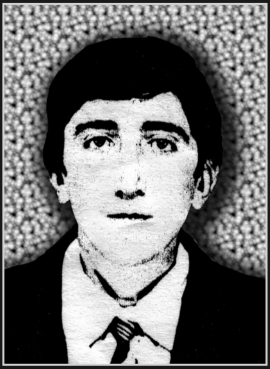
Bayramov Qaryağdı

Qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası

Müdafiə Nazirliyi «N» saylı hərbi hissənin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov ifadəsində sözü gedən döyüşlərdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir aparılmış əsgərlərin arasında Kəlbəcər rayonunun Nadirxanlı kənd sakini, Zəylik sərhəd postunun əsgəri Qaryağdı Bayramovun da olduğunu bildirmişdir. Bu faktı onun döyüş yoldaşı, Kəlbəcər rayonu, Zivel kənd sakini, hazırda Gəncə şəhəri, Gülüstan qəsəbəsində məskunaşmış Bağırov Çingiz Əmralı oğlu da təsdiq etmişdir. Barəsində məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Bayramov Rasim Faiq oğlu - 1956-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Ağstafa rayonu, Dağ Kəsəmənli kəndində anadan olmuşdur. 13.03.1992-ci il tarixdə Qazax rayonunun Xeyrəmli kəndində itkin düşmüşdür.

Bayramov Rasim

Atası - Ağstafa rayonunun Dağ Kəsəmən kəndində yaşayan Bayramov Faiq Məhəmməd oğlu izahatında bildirmişdir ki, oğlu 1992-ci il mart ayının 13-də Qazax rayonunun Xeyrəmli kəndi ərazisində gedən döyüşlər zamanı ayağından yaralanmış və itkin düşmüşdür.

Qazax rayonunun müdafiəsində iştirak etmiş, hazırda Ağstafa rayonunun Dağ Kəsəmən kəndində yaşayan Muradov Alik Fuad oğlu ifadəsində göstərmişdir ki, o, 1992-ci il mart ayının 13-də gedən döyüş zamanı Rasim Bayramovun ayağından yaralı vəziyyətdə ermənilər tərəfindən əsir götürülərək Piyadaların döyüş maşınına mindirilib aparıldığının şahidi olmuşdur.

Qazax rayonu, Kəmərli kənd sakini, həmin rayonun

İcra hakimiyyəti başçısının kənd üzrə nümayəndəsi işləmiş Məmmədov Ələddin Mahmud oğlu təsdiq edir ki, 1993-1994-cü illərdə yerli əhalinin təhlukəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə erməni tərəfi ilə aparılan danışıqlar zamanı Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşları Aleksandr Sarumyan və Vladimir Ayrapetyan əsirlikdə saxlanılan azərbaycanlıların arasında R.Məmmədovun da olduğunu təsdiq etmişdir.

26 iyul 1992-ci il tarixdə Tovuz rayonunun Əlibəyli kəndi ərazisində Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülmüş və bu günə qədər azad olunmamış həmin rayonun Əsrik-Cırdaxan kənd sakini, 1970-ci il təvəllüdlü Hüseynova Tamara Saleh qızının qardaşı Akif Hüseynov bacısının azad olunması ilə əlaqədar 1993 və 1994-cü illərdə Tbilisi şəhərində ermənilərlə uzun müddətli danışıqlar aparmışdır. Danışıqlar zamanı Akif Hüseynova Alaverdyan Şamir adlı erməni (ünvanı-Yerevan -74, Nijniy Şenqavit küçəsi, ev-35, mən 22, tel. 48 67 93) tərəfindən əsirlikdə saxlanılan azərbaycanlıların siyahısı təqdim olunmuşdur. Həmin siyahıda Bayramov Rasim Faiq oğlunun da adı keçir.

Bayramova Yəmən Hüseyn qızı - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonu, Sarıdağ kəndində doğulmuşdur. 1993–cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qohumu - hazırda Göygöl rayonu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Salahov Bəşir Cavanşir oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda

bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonu işğal olunan zaman Bayramova Yəmən Hüseyn qızı həmkəndliləri - Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu, Bayramov Cavanşir Salah oğlu, Bayramova Xurma Əhməd qızı, Məhərrəmova Kübra Şahmar qızı, Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu ilə birlikdə yaşadıqları kənddə qalmışdır.

Bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Baxışova Afərin Mehdi qızı - 1903-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Qamışlı kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Nəvəsi - hazırda Göygöl rayonu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Pənahov Fəqan Əvəz oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü il aprel ayının 3-də Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı yaşadıqları kəndi tərk edərkən nənəsi A.Baxışova da onlarla birlikdə olmuş, sonradan qarışıqlıq düşmüş və onu itirmişlər. Kənd işğal olunduğu üçün A.Baxışovanın sonrakı taleyi haqqında heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Behbudov Əli Durmuşəli oğlu - 1971-ci ildə Ucar rayonu, Bərşad kəndində anadan olmuşdur. 1992-ci ilin avqust ayında Ucar rayon hərbi komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Həmin ilin 18-19 sentyabr tarixində Ağdam rayonu ərazisindəki «Fərrux» yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmiş və geri qayıtmamışdır.

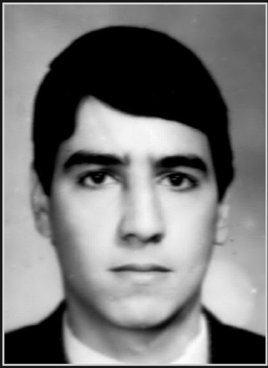
Behbudov Əli

Atası - Behbudov Durmuşəli Abdürəhim oğlunun bildirdiyinə görə, adını unutduğu iki döyüş yoldaşı ona söyləmişlər ki, döyüş zamanı Əli Behbudov yaralanmış və həmin şəxslər onu yüksəklikdəki armud ağacının altına qədər gətirmişlər. Lakin onların da vurulacağından ehtiyat etdiyi üçün Əli döyüş yoldaşlarından ərazini təcili tərk etmələrini tələb etmişdir. Bundan sonra həmin ərazi işğal olunmuşdur. Əli Behbudovla eyni hərbi hissədə xidmət keçmiş həmkəndlisi, zabit - Muradov Sahib Əslan oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, «Fərrux» yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşdən geri qayıdan hərbçilərdən Əlini soruşmuş, döyüşçülər onun ayağından yaralandığı üçün geri qayıda bilmədiyini söyləmişlər. Elə həmin an o, hava rabitəsi vasitəsi ilə ermənilərdən Əli barədə məlumat almağa çalışmışdır. Onlardan biri, özünü Xocavənd rayonundan olan Artyom kimi təqdim etmiş hərbçi qardaşının Xankəndi türməsinin rəisi olduğunu bildirmiş və Əli barədə maraqlanacağını söyləmişdir. Bir həftədən sonra Artyom hava rabitəsi ilə əlaqə yaradaraq Əlinin ayağından yaralı vəziyyətdə «Fərrux» yüksəkliyindəki armud ağacının altından əsir götürüldüyünü və Xankəndi şəhərindəki türmədə saxlandığını bildirmişdir. Sonradan Sahib Muradov Artyomla əlaqə yaratmağa cəhd etsə də buna nail ola bilməmişdir. Beləliklə, Əli Behbudovun sonrakı taleyi barədə məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Bəbirova Manya Məmmədəli qızı – 1948-ci ildə Cəbrayıl rayonu, Daşkəsən kəndində anadan olmuş, 18 avqust 1993-cü il tarixdə Ermənistan silahlı birləşmələrinin Cəbrayıl rayonunu işğalı zamanı yaşadığı Daşkəsən kəndində itkin düşmüşdür.

Hazırda İmişli şəhəri, Əzizbəyov küç., ev 81 ünvanda müvəqqəti məskunlaşmış Qasımov Cahangir Hüseyn oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, həyat yoldaşı Manya Bəbirova 18 avqust 1993-cü il tarixdə, Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən yaşadıqları Cəbrayıl rayonu, Daşkəsən kəndi işğal edilərkən evlərində qalmışdır.

23 avqust 1993-cü il tarixdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülmüş və həmin ilin noyabr ayında girovluqdan azad olunmuş Şəfiyev Yusif Oruc oğlu, həmçinin 17 avqust 1993-cü il tarixdə girov götürülmüş və 10 may 1996-cı il tarixdə azad edilmiş Verdiyev Camal Soltan oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadələrində bildirmişlər ki, Azərbaycan Respublikasının Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Hadrut rayonu ərazisində saxlanılarkən onlarla birlikdə bir neçə qadın, o cümlədən Cəbrayıl rayonu, Daşkəsən kənd sakini Manya Bəbirova da saxlanılmışdır. Ermənilərin verdiyi işgəncələrə və qeyri-insani saxlanma şəraitinə görə ruhi xəstə vəziyyətinə düşmüş Manya Bəbirovanı və digər iki qadını Vova adlı erməni nəzarətçi guya azad etmək adı ilə bir müddətdən sonra oradan aparmışdır.

Qeyd olunanlara baxmayaraq, Manya Bəbirovanın sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan hakimiyyət orqanları tərəfindən gizlədilmişdir.

Bədişov Ali Rəis oğlu - 1968-ci ildə Özbəkistan Ruspublikasında anadan olmuşdur. Milliyyətcə Ahıska (Mehseti) türküdür. 1989-cu ildə Özbəkistan Respublikasından qaçqın düşmüş və Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərinə gələrək orada məskunlaşmışdır. 26 fevral 1992-ci il tarixdə Xocalı şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri və Rus Ordusunun 366-cı alayı tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

İtkinin bacısı - hazırda Dəvəçi rayonu, Udulu kəndində məskunlaşmış Binəliyeva Rəna Rəis qızı ifadəsində bildirmişdir ki, qardaşı Xocalının işğalı günü şəhərin müdafiəsində dayanmış, gülləsi qurtardığından meşəyə tərəf çəkilərkən Binəliyev Əlişir Güləli oğlu (girovluqdan azad olunmuşdur) və İlyasov Əhmədlə (ermənilər tərəfindən əsir götürülmüş şəxs kimi Dövlət Komissiyasının qeydiyyatından keçir) birlikdə girov götürülmüşdür.

Keçmiş girov - hazırda Sabirabad rayonu, Əhmədabad kəndində məskunlaşmış Muradova Səlimə Mərdəli qızı ifadəsində bildirmişdir ki, 1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə onlar qonşuları Binəliyevlərin evinin zirzəmisində olmuşlar. Erməni hərbçiləri zirzəmidə olan 70 nəfərlə birlikdə Bədişov Alini də girov götürmüş, onu Cabbar və Əlişirlə birlikdə naməlum istiqamətə aparmışlar.

Faktı təsdiq edən keçmiş girov, hazırda Dəvəçi rayonu, Udulu kəndində məskunlaşan Binəliev Bəxtiyar Güləli oğlu ifadəsində bildirmişdir: «Qohumum Bədişov Ali Rəis oğlu Xocalı faciəsi zamanı ermənilər tərəfindən girov götürülmüşdür. Mənim yoldaşım Binəliyeva Firuzə Fərdi qızı, Xocalı

sakinlərindən Zabilə və Sənəm adlı (soyadlarını qeyd etmir) qadınlar da şahiddirlər».

Keçmiş girov – hazırda Dəvəci rayonu, Udulu kəndində məskunlaşmış Binəliyev Güləli Binəli oğlu və Binəliyeva Firuzə Fərdi qızı A.Bədişovun girov götürülməsi faktını təsdiq etmişlər. B.Firuzə əlavə olaraq A.Bədişovun digər girovlarla birlikdə Dəhraz kəndinə aparıldığını bildirmişdir.

A.Bədişovun və daha beş nəfər Ahıska türkünün erməni girovluğunda saxlanılması ilə bağlı Beynəlxalq Amnistiya təşkilatının nümayəndəliyinə müraciət edilmiş və fakt Ann Burlinin imzası ilə bu təşkilat tərəfindən 12 avqust 1993-cü il tarixdə Dövlət Komissiyasına göndərilmiş məktubla təsdiq edilmişdir.

Xocalı sakini Abbasov Mərkəz Salman oğlu isə ifadəsinə bildirmişdir ki, Dəhraz kəndində ermənilər Ali Bədişova 5 nəfərlə birlikdə əvvəl ağır işgəncə vermiş, sonra güllələmişlər.

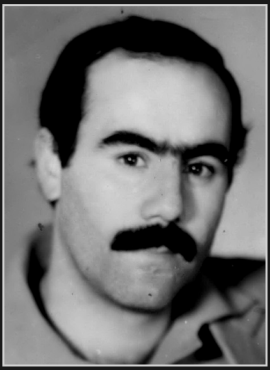

Cabbarov Akif

Cabbarov Akif İsmayıl oğlu - 1960-cı ildə Zəngilan rayonunun Qaradərə kəndində doğulmuş, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı itkin düşmüşdür.

Həyat yoldaşı - Cabbarova Nailə Əhməd qızı 27.09.1994-cü il tarixdə verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, söhbət zamanı əsirlikdən azad edilmiş Rəcəbov Nazim (Əsirlikdən azad olunmuş Sumqayıt şəhər sakini, 1959-cu il təvəllüdlü Rəcəbov Nazim Rza oğlu. Hazırda ağır ruhi xəstə olduğu üçün ifadəsini almaq mümkün olmamışdır) ona Xankəndində saxlanılarkən A.Cabbarovu gördüyünü, sonradan Şuşaya aparıldığını söyləmişdir.

10.06.1999-cu il tarixdə verdiyi ifadəsində isə N.Cabbarova göstərmişdir ki, 1994-cü ilin axırlarında mülki geyimli, danışıqlarından milliyyətcə ləzgi olduğu hiss olunan 3 şəxs («Hüriyyət» qəzetinin 1999-cu il 9 fevral tarixli sayında gedən müsahibəsində həmin adamlardan birinin adının Əli olduğunu qeyd edir) gələrək Akifin sağ-salamat olduğunu, qaytarılması üçün ermənilərin 15 milyon manat pul istədiklərini bildirmişlər. Həmin adamlar pulu almış, lakin azadolunma baş tutmadığından bu barədə danışsalar uşaqlarını oğurlayacaqları barədə hədə-qorxu gəlmişlər.

1993-cü ildə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülmüş və sonradan azad edilmiş Füzuli rayonu, Qaraxanbəyli kənd sakini Əliyev Qəhrəman Həsən oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, Şuşa şəhərində saxlanıldığı zaman (dəqiq tarixini qeyd etməmişdir) bir nəfər ona gizlincə bir parça kağız vermiş və kağızı Cəbrayıl rayon sakinlərinə çatdırmağı xahiş etmişdir. Kağızda Cəbrayıl raoynunun Mərcanlı kəndindən olan Bayramov Şakir Balakişi oğlunun və Zəngilan rayonu, Qaradərə kənd sakini Akif Cabbarovun adı olmuşdur.

Döyüş yoldaşı - İbrahimov Kəmaləddin İbabəddin oğlu ifadəsində qeyd etmişdir ki, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı o, qardaşı Cəmaləddinın təkidi ilə onlarla birlikdə döyüşə getməmiş, arxa cinahda qalmışdır. Komandanlıqdan tapşırıq alan Cəmaləddin İbrahimov və 20 nəfər döyüş yoldaşı bir tank və «PDM» tipli zirehli maşına minərək Yuxarı Seyidəhmədli kəndinə tərəf irəliləmişlər. Yolda tank minaya toxunmuş, partlayış nəticəsində əsgərlər ətrafa səpələnərək, müxtəlif dərəcəli xəsarətlər almışlar. Partlayış vaxtı tankın üstündə onun qardaşı Cəmaləddindən başqa, döyüş yoldaşları- **Akif Cabbarov**, Mübariz Sadıqov, Elxan Nəbiyev, Əyyar Əliyev də olmuşdur. Yanvarın 19-da axşamüstü, saat 18 radələrində

tankın minaya düşməsi xəbəri alınmış və K.İbrahimov dərhal əsgər yoldaşları ilə birlikdə yaralıların xilas edilməsi işinə başlamış, oradan 10-12 yaralı əsgər çıxara bilmişlər. Döyüş yerində onlar tankın yandığını görmüş, lakin havanın qaralması səbəbindən ona yaxınlaşa bilməmişlər. Səhəri günü onlar erməni hərbçilərinin tankı apardıqlarını müşahidə etmişlər. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar Cabbarov Akif İsmayıl oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürlməsini və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

Dünyamalıyev Əfqan Hacıbaba oğlu - 1973-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Vəng (Hacıdünyamalılar) kəndində anadan olmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

İtkinin döyüş yoldaşı, düşmən mühasirəsindən sağ çıxmış, hazırda Gəncə şəhərində məskunlaşmış - Bağırov Çingiz Əmralı oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, Əfqan Dünyamalıyev bir neçə döyüşçü ilə birlikdə sağ-salamat mühasirədə qalmışdır. Ərazi işğal olunduqdan sonra mühasirədən çıgöygöl ermənilər tərəfindən Əfqan Dünyamalıyevin və əsir götürülmüş bir neçə digər şəxsin tanka və hərbi yük maşınına mindirilərək aparıldıgının şahidi olmuşlar. Bu faktı eyni zamanda, qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı

birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi «N» saylı hərbi hissəsinin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov da ifadəsində təsdiq etmişdir.

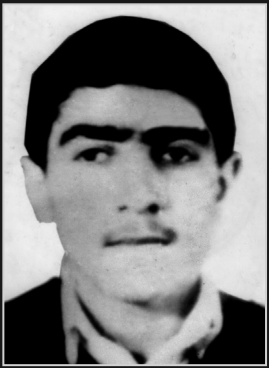
Ələkbərov Kamil

Ələkbərov Kamil Kür oğlu - 1971-ci ildə Şuşa rayonu, Turşsu kəndində Anadan olmuşdur. 8 may 1992-ci il tarixdə Şuşa şəhərindəki «Kirs» yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlər zamanı 7 nəfər döyüşçü ilə birlikdə mühasirəyə alınraq əsir götürülmüşdür.

Hadisənin şahidləri – Şuşa rayonu, Turşsu kənd sakinləri - hazırda Bakı şəhərində məskunlaşmış Rüstəmov Valeh Zubara oğlu və Bərdə rayonu, «Ərəb 1» çadır şəhərciyində məskunlaşmış Əsədov Ərəstun Əlövsət oğlu ifadələrində bildirmişlər ki, Kamil Ələkbərovun da daxil olduğu 7 nəfərdən ibarət Şuşa rayon polis şöbəsinin əməkdaşları mühasirəyə Alınarkən ermənilərin onlara tam yaxınlaşdığının şahidi olmuşlar. Həmin şəxslər bu zaman Kamilin ayağından yaralı olduğunu da bildirmişlər.

Kamil Ələkbərovun qardaşı - hazırda Bərdə rayonu, Şirvanlı kəndində müvəqqəti məskunlaşmış Ələkbərov Aqil Kür oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, itkin düşmüş polis əməkdaşlarının yaxın qohumlarının xahişi ilə Ağdam rayonu istiqamətində özünümüdafiə taborunun komandiri olmuş Allahverdi Bağırov və həmin dövrdə öz təşəbbüsü ilə əsir-girovların fərdi qaydada dəyişdirilməsi ilə məşğul olmuş Əhəd Kazımov ermənilərlə danışıqlar aparmış və Şuşa rayon polis şöbəsinin 7 əməkdaşının əsirlikdə saxlanıldığı barədə məlumatlar almışlar.

26 iyul 1992-ci il tarixdə ermənilər tərəfindən girov götürülmüş Tovuz rayonu, Əsrik-Cırdaxan kənd sakini Hüseynova Tamara Saleh qızının qardaşı Akif Hüseynov bacısının azad olunması məqsədilə 6 iyun 1993-cü il tarxidə Gürcüstan Respublikasının Tbilisi şəhərində ermənilərlə apardığı danışıqlar zamanı Alaverdiyan Şamir (Yerevan-74, Nijnıy Şenqavit küç. 2, ev 35 mən. 22. tel: 48-6793) tərəfindən ona təqdim olunmuş Ermənistanda saxlanılan azərbaycanlı əsir-girovların siyahısında Ələkbərov Kamil Kür oğlunun da adı olmuşdur.

Ələsgərov Balay Qərib oğlu – 1890-cı ildə,
Ələsgərova Ramilə Balay qızı - 1958-ci ildə,
Ələsgərova (İsmayılova) Saray Eyvaz qızı - 1920-ci ildə,
Ələsgərova Nərgiz İbrahim qızı - 1973-cü ildə,
Ələsgərova Zabilə Balay qızı – 1946-cı ildə Ağdərə rayonu, Mehmana kəndində anadan olmuşlar. Ermənilərin təzyiqi nəticəsində 1990–ci ildə ailə evini tərk edərək həmin rayonun Baş Güneytəpə kəndinə köçmüş, burada yaşamışdır. 1992-ci ilin mart ayında Baş Güneytəpə kəndinin işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

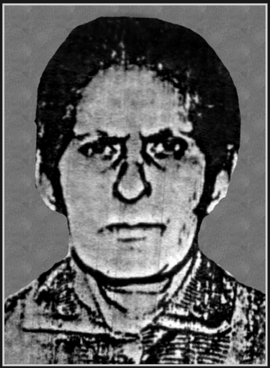
Ələsgərova Saray

Ailənin üzvü - Ələsgərov Bəxtiyar İbrahim oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1992-ci ilin mart ayında Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri məskunlaşdıqları Baş Güneytəpə kəndinə daxil olarkən babası - Ələsgərov Balay Qərib oğlu, nənəsi – Ələsgərova Saray Eyvaz qızı, bacısı Ələsgərova Nərgiz İbrahim qızı, bibiləri - Zabilə və Ramilə

Ələsgərovalar kənddə qalmış və sonrakı taleləri barədə heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

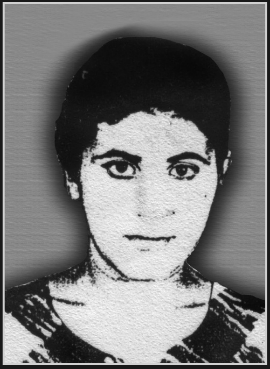
Ələsgərova Zabilə

1992-ci ildə Ağdərə rayonu, Baş Güneytəpə kəndində icra nümayəndəsi işləmiş, hazırda Tərtər rayonunda məskunlamış, Həsənov İlyas Ataş oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, Ermənistan hərbçiləri kəndə daxil olan zaman Balay Ələsgərov xəstə, yaralı və əlillərlə bərabər qalacağını bildirərək həyat yoldaşı, qızları və nəvəsi ilə birlikdə evinə qayıtmış, kənddən çıxmamışdır. Ermənistan Respublikasının hakimiyyət orqanları bu ailənin sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişdir.

Əliyev Ağəli Nayib oğlu -1935-ci ildə,

Əliyeva Sürayə Behbud qızı - 1936-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərində anadan olmuşlar. Bu ər və arvad 26 fevral 1992-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərinin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Xocalı şəhəri işğal olunanadək Ağali və Sürayə Əliyevlərlə birlikdə yaşamış, onların kürəkəni, hazırda Naftalan şəhəri «Şirvan» sanatoriyasında məskunlaşmış Mustafayev Nazim Ələkbər oğlu və gəlini, hazırda Bakı şəhəri, Sabunçu rayonu, «Santexmontaj»

pansionatında məskunlaşmış Həsənova Lətifə Musa qızı Dövlət Komissiyasına verdikləri ifadələrində sözügedən yaxın qohumlarının erməni işğalı zamanı yaşadıqları mənzili tərk etmədiklərini və sağ-salamat orada qaldıqlarını qeyd etmişlər.

Maraqlı məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, Xocalının işğalı zamanı şəhəri tərk etmiş yüzlərlə sakindən heç biri ifadəsində qaçmağa çalışan əhali arasında Ağali və Süreyanın adını çəkməmişdir. Bu da öz növbəsində onların evlərində qalması faktını təsdiq edir və girov götürülməsi ehtimalını gücləndirir. Sonrakı taleləri barədə məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Əliyev Elçin

Əliyev Elgiz

Əliyev Elçin Firdovsi oğlu – 1982-ci ildə,
Əliyev Elgiz Firdovsi oğlu – 1992-ci ildə,
Əliyev Firdovsi İsa oğlu – 1956-cı ildə,
Əliyeva Heyran Mürşüd qızı – 1962-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərində anadan olmuşlar. Bu gənc ailənin üzvləri 1992-ci il fevral ayının 26-da doğulduqları və yaşadıqları Xocalı şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı şəhəri tərk etməyə məcbur olmuş və

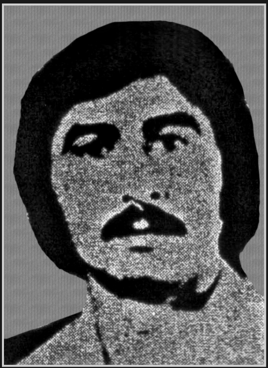

Əliyev Firdovsi

Əliyeva Heyran

növbəti gün fevral ayının 27-də rayonun Naxçıvanlı kəndi yaxınlığında meşədə itkin düşmüşlər.

Hazırda Goranboy rayonunun Aşağı Ağcakənd qəsəbəsində məskunlaşmış - Əliyev Firudin İsa oğlu, Bakı şəhəri, Xətai rayonu ərazisində məskunlaşmış - Hüseynov Şikar Mürşüd oğlu, Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Mərdəkan qəsəbəsində məskunlaşmış - Hüseynova Anahid Mürşüd qızı, Nərimanov rayonu ərazisində məskunlaşmış - Əliyeva Vəziyar Mürşüd qızı Dövlət Komissiyasına verdikləri ifadələrdə 1992-ci il fevral ayının 27-də Əliyevlər ailəsinin yüz nəfərədək Xocalı sakini ilə birlikdə Naçıvanlı kəndi yaxınlığındakı meşədə erməni hərbçilərinin mühasirəsinə düşdüklərini, gülləbaran nəticəsində dinc sakinlərin bəzilərinin həlak olduğunu, onlarla azərbaycanlının girov götürüldüyünü bildirmişlər.

Hadisənin şahidləri qeyd etmişlər ki, erməni hərbçiləri silahsız, mülki əhaliyə qəfil hücum etdikləri və güclü atəş açdıqları üçün insanlar biri-birini itirmiş, bir çoxunun, həmçinin əliyevlər ailəsinin sonrakı taleyi naməlum qalmışdır.

Sonradan Şikar Hüseynov bacısı - Heyranın ailə üzvləri ilə birlikdə girov aparılması və Ermənistanın Spitak şəhərində

saxlanılması xəbərini «Amerikanın səsi» radiosundan eşidtiyini söyləmiş, Vəziyar Əliyeva isə bu xəbəri Gürcüstanla qonşuluqda yerləşən Ermənistan kəndlərindən birində olmuş, adını xatırlamadığı jurnalist qadından öyrəndiyini bildirmişdir.

Bundan başqa, Əliyev Firdovsi və ailə üzvlərinin Ermənistan Respublikasının Spitak şəhərində erməni girovluğunda saxlanılması barədə şəkilaltı məlumat Dövlət Komissiyasının materialları əsasında 1994-cü ildə «Azərbaycan» nəşriyyatı tərəfindən ingilis və rus dillərində çap edilmiş «Onlar təhlükədədir» adlı kitabda da yer almışdır. Ailənin sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan hakimiyyət dairələri tərəfindən gizlədilmişdir.

Əliyev Əyyar Şərif oğlu - 1961-ci ildə Cəlilabad rayonunun Vənlik kəndində doğulmuş, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı itkin düşmüşdür.

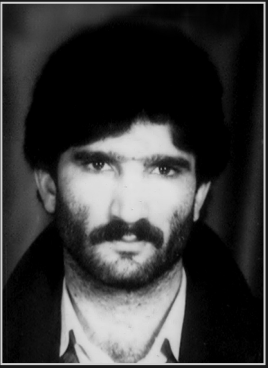
Əliyev Əyyar

Qardaşı - Əliyev Yusif Şərif oğlu Əyyarın son döyüş yerində axtarış aparan əsgər yoldaşlarına istinadən onun yaralı vəziyyətdə erməni hərbçiləri tərəfindən əsir götürüldüyünü bildirmişdir. O, eyni zamanda bildirmişdir ki, həmin vaxt Füzuli bölgəsində əsir və girovların dəyişdirilməsi ilə məşğul olmuş Seyid Əhəd adlı şəxs hava rabitəsi vasitəsilə erməni tərəfi ilə əlaqə yaratmış və Əyyarın əsir götürülməsi barədə məlumatı dəqiqləşdirmişdir. Buna baxmayaraq, ermənilər heç bir şərtlə qardaşını azad etməyə razı olmamışlar.

Döyüş yoldaşı - İbrahimov Kəmaləddin İbabəddin oğlu ifadəsində qeyd etmişdir ki, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli

rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı o qardaşı Cəmaləddinın təkidi ilə onlarla birlikdə döyüşə getməmiş, arxa cinahda qalmışdır. Komandanlıqdan tapşırıq alan Cəmaləddin İbrahimov və 20 nəfər döyüş yoldaşı bir tank və «PDM» tipli zirehli maşına minərək Yuxarı Seyidəhmədli kəndinə tərəf irəliləmişlər. Yolda tank minaya toxunmuş, partlayış nəticəsində əsgərlər ətrafa səpələnərək, müxtəlif dərəcəli xəsarətlər almışlar. Partlayış vaxtı tankın üstündə onun qardaşı Cəmaləddindən başqa döyüş yoldaşları- Akif Cabbarov, Mübariz Sadıqov, Elxan Nəbiyev, **Əyyar Əliyev** də olmuşdur. Yanvarın 19-da axşamüstü saat 18 radələrində tankın minaya düşməsi xəbəri alınmış və K.İbrahimov dərhal əsgər yoldaşları ilə birlikdə yaralıların xilas edilməsi işinə başlamış, oradan 10-12 yaralı əsgər çıxara bilmişlər. Döyüş yerində onlar tankın yandığını görmüş, lakin havanın qaralması səbəbindən ona yaxınlaşa bilməmişlər. Səhəri günü onlar erməni hərbçilərinin tankı apardıqlarını müşahidə etmişlər. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar Əliyev Əyyar Şərif oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürlməsini və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

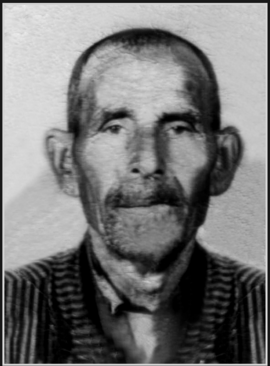
Əliyev Xuduş

Əliyev Xuduş Pənah oğlu - 1910-cü ildə Qubadlı rayonunun Zor kəndində doğulmuşdur. 1993-cu ildə Qubadlı rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Gəlini - hazırda Abşeron rayonu, Novxanı kəndində məskunlaşmış Pənahova Güldanə Bəylər qızı ifadəsində bildirmişdir ki, 31 avqust 1993-cü il tarixdə Qubadlı rayonunun işğalı zamanı qaynatası X.Əliyevə onlarla birlikdə ərazini tərk etməyi təkid etsə də, o, bundan imtina etmiş və kənddə qalmışdır. İşğaldan sonra X.Əiyev haqqında məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Əliyev Vidadi Cümşüd oğlu – 1955-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Ağdam şəhərində anadan olmuş, 19.07.1993- cü il tarixdə Ağdam rayonunun Şıxbabalı kəndinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Əliyev Vidadi

İtkinin döyüş yoldaşı, hazırda Sumqayıt şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış, Ağdam rayon sakini - Nəsirov Barat İsa oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 19 iyul 1993-cü il tarixdə Ağdam rayonunun Şıxbabalı kəndindəki əkin sahəsində Ağdam rayonundan olan Əliyev Vidadi Cümşüd oğlu, Qurbanov Mehman Allahverdi oğlu və Lənkaranlı Qurbanov Müşviq Sabir oğlu ilə birlikdə düşmən ordusunun mühasirəsinə düşmüşlər. Şiddətli döyüşün gedişində Barat Nəsirov adı çəkilən döyüşçülərdən təxminən 20 metr aralıda və nisbətən əlverişli yerdə olduğu üçün mühasirədən çıxa bilmiş, döyüş yoldaşları isə yaralı vəziyyətdə əsir götürülmüşlər. Adı çəkilən Azərbaycan əsgərlərinin, o cümlədən Əliyev Vidadi Cümşüd oğlunun sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan tərəfindən gizlədilmişdir.

Əliyeva Yəmən Bayram qızı - 1910-cu ildə,

İsgəndərova Yasəmən İsa qızı – 1931-ci ildə,Kəlbəcər rayonu, Seyidlər kəndində anadan olmuşlar. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı bu ana və qızı da itkin düşmüşlər.

Hazırda Göy-göl rayonu, 2 saylı internat məktəbinin inzibati binasında müvəqqəti məskunlaşmış Bayramov Ülfət Çıraq oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, 2 aprel 1993-cü il tarixdə - Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı onun atası Əliyev Çıraq Abbas oğlu ailə üzvlərini kənddən çıxarmağa məcbur olmuş, atasının bibisi Yəmən Əliyeva, onun qızı İsgəndərova Yasəmən İsa qızı və babası Əliyev Abbas Bayram oğlu isə kənddə qalmışdır. Bir gün sonra onları da çıxarmaq üçün geri dönmüş Çıraq Əliyev artıq Ermənistan ordusunun kəndi işğal etdiyinin şahidi olmuş və əraziyə girə bilmədiyi üçün geri qayıtmaq məcburiyyətində qalmışdır.

Sonradan 85 yaşlı babası – Əliyev Abbas Bayram oğlu ərazidən qaçan əhalini gətirən maşınlardan biri ilə gəlib çıxsa da, onun bacısı Yəmən Əliyeva və bacısı qızı Yasəmən İsgəndərova sağ-salamat yaşadıqları Kəlbəcər rayonunun Seyidlər kəndində qalmışlar. Onların sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Əliyeva Çiçək Ələsgər qızı – 1931-ci ildə,
Əhmədova Durna Salman qızı – 1922-ci ildə,
Əhmədov Eldar Nayib oğlu – 1945-ci ildə,

Əhmədov Rəfil Nayib oğlu – 1949-cu ildə Xocalı şəhərində anadan olmuşlar.

Vəliyeva (Əhmədova) Sürəya Cavad qızı – 1959-cu ildə Xocavənd rayonu, Qaradağlı kəndində anadan olmuşdur.

Bu ailə bütövlükdə 26 fevral 1992-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərinin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, Durna Salman qızı, oğlanları Eldar və Rəfil, gəlinləri Çiçək və Sürəya Xocalı şəhərinin işğalı gecəsi – 26 fevral 1992-ci il tarixdə yaşadıqları evləri tərk edərək digər sakinlərlə birlikdə xilas olmaq üçün Ağdam rayonu istiqamətində qaçmağa məcbur olmuşlar. Onlar Əsgəran rayonunun Dəhraz kəndi yaxınlığındakı meşədə erməni silahlı qüvvələrinin mühasirəsinə düşmüş, dinc əhali güclü güllə atəşinə məruz qalaraq müxtəlif istiqamətlərə dağılışmışdır. Nəticədə bu dəstədə olan insanların az bir hissəsi mühasirədən qurtularaq qaçıb Ağdama gələ bilsə də, onlarla sakin həlak olmuş və yaralanmışdır. Yüzlərlə dinc əhali düşmən qüvvələri tərəfindən girov götürülərək Dəhraz kəndi yaxınlığında mal tövləsinə gətirilmişdir. Girov götürülmüş üç yüz nəfərə yaxın əhali arasından hərbi və polis geyimində olan və digər saglam bədənli gənclər seçilərək Xankəndi istiqamətində aparılmış, qoca, qadın və uşaqlar isə fevralın 28-də Ağdamın Gülablı kəndinə gətirilərək azad edilmişlər. Mal tövləsində saxlanılan girovlar işgəncə və təhqirlərə məruz qalmış, pul və qiymətli əşyaları əllərindən alınmışdır. Girov götürülmüş əhali

arasında Durna Salman qızının digər oğlu- Arif Nayıb oğlu, onun həyat yoldaşı və üç körpə uşağı da olmuşdur.

Girovluqdan azad olunduqdan sonra ailəsi ilə birlikdə Naftalan şəhərinin «Qarabağ» sanatoriyasında məskunlaşmış Arif Əhmədov verdiyi ifadəsində itkin düşmüş qohumlarını meşə ilə gələrkən gördüyünü, sonradan onların arxada qaldıqlarını və sonrakı talelərindən xəbərsiz oldugunu bildirmişdir. İtkin düşmüş şəxslərin digər yaxın qohumları girovluqdan sağ qayıtmış xocalılarla söhbətlərinə istinadən təqdim etdikləri ifadələrində Durna Əhmədovanı və onunla birlikdə olmuş yaxın qohumlarını Dəhraz kəndi yaxınlığında sağ gördüklərini qeyd etmişlər.

Toplanmış məlumatların təhlili itkin düşmüş şəxslər- Əhmədova Durna Salman qızının, onun oğlanları Eldar və Rəfil Nayıb oğlu Əhmədovların, gəlinləri Əliyeva Çiçək Ələsgər qızı və Vəliyeva (Əhmədova) Sürəya Cavad qızının Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürülməsinə əsas yaradır. Onların sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan hakimiyyət dairələri tərəfindən gizlədilmişdir.

Əhmədov Qalib İlyas oğlu - 1969-cu ildə Bərdə rayonunun Gərənə kəndində anadan olmuş, 02.04.1993-cü il tarixdə Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal etdiyi Kəlbəcər rayonunun Çaykənd kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdür.

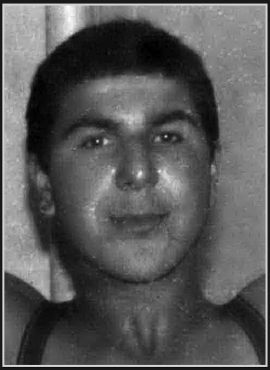
Əhmədov Qalib

Döyüş yoldaşı olmuş həmkəndlisi Məmmədov Qəşəm Əhməd oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, Qaliblə birlikdə 1992-ci ilin dekabrında könüllü olaraq Bərdə taborunun tərkibində bir müddət Laçın rayonunun Qoçaz

dağında xidmət etmiş, sonradan Kəlbəcər rayonu ərazisinə göndərilmişlər. 1993-cü ilin aprel ayının əvvəllərində Yanşaq kəndinin müdafiəsi zamanı Ermənistan silahlı qüvvələrinin mühasirəsinə düşmüş Azərbaycan hərbçiləri çoxlu sayda canlı itkiyə məruz qalmışlar. Bu vaxt o, Qalibi boğazından sarıqlı vəziyyətdə «KAMAZ» markalı maşında görmüşdür. Qəşəm Məmmədovun dediyinə görə o, vuruşa-vuruşa geri çəkilmiş Qalib isə oturduğu maşında düşmən əlinə keçmişdir.

Yuxarıda göstərilənlər Əhmədov Qalib İlyas oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürülməsini və sonrakı taleyinin gizlədilməsini təsdiq edir.

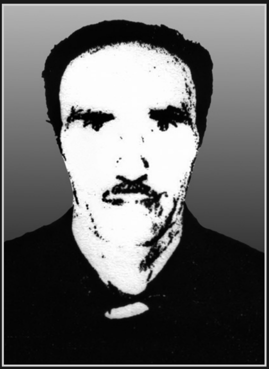
Əmirov Əzim

Əmirov Əzim Mehdi oğlu – 1916-cı ildə Laçın rayonu, Tiyik kəndində anadan olmuş, Azərbaycan Respublikasının Laçın rayonunun Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı – 18 may 1992-ci il tarixdə itkin düşmüşdür.

Qızı – hazırda Şirvan şəhərindəki «Cihazqayırma» zavodunun yataqxanasında müvəqqəti məskunlaşmış, 1969-cu il təvəllüdlü Bahar Əmirova Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, 1992-ci ilin may ayının 16-da Ermənistan silahlı qüvvələrinin aramsız hücumları böyük gərginlik yaratmış və dinc əhali rayon ərazisini tərk etmək məcburiyyətində qalmışdır. Əzimovlar ailəsi də digərləri kimi, yaşadıqları Tiyik kəndini tərk etməyə məcbur olmuş, lakin bu vaxt 2-ci Dünya Müharibəsinin veteranı Əzim Əmirov ailə üzvlərinə və həmkəndlilərinə kəndi tərk etməyəcəyini bildirmiş: «Lazım gələrsə mühasirədə qalıb yaşayacağam» - demişdir. Kəndi sonda tərk etmiş

sakinlərin sonradan ailəyə verdiyi məlumata görə, Əzim Əmirov ailəsinə məxsus mal-qaranı kənddən çıxarmağa çalışarkən işğalçı Ermənistan əsgərləri tərəfindən girov götürülmüşdür.

Əzim Əmirovun sonrakı taleyi barədə məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Əzizov Fikrət Abbas oğlu - 1961-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 26 fevral 1992-ci il tarixdə Xocalı şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri və keçmiş Rus Ordusunun 366-cı alayı tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Əzizov Fikrət

İtkinin həyat yoldaşı - hazırda Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Qobustan qəsəbəsi, Salyan yolu, ev 30, mənzil 11-də məskunlaşmış Əzizova Səkinə İsfəndiyar qızı ifadəsində bildirmişdir ki, Fikrətin adını xatırlamadığı döyüş yoldaşının dediyinə görə, o, Xocalı şəhərinin işğalı zamanı mühasirəyə düşmüş və yaralanmışdır.

İtkinin qardaşı – Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Qobustan qəsəbəsi, ev 23, mənzil 4 ünvanda yaşayan Əzizov Məmməd Abbas oğlu ifadəsində göstərmişdir ki, qardaşının axtarışı zamanı Allahverdi Bağırovun vasitəçiliyi ilə gürcü milliyətli bir şəxsdən onun Ermənistanın Gorus rayonunda saxlanıldığını öyrənmiş, lakin sonradan heç bir məlumat ala bilməmişdir.

Keçmiş girov - hazırda Bakı şəhəri, Nizami rayonu, Nizami prospekti, 22 ünvanda yaşayan Ələsgərova İradə Rəşid qızı ifadəsində bildirmişdir ki, girov götürüldükdən sonra onu Xocalıdakı mağazaya gətirmiş və 4 saat orada daha 20 nəfər girovla birlikdə saxlamışlar. O, girovların icərisində Bakı

şəhərindən olan Fikrət adlı bir yaralının yarasını sarımış, hətta buna görə, ermənilər tərəfindən təhqirə məruz qalmışdır. Mağazadan çıxarılarkən Fikrət ondan azad edilməsi üçün ailəsinə xəbər verməsini xahiş etmişdir.

Keçmiş girov, hazırda Naftalan şəhərindəki Qarabağ sanatoriyasında məskunlaşmış Hüseynov Elgiz Çingiz oğlu ifadəsində göstərmişdir ki, Xocalının işğalı zamanı o da digər dinc sakinlər kimi, girov götürülmüş və şəhərin kənarında yerləşən mağazaya gətirilmişdir. Burada o, 3 yaralı azərbaycanlı hərbçinin əsir saxlandığını görmüşdür, hərbçilərdən biri Bakı şəhər sakini, 27-28 yaşlı Fikrət imiş. E.Hüseynovun dediyinə görə, sonradan girovları Xankəndinə gətirərək məktəbin binasında saxlamışlar. Üç hərbçi isə mağazada qalmışdır. 1992-ci ilin mart ayının 1-də özünümüdafiə taborunun komandiri olmuş Allahverdi Bağırovun köməyi ilə azad edilərkən girov götürülən zaman saxlandıqları mağazanın qarşısında həmin 3 azərbaycanlı hərbçini hərəkətsiz vəziyyətdə görmüşdür. Lakin ermənilər onlara yaxınlaşmağa imkan verməmişlər. Ermənistanın hakimiyyət orqanları həmin üç şəxsin sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişdir.

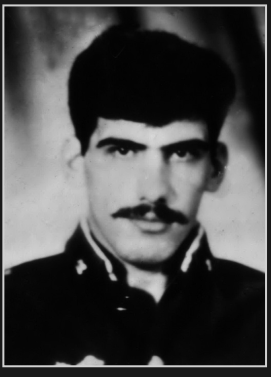
Əzizov Seymur

Əzizov Seymur Əmirxan oğlu - 1971-ci ildə Ağsu rayonunda doğulmuşdur. 12 fevral 1994-cü il tarixdə, Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Murovdağ ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

8 may 1995-ci il tarixdə əsirlikdən azad olunmuş Abdüləliyev Yaşar Abdüləli oğlu və 10 may 1996-cı il tarixdə əsirlikdən azad olunmuş Həbiyev Eyvaz Həbi oğlu Dövlət Komis-

siyasına verdikləri ifadədə bildirmişlər ki, 17-18 fevral 1994-cü il tarixdə onlar Seymur Əzizovla birlikdə Murovdağdakı «Ömər» aşırımında mövqedə olmuş və mühasirəyə düşmələrinə baxmayaraq, düşmənin zirehli texnikasına qarşı avtomat silahların vasitəsi ilə gülləəri qurtaranadək bir neçə saat döyüş aparmışlar. Gülləəri bitdiyi üçün hava qaralana doğru onlar bir təpənin arxasına çəkilərək gözləmiş, sonradan mühasirədən çıxmaq məqsədi ilə Daşkəsən rayonu istiqamətinə hərəkət etmək qəqarına gəlmişlər. Hava bərk şaxta və qarlı olduğu üçün Yaşar Abdüləliyevin ayağını don vurmuş və yerimək imkanı olmamışdır. Seymur Əzizov və Eyvaz Həbiyev ona kömək edərək zirvəyə doğru bir müddət aparmışlar. Lakin artıq ətraf ermənilər tərəfindən işğal olunduğu və mühasirə daraldığı, eyni zamanda möhkəm yorulduqları üçün hərəkətsiz vəziyyətdə yıxılıb qarın üzərində qalmışlar. Bu vaxt onları yaxalamış erməni hərbçiləri atıcı silahların qundağı və təpiklə möhkəm döymüş, sürüyərək öz mövqelərinə aparmış və səhərə kimi müxtəlif işgəncələr verərək qarın üstündə saxlamışlar. Əsir götürülmələrinə baxmayaraq, Seymur ermənilərə olan nifrətini gizlətmir, müqavimət göstərir və işğalçı əsgərləri məhv etməsindən peşman olmadığını bildirirmiş. Buna görə, Ermənistan hərbçiləri ona daha çox işgəncə verirmişlər. Səhər onları Kəlbəcər rayonu, Yanşaq kəndində yerləşmiş Ermənistan silahllı birləşmələrinə aid hərbi hissəyə aparmış, orada təkrar işgəncələr verərək sorğu-sual etmişlər. Suallara ermənilərin istəyinə uyğun cavab vermədiyi və onları söydüyü üçün işğalçılar Seymuru və digərlərini yandıracaqları ilə hədələmişlər. Sonra onları biri-birindən ayırıb müxtəlif istiqamətlərdə aparmışlar. Seymur Əzizovun sonrakı taleyindən Yaşar Abdüləliyev və Eyvaz Həbiyevin xəbəri olmamışdır. Bildirdiklərinə görə, onları əsir götürmüş ermənilərin arasında «Ural» markalı maşının sürücüsü, Ağdərə rayonu, Horataq kəndində

yaşayan Qəhrəmanyan Yaşa da olmuşdur. Qəhrəmanyan Yaşa Eyvaz Həbiyevi bir müddət öz evində qul kimi saxlamışdır.

Əzizov Seymur Əmirxan oğlunun sonrakı taleyi barədə məlumatlar beynəlxalq təşktlatlardan gizlədilmişdir.

Fərhadov Elşən Barat oğlu – 1974-cü ildə Şuşa rayonu, Malıbəyli kəndində anadan olmuş, 1992-ci il fevral ayının 11-də yaşadığı Malıbəyli kəndinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı ailə üzvləri və həmkəndliləri ilə birlikdə kəndi tərk edərkən Quşçular kəndi istiqamətindən Kətik dağına çıxışda düşmən mühasirəsinə düşərək yaralı vəziyyətdə itkin düşmüşdür.

İtkinin atası Barat Fərhadov ifadəsində bildirmişdir ki, yaşadıqları Malıbəyli kəndinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı digər həmkəndiləri ilə yanaşı, onun ailəsi də doğma evlərini tərk etmək məcburiyyətində qalmışdır. Kənd hər tərəfdən mühasirəyə alındığı və mülki əhaliyə də aman verilmədiyi üçün dinc sakinlər «Kətik» dağına qalxıb mühasirədən çıxmağa çalışırmış. Həmin vaxt onun oğlu Elşən Fərhadov digər cavanlarla birlikdə kəndin müdafiəsində iştirak edirmiş. Lakin qüvvələr qeryi-bərabər olduğundan və silah-sursatın çatışmazlığı üzündən kəndin müdafiəsini davamlı şəkildə təşkil etmək mümkün deyilmiş. Vəziyyətin getdikcə çətinləşdiyini və ailə üzvlərinin, xüsusən qadınların girov götürüləcəyini hiss edən özünümüdafə dəstəsinin üzvləri, həmçinin Elşən Fərhadov üçün mülki əhalini sağ-salamat mühasirədən çıxarmaq zəruri idi. Ancaq düşmənin hər tərəfdən açdığı aramsız atəş nəticəsində

Elşən Fərhadov yaralandığı və hərəkət edə bilmədiyi üçün atasından ana və bacılarını götürüb getməyi təkidlə xahiş etmişdir. Barat Fərhadov oğlunu yaralı vəziyyətdə qoyub getməyə məcbur olmuş və ailənin digər üzvləri ilə birlikdə Ağdam rayonunun Abdal Gülablı kəndinə gəlib çıxmışdır.

Onun qeyd etdiyinə görə, onlardan 3-4 saat sonra mühasirədən çıxmağa nail olmuş həmkəndliləri - Şahlar Mehdiyev və Asif Rzayev də Elşəni sağ-salamat gördüklərini təsdiq etmişlər. Barat Fərhadov eyni zamanda bildirmişdir ki, erməni girovluğundan azad edilmiş, adını unutduğu yaşlı Kəlbəcər sakini ona təqdim olunmuş fotoşəkildən Elşəni tanımış, Şuşa şəhərindəki həbsxanada birlikdə saxlandıqlarını demişdır.

Hadisənin şahidi, yuxarıda adı çəkilən Şahlar Mehdiyev ifadəsində faktı təsdiq etmişdir. O, bildirmişdir ki, Malıbəylinin işğalı zamanı həmkəndliləri ilə Ağdam rayonu istiqamətinə gedərkən yolda Elşən Baratovu yaralı vəziyyətdə görsə də, onu özü ilə gətirə bilməmişdir.

Hadisənin digər şahidi Asif Rzayev Elşən Baratova yolda yaralı vəziyyətdə rastlaşdığını təsdiq etmiş və Ermənistan hərbçilərinin artıq onlara tam yaxınlaşdığını görüb oradan uzaqlaşmaq məcburiyyətində qaldığını bildirmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Kəlbəcər rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı – 1 aprel 1993-cü il tarixdə girov götürülmüş və 8 may 1995-ci il tarixdə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə azad edilmiş, hazırda Bərdə rayonu, Mirzəxanlı kəndində müvəqqəti məskunlaşmış, 1937-ci il təvəllüdlü Namazov Lətif Abutalıb oğlu ifadəsində bildirmişdir: «Kəlbəcər ermənilər tərəfindən işğal olunarkən məni girov götürdülər. Bir neçə gündən sonra Şuşa türməsinə gətirdilər. Fərhadov Elşən Barat oğlu ilə türmədə tanış oldum, 3 ay bir yerdə qaldıq. Sonra ermənilər Elşəni

oradan apardılar. Deyilənə görə, onu Mısmına adlı kəndə işləməyə apardılar. Sonra bir daha geri qaytarmadılar».

Beləliklə, aparılan araşdırmalar itkin düşmüş Elşən Fərhadovun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülməsi və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilərək işğal olunmuş Dağlıq Qarabağ ərazisində saxlanılması faktını təsdiq edir.

Gülməmmədova Qəmsiyyə Burcalı qızı - 1918-ci ildə Zəngilan rayonunun Alıbəyli kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Zəngilan rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qardaşı oğlu - hazırda Bakı şəhəri, Nizami rayonu, Rüstəmov küçəsi ev 76, mən. 57-də müvəqqəti məskunlaşmış Ağayev Fiday İsmayıl oğlu izahatında bildirmişdir ki, 1993-cü il oktyabr ayının 29-da Ermənistan ordusu Zəngilan rayonuna daxil olarkən bibisi Q.Gülməmmmədova iflic vəziyyətdə öz evində yatırmış. Hərəkət etmək imkanının məhdudluğu üzündən onu ərazidən çıxarmaq mümkün olmamış və sağ-salamat evdə qalmışdır. Sonradan barəsində heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Hacıyeva Qəmər Əbdülqasım qızı -1906-cı ildə Şuşa şəhərində anadan olmuş, 09.05.1992-ci il tarixdə Şuşa şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qızı, hazırda Bakı şəhərində məskunlaşmış - Hacıyeva Fəridə Bəhrəm qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, ondan başqa, itkin şəxsin İsrafil, İsmayıl və Rəhim

adlı üç oğul övladı da olmuşdur. Onların üçü də Şuşanın işğalından sonra ailə üzvləri ilə birlikdə Bakı şəhərinə gəlmiş, Yeni Yasamal qəsəbəsində məskunlaşmış, 2003- 2007-ci illərdə xəstəlikdən vəfat etmişlər.

F.Hacıyevanın bildirdiyinə görə qardaşları 8 may 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin işğalı zamanı Qəmər Hacıyevanın yaşadığı M.F.Axundov küçəsi ev 25 ünvanda olmuş, yaşlı, lakin sağlam olan analarını özləri ilə götürüb aparmaq istəsələr də buna nail ola bilməmişlər. Anasının inadkarlığını görən İsmayıl Ermənistan hərbçilərinin əlinə keçməmək üçün qardaşlarına ailə üzvlərini də götürüb Şuşadan çıxmağı tapşırmışdır. Bir gün sonra, mayın 9-da qonşuluqda yaşayan erməni tanışları Qəmərin evinə gələrək şəhərin işğal olunduğunu İsmayıla bildirmiş, anasından muğayat olacaqlarını, sağ qalmaq üçün qaçıb aradan çıxmağını məsləhət bilmişlər. İsmayıl anası ilə xudahafizləşib meşə yoluna çıxmış, bir gecə yol gedərək Laçın rayonunun «Qayğı» qəsəbəsinə çatmışdır. Oradan isə işğal olunmuş bölgədən məcburi köçkünə çevrilmiş azərbaycanlıların köç maşınına minərək Bakı şəhərinə gəlmişdir. O vaxtdan bu günədək anasından bir xəbər çıxmamışdır.

Fəridə Hacıyeva Azərbaycanın incəsənət tarixi üçün çox maraqlı bir məqamı da açıqlamışdır. Onun dediyinə görə, gənclik illərində anasının gözəlliyi məşhur muğam ustası Xan Şuşinskinin valeh etmiş və «Qəmərim» adlı məşhur xalq mahnısını onun gözəlliyinə ithaf etmişdir. Bu mahnı indi də xanəndələrimizin repertuarında özünə müntəzəm yer alır və xalq tərəfindən sevilir.

Yuxarıda göstərilənlər Hacıyeva Qəmər Əbdülqasım qızının Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Şuşa şəhəri ərazisində qalaraq girov götürülməsi və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsi məlum olur.

Hacıyev Mürvət İzzət oğlu - 1974-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Nadirxanlı kəndində anadan olmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

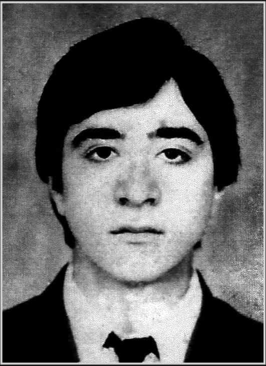

Hacıyev Mürvət

Qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi «N» saylı hərbi hissənin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov ifadəsində adı çəkilən döyüşlərdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən bir neçə Azərbaycan əsgərinin əsir götürülərək aparıldığını və onların arasında Kəlbəcər rayonunun Nadirxanlı kənd sakini, Zəylik sərhəd postunun əsgəri Mürvət Hacıyevin də olduğunu bildirmişdir. Onun sonrakı taleyi barədə məlumatlar gizlədilmişdir.

Hacıyeva Seyran Qüdrət qızı - 1932-ci ildə Zəngilan rayonunun Tatar kəndində doğulmuş, orada yaşamış və 1993- cü ilin oktyabr ayında həmin kəndin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qardaşı - Tarverdiyev Abbas Qüdrət oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, Hacıyeva Seyran Qüdrət qızı onun ögey bacısı olsa da, onlar eyni kənddə doğma bacı-qardaş kimi həmişə mehriban yaşamışlar. Seyran Hacıyeva ailə həyatı qurmamış və tənha yaşamışdır. 27 oktyabr 1993-cü ildə Zəngilan rayonunun işğalı zamanı Tatar kəndinin bütün sakinləri kimi onlar da ailə üzvləri ilə birlikdə Araz çayının kənarına, İran İslam Respublikası ilə sərhədə tərəf getməyi qərara almışlır. Həmin gün Seyran da onların evinə gəlmiş və Abbas ona bir dəst yorğan-döşək götürərək onlarla birlikdə getməsini xahiş etmişdir. Lakin Seyran Hacıyeva onun təkid və xahişlərinə məhəl qoymayaraq öz evinə qayıdacağını və mal-qarasını rahatlayandan sonra arxalarıca gələcəyini bildirmişdir. Lakin Seyran Hacıyeva sonradan onların arxasınca gəlməmiş və işğal olunmuş Tatar kəndində öz evində sağ-salamat qalmışdır. O vaxtdan bu günədək onun sonrakı taleyi barədə məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Göstərilənlər Hacıyeva Seyran Qüdrət qızının Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Zəngilan rayonunun Tatar kəndi ərazisində girov götürülməsini və gizlədilməsini təsdiq edir.

Həsənov Abil

Həsənov Abil Nurəddin oğlu - 1974-cü ildə Kəlbəcər rayonu, İlyaslar kəndində anadan olmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən

sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi «N» saylı hərbi hissənin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov ifadəsində adı çəkilən döyüşlərdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir aparılmış əsgərlərin arasında Kəlbəcər rayonunun İlyaslar kənd sakini, Zəylik sərhəd postunun əsgəri Abil Həsənovun da olduğunu bildirmişdir. Bu faktı onun döyüş yoldaşı, Kəlbəcər rayonu, Zivel kənd sakini, hazırda Gəncə şəhəri, Gülüstan qəsəbəsində məskunlaşmış Bağırov Çingiz Əmralı oğlu da ifadəsində təsdiq etmişdir. Barəsində məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Həsənova Mülayim Mürşüd qızı - 1904-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Şurtan kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu - Ağdaş rayonunun Aşağı Zeynəddin kəndində məskunlaşmış Həsənov Yediyar Bəxtiyar oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, erməni silahlı qüvvələrinin hücumu ilə əlaqədar 1993-cü il mart ayının 31-də azyaşlı uşaqlarını avtomaşınla kənddən çıxarmışdır. Anası M.Həsənovanı və ev əşyalarını götürmək üçün geri qayıdarkən artıq kəndin işğal olunduğunun və yolların bağlandığının şahidi olmuşdur. Bu səbəbdən də kənddə sağ-salamat qalımış anasını çıxarmaq mümkün olmamışdır. Sonradan Ermənistanın hakimiyyət orqanları onun barəsində məlumatları gizlətmişdir.

Hüseynov Qaraoğlan Nəsir oğlu - 1909-cu ildə Qubadlı rayonu, Əfəndilər kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Qubadlı rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Kürəkəni - hazırda Sumqayıt şəhəri, 4-cü mk/r., ev 32^{a} mən. 39-da yaşayan Məmmədov Əli Hümbət oğlu bildirir ki, qayınatası Q.Hüseynov itkin düşənədək onunla birlikdə Qubadlı rayonunun Xanlıq kəndində yaşamışdır. 30 avqust 1993-cü il tarixdə Ermənistan ordusunun qəfil hücumu zamanı Q.Hüseynov xəstə olduğuna və gözləri görmədiyinə görə, kənddən çıxa bilməmiş sağ-salamat halda evlərində qalmışdır. O vaxtdan haqqında heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Xudiyev Əyyub Şərif oğlu - 1907-ci ildə Azərbaycan Respublikası Cəbrayıl rayonunun Süleymanlı kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Cəbrayıl rayonunun işğalı zamanı girov götürülmüşdür.

İtkinin oğlu - hazırda Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Tağızadə küçəsi 21, ev 39 ünvanda məskunlaşmış Xudiyev Qabil Əyyub oğlu izahatında bildirmişdir ki, atası 1993-cü il avqust ayının 20–də yaşadığı Süleymanlı kəndinin yaxınlığında şəxsi mal-qarasını otaran zaman ermənilər

tərəfindən girov götürülmüşdür. Onunla birlikdə girov saxlanılmış Gülbala (soyadını, atasının adını və ünvanını qeyd etmir) adlı şəxslə Xankəndi şəhərində yerləşən mərkəzi həbsxanaya salınmışdır.

Keçmiş girov, hazırda Bərdə rayonu, dəmiryol stansiyasındakı vaqonda məskunlaşmış Abdullayev Ərşad Əvəz oğlu ifadəsində 1993-cü il iyul ayının 23-də girov götürüldüyünü, iyulun 28-də Xankəndinə aparılıraq Ə.Xudiyevlə birlikdə saxlanıldığını bildirmişdir. Ə.Abdullayevin dediyinə görə, Ə.Xudiyev orada vəfat etmişdir.

Ermənilər tərəfindən girov götürülmüş Sara Mirim qızı İsmayılovanın qızı Ağayeva Əminə Şükar qızı (hazırda Sumqayıt şəhəri, 18 kv, ev 1/10, mənzil 21-də yaşayır) tərəfindən Dövlət Komissiyasına təqdim edilmiş, işğal altında olan Xocavənd rayonunda saxlanılmış azərbaycanlı əsir və girovların siyahısında Əyyub Xudiyevin də adı vardır. Ermənistan hakimiyyət dairələri onun sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişlər.

İbadova Səkinə Salah qızı - 1900-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Corman kəndində anadan olmuş, rayonun Əsrik kəndində yaşamışdır. Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı 3 aprel 1993-cü il tarixdə itkin düşmüşdür.

İbadova Səkinə

İtkinin oğlu – hazırda Göygöl rayonu, Murovdağ qəsəbəsində məskunlaşmış Bəylərov Əvəz İsa oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü ilin aprel ayının 3-də yaşadıqları Əsrik kəndi işğala məruz qalarkən

əhali ilə birlikdə onların ailəsi də kəndi tərk etmək məcburiyyətində qalmışdır. Lakin bu vaxt onların təkidlərinə baxmayaraq, yaşlı anası - Səkinə İbadova evini tərk etmək istəmədiyini bildirərək sağ-salamat kənddə qalmışdır. Ermənistan hakimiyyət orqanları onun sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişdir.

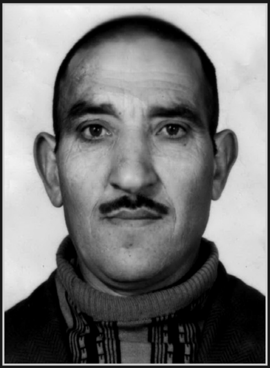
İbadov Şirin

İbadov Şirin Tapdıq oğlu - 1932-ci ildə Laçın rayonunun Lolabağırlı kəndində anadan olmuş, 23.07.1993-cü il tarixdə Ağdam şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu – hazırda Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Lökbatan qəsəbəsində məskunlaşmış İbadov Qabil Şirin oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, Ermənistan silahlı birləşmələrinin Ağdam şəhərini işğalından bir neçə gün əvvəl o, atasını gətirmək üçün müvəqqəti məskunlaşdığı Sumaqayıtdan Ağdam şəhərinə getmişdir. Lakin onun xahiş və təkidlərinə əhəmiyyət verməyən atası Şirin yaşadığı evi tərk etməmiş, doğma torpağını atıb heç yerə getməyəcəyini inadla bəyan edərək orada qalmışdır. Atasının inadkarlıqla öz yurdundan çıxmayacağına əmin olan Q.İbadov məcburiyyət qarşısında evlərini tərk edərək getmiş və bu günədək onun sonrakı taleyi barədə məlumat ala bilmədiyini qeyd etmişdir.

Yuxarıda göstərilən fakt İbadov Şirin Tapdıq oğlunun Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Ağdam şəhərində girov götürüldüyünü və gizlədildiyini təsdiq edir.

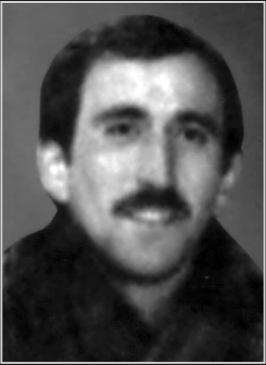
İbrahimov Cəmallədin

İbrahimov Cəmallədin İbadəddin oğlu - 1959-cu ildə Bakı şəhərində doğulmuş, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı itkin düşmüşdür.

Qardaşı, eyni zamanda döyüş yoldaşı olmuş - İbrahimov Kəmaləddin İbadəddin oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, 1994-cü ilin yanvar ayının 19-da komandanlıq tərəfindən verilmiş əmrə əsasən Cəmaləddin İbrahimov və 20 nəfər döyüş yoldaşı bir tank və «PDM» tipli zirehli maşına minərək Yuxarı Seyidəhmədli kəndinə tərəf irəliləmişlər. O, isə qardaşının təkidi ilə onlarla birlikdə döyüşə getməmiş, arxa cinahda qalmışdır. Yolda tank minaya toxunmuş, partlayış nəticəsində əsgərlər ətrafa səpələnərk, müxtəlif dərəcəli xəsarətlər almışlar. Partlayış vaxtı tankın üstündə onun qardaşı Cəmaləddindən başqa döyüş yoldaşları-Elxan Nəbiyev, Mübariz Sadıqov, Akif Cabbarov, Əyyar Əliyev də olmuşdur. Həmin gün axşamüstü, saat 18 radələrində tankın minaya düşməsi xəbəri alınmış və K.İbrahimov dərhal əsgər yoldaşları ilə birlikdə yaralıların xilas edilməsi işinə başlamış, oradan 10-12 yaralı əsgər çıxara bilmişlər. Döyüş yerində onlar tankın yandığını görmüş, lakin havanın qaralması səbəbindən ona yaxınlaşa bilməmişlər. Səhəri günü onlar erməni hərbçilərinin tankı apardıqlarını müşahidə etmişlər. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

K.İbrahimov eyni zamanda, qeyd etmişdir ki, 1995-ci ildə onun ev telefonuna naməlum zəng daxil olmuş və danışan şəxs dəstəyi qaldırmış həyat yoldaşına: «Solmaz sənsən, Camaldı»

- sözlərini bir neçə dəfə təkrarlamış, səs qırıq- qırıq gələrək, sonradan kəsilmiş və bir daha təkrarlanmamışdır. Onun bildirdiyinə görə, onlar öz aralarında Cəmaləddini «Camal» deyə də çağırırmışlar.

Yuxarıda qeyd olunanlar İbrahimov Cəmallədin İbadəddin oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürlməsini və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

İbrahimov Qüdrət

İbrahimov Qüdrət Səfiqulu oğlu - 1941-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Laçın rayonu Quşçu kəndində anadan olmuşdur. 1992-ci ilin may ayının 18-də Laçın rayonunun Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı girov götürülmüşdür.

Oğlu - hazırda Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Buzovna qəsəbəsindəki Kənd Təsərrüfatı müəssisəsinin binasında məskunlaşmış İbrahimov Yunis Qüdrət oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, atası 1992-ci il may ayının 18-də Laçın rayonunun Qayğı qəsəbəsi ərazisində mal-qara otararkən həmin rayonun Qarqışlaq kənd sakini Kərimov Həsən Səlim oğlu ilə birlikdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülmüşdür. 6-8 aydan sonra Həsən qaçaraq girovluqdan xilas olmuşdur. Həsənin dediyinə görə, onları Xankəndinə aparmışlar. Burada möhkəm döyüldüyü üçün Qüdrətin halı pisləşdiyindən onu saxlamış, Həsəni isə Tuğ kəndinə aparmışlar. Bundan sonra Həsən Qüdrəti görməmişdir.

Araşdırma nəticəsində Kərimov Həsən Səlim oğlu müəyyənləşdirilmiş və faktla bağlı ifadəsi alınmışdır. Keçmiş girov Kərimov Həsən Səlim oğlu (hazırda Bakı şəhəri Xəzər rayou, Buzovna qəsəbində məskunlaşmışdır) bildirmişdir ki, Laçın ray-

onunun işğalı zamanı ərazini tərk edərkən Ermənistan hərbçiləri tərəfindən Musayev Qamboy Mütəllim oğlu, İbrahimov Qüdrət Səfiqulu oğlu və adlarını bilmədiyi daha beş nəfərlə birlikə girov götürülərək ermənilər yaşayan kəndə (adını qeyd etmir) aparılmışdır. Xankəndində adını çəkdiyi şəxslərlə birlikdə saxlanılmışdır. Dediyinə görə, Xankəndində saxlanılarkən Qüdrət İbrahimovu gecə ikən kameradan çıxarıb aparmış, geri qaytarmamışlar. Ondan sonra İbrahimin taleyindən xəbəri olmamışdır.

Keçmiş girov, hazırda İsmayıllı rayonu, Talıstan kəndində yaşayan Musayev Qamboy Mütəllim oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, girov götürülərək bir gecə Xankəndində onunla birlikdə saxlanılan Qüdrət İbrahimovu dəyişmək adı ilə Əsgəran rayonuna aparmış, lakin dəyişmə baş tutmadığından geri qaytarmışlar. 2 ay 5 gün ərzində Qüdrət və Həsənlə birlikdə Xankəndi həbsxanasında saxlanılmışdır. Sonra Q.Müsayev dəyişildiyindən Qüdrətin taleyindən xəbəri olmamışdır.

İlyasova Gözəl İsa (Hüseyn) qızı – 1915-ci ildə,

İlyasov İsaq Həsən oğlu - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonu, Otaqlı kəndində anadan olmuşlar. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Qohumları - Gəncə şəhəri, Kəpəz rayonu, 369^b saylı binada məskunlaşmış Rzayev İsmayıl Ramazan oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 31 mart 1993-cü il tarixdə Ermənistan hərbi qüvvələri Kəlbəcər rayonuna daxil olarkən İlyasova Gözəl İsa qızı və onun həyat yoldaşı İlyasov İsaq Həsən oğlu digər kənd sakinləri ilə bərabər

ərazini tərk etmək üçün vertalyota minmişlər. Lakin vertalyot qəzaya uğramış, bir nəfər həlak olmuş, bir neçə adam da yaralanmışdır. Pilotun səyi nəticəsində salamat qalmış kənd sakinləri digər vertalyota minərkən **İlaysova Gözəl İsa qızı** və onun həyat yoldaşı **İlyasov İsaq Həsən oğlu** onlarla bərabər getməkdən imtina etmiş və geriyə - öz evlərinə qayıtmışlar. Kənd sakinləri vertaylotla ərazini tərk etmiş, onların sonrakı taleyindən isə xəbər olmamışdır.

İlyasova Saçlı (Növrəstə) Qədim qızı - Kəlbəcər rayonunun Şurtan kəndində anadan olmuşdur, təvəllüdü məlum deyil. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu, Milli kəndi ərazisində qalmışdır.

Oğlu – hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Kəlbəcər rayonu, Dünyamalılar kənd sakini, Dünyamalıyev Hacıağa Heydər oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, Ermənistan silahlı qüvvələri Kəlbəcər rayonuna şiddətli hücuma keçərkən onlar da əhali ilə birlikdə daimi yaşayış yerlərini tərk etmək məcburiyyətində qalmışlar. Lakin onların təkidinə baxmayaraq, anası Saçlı evini tərk etməyəcəyini, orada öləcəyini bildirərək kənddə qalmışdır.

Həmin dövrdə Müdafiə Nazirliyinin «N» saylı hərbi hissəsinin əsgəri olmuş, Kəlbəcər rayonu, Zar kənd sakini, hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Abbasov Malik İdris oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, onun xidmət etdiyi tağım Nizami Məhərrəmovun komandanlığı altında Zəylik sərhəd postunda yerləşmişdir. Rayon ərazisinə güclü hücumun başlandığı barədə məlumat əldə etdikdən sonra tağım Kəlbəcər şəhərinə

doğru irəliləmişdir. Bu vaxt o, yolüstü sakini olduğu Zar kəndinə daxil olaraq atası İdris və anası Əminə Abbasovları özü ilə götürsə də babası Məmməd və nənəsi Şura Məmmədovlar onun və digər hərbçi yoldaşlarının təkidinə baxmayaraq, kəndlərini tərk etməmişlər və yaşıdıqları evdə qalmışlar. Hərbçilərdən və mülki əhalidən ibarət dəstə qarda və çovğunda piyada Qaracanlı kəndinə çatmışlar. Həmin kəndin əhalisi kəndi tərk etsə də, Minə və Sona adlı 35-40 yaşlı kimsəsiz bacılar da onlara qoşulub Qaracanlı kəndindən çıxmaqdan imtina etmişlər. 2-3 gün Qaracanlı kəndində qalan dəstə Milli kəndi istiqamətinə hərəkət etmişdir. MIli kəndinə çatanda Ermənistan silahlı birləşmələrinin mühasirəsinə düşən və güclü atəşə məruz qalan dəstə bir neçə hissəyə bölünmüşdür. 20-dən artıq canlı qüvvənin itiriməsinə və əsir götürlməsinə baxmayaraq, Azərbaycan hərbçiləri mühasirəni bir neçə istiqamətdən yararaq mülki əhalinin əsas hissəsini atəş altından çıxara bilmişlər. Malik Abbasovun atası İdris Abbasov özünü pis hiss etdiyi, yaşlı qadın **Saçlı İlyasova** isə yeriyə bilmədiyi üçün onları Milli kəndindəki evlərdən birində yerləşdirmək məcburiyyətində qalmışlar. Mühasirədən çıxıb qarşıdakı hündür dağa qalxanda artıq Milli kəndinin ermənilər tərəfindən işğal edildiyinin və evlərin talanaraq yandırıldığının şahidi olmuşlar.

İmoyeva Əsli Ələmşah qızı - 1915-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Tək Dam kəndində anadan olmuş, həmin rayonun Alolar kəndində yaşamışdır. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qızı - hazırda Tərtər rayonu, Səhlabad kəndində məskunlaşmış Camalova Tamara Fərhad qızı verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı yaşadıqları Alolar kəndini tərk edən zaman anası Ə.İmoyeva çəliyinə söykənərək onlarla birlikdə bir az getmiş, lakin yaşlı olduğu üçün yeriyə bilmədiyindən geriyə - evinə qayıtmışdır. Sonradan barəsində məlumat ədə edilməmişdir.

Nəvəsi - hazırda Goranboy rayonunun Qaraçinar kəndində məskunlaşmış Əsədov İbrahim Ədilxan oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə təsdiq edir ki, nənəsi Ə.İmoyeva 1993-cü il aprel ayının 2-də Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı ərazini tərk etmək məqsədi ilə qohumları ilə birlikdə vertalyota minmək üçün gəlmiş, lakin minə bilmədiyindən geri qayıtmışdır. Nənəsinin sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat əldə edə bilməmişlər.

İsmayılov Hidayət Mənsim oğlu - 1929-cu ildə,

İsmayılova Pəri İsmayıl qızı - 1931-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Lev kəndində anadan olmuşlar. Ailə qurub həmin kənddə yaşamışlar. Onların oğlu Ənvər İsmayılovun ifadəsinə görə, 1993-cü ilin aprel ayının 2-də ata-anasını sağ-salamat evdə qoyub azyaşlı qızlarını kənddən çıxarmış və çətinliklə Daşkəsən rayonuna gətirmişdir. Atasını və anasını da çıxarmaq üçün təkrar kəndlərinə qayıtmaq istəsə də artıq rayon Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunduğu üçün ora qayıda bilməmişdir. Bundan sonra onların barəsində məlumatı olmamışdır.

İsmayılov Vidadi Lətif oğlu - 1966-cı ildə Azərbaycan Respublikası, Dağlıq Qarabağ Vilayətinin Xocalı şəhərində anadan olmuş, 1 mart 1992-ci il tarixdə Əsgəran rayonunun Pircamal kəndi ərazisində itkin düşmüşdür.

Aparılmış araşdırma zamanı məlum olmuşdur ki, rayonun polis şöbəsinin əməkdaşı olmuş Vidadi İsmayılov 26 fevral 1992-ci il tarixdə Xocalı şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələri və Rusiyaya məxsus 366 alay tərəfindən işğalı zamanı 60 nəfərə yaxın həmyerlisi ilə birlikdə xilas olmaq üçün Ağdam rayonu istiqamətində getməyə cəhd göstərmişdir. Bir həftə ərzində soyuq və qarlı havada meşədə gizlənmiş dinc sakinlər 1 mart 1992-ci ildə girov götürülərək Əsgəran rayonu, Pircamal kəndindəki mal fermasına gətirilmişlər. Taxtadan tikilmiş fermada saxlanılmış, əsasən qoca, qadın və uşaqlardan ibarət 100 nəfərdən çox azərbaycanlı əsir və girov ağır işgəncə və təhqirlərə məruz qalmış, pul və zinət əşyaları götürülmüş, müqavimət göstərən 2 gənc vəhşicəsinə döyülərək öldürülmüşdür. Vidadi İsmayılov və 3 nəfər sağlam oğlan seçilərək güllələnmək adı ilə naməlum istiqamətə aparılmışdır.

Bu faktı göstərilən mal fermasında girovluqda saxlanılmış və sonradan azad olunmuş Xocalı sakinlərindən - Kərimova Almara İfrat qızı və Abdullayeva Sənəm Həsən qızı ifadələrində təsdiq etmişlər. Girov götürülmüş mülki şəxslərin arasından seçilərək sağ-salamat aparılmış Vidadi İsmayılov və digər iki nəfərin sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan tərəfindən gizlədilmiş və müharibə qurbanı olmuş bu şəxslərin yaxınları hələ də doğmalarının yolunu gözləməkdə davam edir.

Kazımov Ələsgər Ələsgər oğlu - 1948-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu - hazırda Yevlax şəhəri, Tanrıqulular kəndində məskunlaşmış Ələsgərov Ələkbər Ələsgər oğlu izahatında bildirmişdir ki, 1993-cü ildə erməni silahlı qüvvələrinin Kəlbəcər rayyonuna hücumu zamanı atası Ələsgər Ələsgər oğlu Kazımov öz doğma yurdunu tərk etməyəcəyinə and içmiş: «Bu torpaqda doğulmuşam, bu torpaqda da öləcəyəm» - deyərək kənddən çıxmayacağını bildirmişdir. Məcbur olub ailəsi ilə bərabər ərazini tərk edən Ə.Ələsgərov sonradan nə qədər çalışsa da atasının taleyi haqqında heç bir məlumat öyrənə bilməmişdir.

Kəlbəcər Rayon İcra Hakimiyyəti də Ə.Ələsgərovun itkin düşdüyünü təsdiq etmişdir.

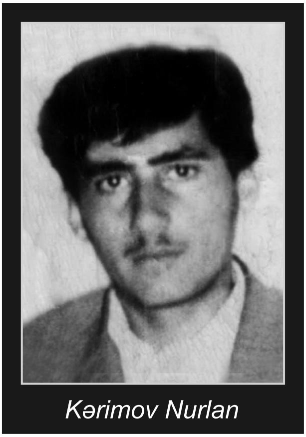
Kərimov Nurlan

Kərimov Nurlan Məhiş oğlu - 1974-cü ildə Bərdə rayonunun Şirvanlı kəndində anadan olmuşdur. 23 yanvar 1994-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Buzluq yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşdə itkin düşmüşdür.

Nurlan Kərimovun döyüş yoldaşı olmuş, Bərdə rayon sakini - Əsədov Gəray Xəlil oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 23 yanvar 1994-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonunun Bağırlı kəndi ya-

xınlığında, Buzluq yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşdə Kərimov Nurlan Məhiş oğlu, Əliyev Azər Fərrux oğlu ilə birlikdə imiş. Hava dumanlı olduğu üçün Nurlan və Azəri meşədə itirmişlər. Duman çəkildikdən sonra hər ikisinin çayın o biri tərəfində qolu bağlı vəziyyətdə beş erməni döyüşçüsü tərəfindən əsir aparıldığını görmüşlər. Gəray Əsədovun məlumatına görə, bu faktı həmin döyüşdə iştirak etmiş digər döyüşçülər də görmüşdür. Sağ olanlar təsdiq edə bilər.

Dövlət Komissiyasında olan məlumata əsasən, Əliyev Azər Fərrux oğlu 46 azərbaycanlı əsirlə birlikdə Xankəndi həbsxanasında saxlanılmışdır. Nurlan Kərimovun da onların arasında olması şübhə doğurmur. Onların sonrakı taleyi barədə məlumatlar gizlədilmişdir.

Qasımova Şamama Əlibaba qızı - 1913-cü ildə Ağdam rayonunun Seyidli kəndində anadan olmuşdur. 23.07.1993-cü il tarixdə Ağdam şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qızı – Hazırda Bərdə rayonu, Dəymədağlı kəndində müvəqqəti məskunlaşmış Qasımova Simuzər Əli qızı ifadəsində göstərmişdir ki, o həyat yoldaşı Qasımov Nəcməddin Rza oğlu və anası Şamama Ağdam şəhəri, Rəcəb Gözəlov küçəsi, ev 78 ünvanda birgə yaşamışlar. İşğaldan bir gün əvvəl, yəni 1993-cü il iyulun 22-də o, həyat yoldaşı Nəcməddin ilə birlikdə Bərdə rayonunun Dəymədağlı kəndində ərdə olan qızı Rəsmiyyə Mahmudova gilə qonaq getmişlər. Növbəti gün evlərinə qayıdarkən Ağdam rayonu, Qərvənd kəndində hərbçilər onları saxlamış və rayon

mərkəzinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğal olunduğunu bildirmişlər. Onun və həyat yoldaşının təkidlərinə baxmayaraq, Azərbaycan hərbçiləri onları Ağdam şəhərinə, anasının tənha qaldığı mənzilə getməyə qoymamışlar. Simuzər Qasımova o gündən bu vaxtadək anası Şamamanın sonrakı taleyi barədə məlumat almadığını, axtarışı ilə bağlı 1994-cü ildə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinə müraciət etdiyini bildirmişdir.

Göstərilənlər Qasımova Şamama Əlibaba qızının Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal olunmuş Ağdam şəhəri ərazisində girov götürülməsinə və gizlədilməsinə əsas verir.

Quliyeva (İsmayılova) Ayna Əliş qızı - 1900-cü ildə Kəlbəcər rayonunun İstibulaq kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Quliyeva Ayna

Gəlini – Bayramova Firuzə Mehdi qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, Quliyeva (İsmayılova) Ayna 1993-cü ilin aprel ayının 2-də yaşadığı Kəlbəcər rayonunun İstibulaq kəndinin işğalı zamanı nəvəsi Quliyev Yalçın Şahmar oğlu ilə kənddə qalmışdır. Bir neçə gün sonra Yalçın qonşularla birlikdə gəlib çıxmış, Ayna Quliyevadan isə xəbər çıxmamışdır. A.Qulyevanın sağ-salamat kənddə qaldığını bütün kənd camaatı təsdiq edir.

Quliyev Əkbər Ocaqverdi oğlu - 1973-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Bəzirxana kəndində anadan olmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay

çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Döyüş yoldaşları – hazırda Gəncə şəhərində məskunlaşmış Əli Abbasov və Elbəyi Şükürov, hazırda Göygöl rayonu, Xaşadağı kəndində məskunlaşmış Pərviz Şükürov verdikləri ifadədə işğalçı düşmən ordusunun tanklarından açılan atəş nəticəsində Əkbər Quliyevin ayağından yralandığını və ağrıdan bərk qışqırdığını bildirmişlər. Onu atəş altından çıxarmaq məqsədilə Əkbərə tərəf sürünən Elbəyi Şükürov tankların tam yaxınlaşdığını görüb kömək edə bilməmiş, oradan uzaqlaşmışdır. Ərazi işğal olunduqdan sonra onlar ermənilər tərəfindən Əkbər Quliyevin və əsir götürülmüş bir neçə digər şəxsin tanka və hərbi yük maşınına mindirilərək aparıldıgının şahidi olmuşlar. Bu faktı eyni zamanda, qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi «N» saylı hərbi hissənin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov da ifadəsində təsdiq etmişdir.

Quliyev Rizvan Şahverən oğlu - 1960-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Şuşa rayonunda anadan olmuşdur. Şuşa şəhərinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı - 1992-ci il may ayının 9-da itkin düşmüşdür.

İtkinin bacısı - hazırda Binəqədi rayonu, 7-ci mikrorayon, M.F.Axundov adına 4 saylı yataqxanada məskunlaşmış Quliyeva Güllü Şahverən qızı ifadəsində bildirmişdir ki, Şuşa şəhərinin işğalı zamanı ailəsi ilə birlikdə yaşadıqları evin

Quliyev Rizvan

zirzəmisində gizlənən qardaşı Rizvan bayırdakı vəziyyəti öyrənmək üçün zirzəmidən çıxmışdır. Elə həmin an qışqırıq səsi eşidilmiş və o bir daha geri qayıtmamışdır. Bir müddətdən sonra bayıra çıxan ailə üzvləri RİzvanI tapa bilməmiş və gizlincə şəhəri tərk etməyə məcbur olmuşlar.

Şuşanın işğalı zamanı girov götürülmüş Məmmədov İsrafil Həsən oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki,1992-ci il may ayının 8-də Şuşa şəhərində Ermənistan hərbçiləri tərəfindən tutulmuşdur. Bu vaxt ermənilər öz evinin yaxınlığından girov götürülmüş Rizvan Şahverən oğlunu da ona qoşmuş, Xankəndinə apararaq beşmərtəbəli binanın zirzəmisinə salmışlar. Ertəsi gün Rizvanı ondan ayırıb naməlum istiqamətə aparmışlar. Sonradan Rizvanın taleyi haqqında heç bir məlumatı olmamışdır.

Qurbanova Cavahir İman qızı - 1923-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Barmaqbinə kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qızı - hazırda Gəncə şəhəri, Gülüstan qəsəbəsi, Azərbayan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının 6 saylı yataqxanasında məskunlaşmış Qurbanova Gülbahar Məhərrəm qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi iza-

hatda bildirmişdir ki, 1993-cü il aprel ayının 2-də Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələrinin hücumu ilə əlaqədar yaşadıqları Kəlbəcər rayonunun Barmaqbinə kəndini tərk edərkən anası Qurbanova Cavahir: «Ermənilər Kəlbəcəri işğal edə bilməz» - deyərək onlarla birlikdə çıxmaqdan imtina etmiş, yaşadığı evdə qalmışdır. Gülbahar Qurbanova anasının sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat əldə edə bilməmişdir.

Qurbanov Müşviq Sabir oğlu - 1970-ci ildə Lənkəran rayonunun Tutapeştə kəndində doğulmuş, 19.07.1993-cü il tarixdə Ağdam rayonunun Şıxbabalı kəndinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

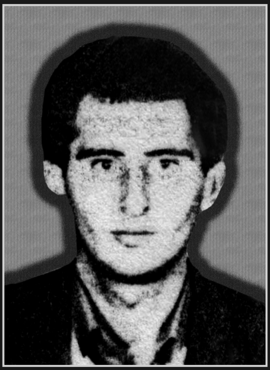
Qurbanov Müşviq

İtkinin döyüş yoldaşı, hazırda Sumqayıt şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış, Ağdam rayon sakini - Nəsirov Barat İsa oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 19 iyul 1993-cü il tarixdə Ağdam rayonunun Şıxbabalı kəndindəki əkin sahəsində Lənkaranlı Qurbanov Müşviq Sabir oğlu və Ağdam rayonundan olan Əliyev Vidadi Cümşüd oğlu, Qurbanov Mehman Allahverdi oğlu ilə birlikdə düşmən ordusunun mühasirəsinə düşmüşlər. Şiddətli döyüşün gedişində Barat Nəsirov adı çəkilən döyüşçülərdən təxminən 20 metr aralıda və nisbətən əlverişli yerdə olduğu üçün mühasirədən çıxa bilmiş, döyüş yoldaşları isə yaralı vəziyyətdə əsir götürülmüşlər. Adı çəkilən Azərbaycan əsgərlərinin, o cümlədən Qurbanov Müşviq Sabir oğlunun sonrakı taleyi barədə məlumatlar Ermənistan tərəfindən gizlədilmişdir.

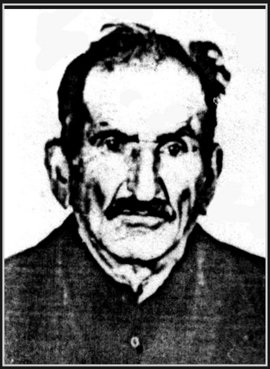
Mehdiyev Hüseyn

Mehdiyev Hüseyn Məhəmməd oğlu - 1905-ci ildə Şuşa şəhərində anadan olmuş, 1992-ci ildə şəhərin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu - hazırda Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, İslam Abuşov küçəsi ev №16 ünvanda məskunlaşmış Mehdiyev Vəli Hüseyn oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirir ki, 8 may 1992-ci ildə Şuşa şəhəri işğal olunarkən atası H.Mehdiyev Şuşa şəhəri. Vəzirov küçəsi, ev 22 saylı ünvandakı evində tək qalmışdır. Qohumu Cavadov Xasay Əzim oğlundan aldığı məlumata görə, Şuşa əhalisi şəhəri tərk edərkən N.Mehdiyevi səsləsələr də o, evdən çıxmamışdır. X.Cavadov N.Mehdiyevi sağ-salamat halda qoyub digər sakinlərlə bərabər ərazini tərk edəndən sonra Ermənistan hərbçiləri həmin evləri tutmuşlar. Hüseyn Mehdiyevin sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Mehdiyev Məhəmməd Cəlil oğlu - 1900-cu idə Kəlbəcər rayonunun Armudlu kəndində,

Mehdiyeva Səriyyə Əziz qızı - 1912-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Alolar kəndində anadan olmuşdur. İxtiyar yaşlı bu ər və arvad 2 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu, Yanşaq kəndinin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Övladları – hazırda Goranboy rayonu, Qaraçinar kəndində məskunlaşmış, 1957-ci il təvəllüdlü Mehdiyev Mehdi Məhəmməd oglu ifadəsində bildirmişdir ki, atası - Mehdiyev Məhəmməd Cəmil oğlu və anası - Mehdiyeva Səriyyə Əziz qızı Kəlbəcər ra-

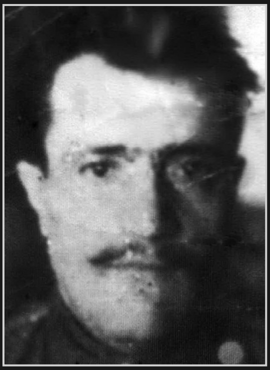

Mehdiyev Məhəmməd

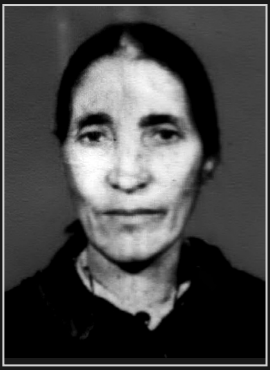

Mehdiyeva Səriyyə

yonu, Təkdam kəndində yaşamışlar. Ata-anası ilə birlikdə 1993-cü il aprelin 2-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin hücumu ilə əlaqədar kənddən çıxıb Murovdağ istiqamətində hərəkət edərkən Yanşaq kəndində mühasirəyə düşmüşlər. Düşmən yaxınlaşdığı üçün qarışıqlıq yaranmış və valideynlərini orada itirmişdir. Özü isə bir neçə həmyerlisi ilə birlikdə mühasirədən çıxaraq Göygöl (İndiki Göy-göl) rayonuna gəlmişdir. M.Mehdiyev ata və anasının mühasirə zamanı ermənilər tərəfindən girov götürülməsi qənaətindədir. Çünki həmin vaxt erməni hərbçiləri onlara çox yaxın məsafədə olmuşlar. Ermənistan hakimiyyət orqanları onların sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişlər.

Mehdiyev Mirzeynal Mirəli oğlu – 1976-cı ildə Sabirabad rayonunun Qasımbəyli kəndində anadan olmuş, 13 aprel 1996-cı il tarixdə Goranboy rayonu, Tapqaraqoyunlu kəndi istiqamətində itkin düşmüşdür.

2 may 1997-ci il tarixdə erməni əsirliyindən azad edilmiş, 1973-cü il təvəllüdlü Qasımzadə Səlahəddin Pərviz oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, Goranboy rayonu, Tapqaraqoyunlu kəndi istiqamətində mövqedə keşik çəkərkən bir

neçə dəfə erməni əsgəri ilə komandanlıqdan gizli görüşmüş və onlarla bəzi əşyaları dəyişmişlər. 13 aprel 1993-cü il tarixdə ermənilər uca səslə çağıraraq onları görüşə çağırmışlar. Səlahəddin Qasımzadə və Mirzeynal Mehdiyev mövqeni tərk edərək çayın yanına getmişlər. Burada 2 (iki) erməni əsgəri varmış. Ermənilər onlara paltar gətirdiklərini və konyakla dəyişmək istədiklərini bildirmişlər. Səlahəddin erməni əsgərlərinə konyakın olmadığını, əgər paltarları verəcəkləri təqdirdə konyakı gətirəcəyini bildirmişdir. Lakin bu təkliflə erməni əsgərlər razılaşmamış və naməlum istiqamətdən qəflətən atəş açmışlar. Atəş nəticəsində Mirzeynal Mehdiyev qarın nahiyyəsini tutaraq yerə yıxılmışdır. Qaçmaq istəyən Səlahəddini isə erməni əsgərləri tutaraq yerə yıxmış və döyərək mövqelərinə doğru aparmışlar. Səlahəddin Qasımzadə bir ildən artıq erməni əsirliyində saxlanılsa da sonradan Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə azad edilmiş, lakin Mirzeynal Mehdiyevin sonrakı taleyi barədə məlumatı olmamışdır.

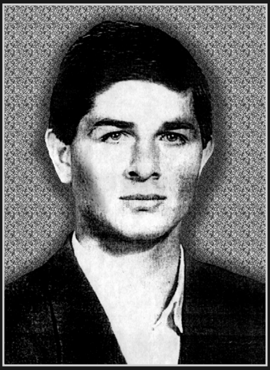

Mehdiyev Mirzeynal

Qeyd olunanlar Mirzeynal Mehdiyevin yaralı vəziyyətdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürülməsinə və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsinə böyük ehtimal yaradır.

Məhərrəmova Kubra Şahmar qızı - 1929-cu ildə Kəlbəcər rayonu, Qamışlı kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qonşusu - hazırda Göygöl rayonu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Salahov Bəşir Cavanşir oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonu işğal

olunan zaman Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu həmkəndliləri - Bayramov Cavanşir Salah oğlu, Bayramova Xurma Əhməd qızı, Məhərrəmova Kübra Şahmar qızı, Bayramova Yəmən Hüseyn qızı, Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu ilə birlikdə yaşadıqları Sarıdağ kəndində sağ-salamat qalmışdır.

Məhərrəmova Kubra

Bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu - 1918-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Alçalı kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Məhərrəmov Qurban

Qonşusu - hazırda Göygöl rayonu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Salahov Bəşir Cavanşir oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonu işğal olunan zaman Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu həmkəndliləri - Bayramov Cavanşir Salah oğlu, Bayramova Xurma Əhməd qızı, Məhərrəmova Kübra Şahmar qızı, Bayramova Yəmən Hüseyn qızı, Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu ilə birlikdə yaşadıqları Sarıdağ kəndində sağ-salamat qalmışlar.

Bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Məmmədov Əli Kamran oğlu - 1974-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Zallar kəndində anadan olmuşdur. Kəlbəcər rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən 1992-ci ilin iyul ayında hərbi xidmətə çağırılmışdır.

6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi N saylı hərbi hissəsinin tağım komandiri Nizami Məhərrəmov ifadəsində adı çəkilən döyüşlərdə Ermənistan hərbçiləri tərəfindən bir neçə Azərbaycan əsgərinin əsir götürülərək aparıldığını və onların arasında Kəlbəcər rayonunun Zallar kənd sakini, Zəylik sərhəd postunun əsgəri Əli Məmmədovun da olduğunu bildirmişdir. Onun sonrakı taleyi barədə məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Məmmədov Fəyyaz

Məmmədov Fəyyaz Əhliman oğlu - 1974-cü ildə Yevlax şəhərində doğulmuşdur. 9 yanvar 1994-cü il tarixdə Ağdərə rayonunun Akop-Komari kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdür.

Ağdərə rayonu, Sırxavənd kənd sakini, hazırda Bərdə rayonu, Divanlı kəndində məskunlaşmış Əliyev Sevindik Həbib oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 1994-cü ildə

Ağdərə rayonu ərazisində gedən döyüşlərdə şəhid olmuş oğlunun meyidini ermənilərdən alarkən cəbhə xəttində keçmiş erməni tanışı - Ağdərə rayonu, Kiran kənd sakini, rabitə bölüyünün komandiri olmuş Serjik Minasyan ona ermənilər tərəfindən çox sayda azərbaycanlı əsir-girovun saxlandığını və onların arasında Yevlaxdan Məmmədov Fəyyaz Əhliman oğlunun da olduğunu söyləmişdir. Ermənistan hakimiyyət orqanları onun sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişlər.

Məmmədova Gülsüm Ağa qızı - 1915-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Zar kəndində anadan olmuş və orada yaşamışdır. 2 aprel 1993-cü il tarixdə Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən həmin kəndin işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

İtkinin övladı, 29 iyul 1994-cü il tarixdə erməni girovluğundan azad edilmiş, hazırda Yevlax rayonunun Meyvəli kəndində məskunlaşmış - Şahverdiyeva Sərfinaz Məhərrəm qızı ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü il aprelin 2-3-də yaşadıqları Kəlbəcər rayonu, Zar kəndi erməni işğalına məruz qaldığı zaman o, anası Gülsüm və bir neçə kənd sakini ilə birlikdə evlərini tərk edərək Murovdağ istiqamətinə hərəkət etmişlər. Qaracanlı kəndinə çatarkən dumanlı havada Sərfinaz anası Gülsümü itirmiş, özü isə aprelin 5-6-da Meydançay deyilən yerdə erməni silahlıları tərəfindən girov götürülmüşdür. Sərfinaz Şahverdiyeva anasının da ermənilər tərəfindən girov götürüldüyünə şübhə etmir.

Məmmədov Həsənxan Dünyamalı oğlu -1914-cü ildə Qubadlı rayonunun Qaracallı kəndində anadan olmuşdur.

Məmmədova Xeyrənsə Məhərrəm qızı -1929-cu ildə Qubadlı rayonunun Padar kəndində anadan olmuşdur.

Bu ixtiyar, ər və arvad Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Qubadlı rayonunun işğalı zamanı – 30.08.1993-cü il tarixdə itkin düşmüşlər.

İtkin düşmüş qocaların övladı, hazırda Bakı şəhəri, Sabunçu rayonu, Bakıxanov qəsəbəsi, Krılov küçəsi, ev 22 ünvanda məskunlaşmış Məmmədova Ceyran Həsənxan qızı ifadəsində bildirmişdir ki, 1993-cü il avqustun 29-da o, ata və anası ilə birlikdə yaşadıqları Qaracallı kəndini tərk etmək məcburiyyətində qalaraq qonşu Xanlıq kəndinə gəlmiş və bir gecə tanışları - sürücü Vaqifin evində qalmışlar. Növbəti gün tezdən o, yaxınlıqda yerləşən Padar kəndinə getmiş, orada yaşayan dayısı Məhəmməd kişidən onunla birlikdə Qaracallıya getməyi xahiş etmişdir. Dayısı Məhəmməd qocalığını əsas gətirərək onunla getməkdən imtina etmiş, bu səbəbdən Ceyran Qaracallı kəndinə - evlərinə qayıtmaq qərarına gəlmişdir. Balasoltanlı kəndinə çatarkən hərbiçilər Qaracallı kəndinin artıq ermənilər tərəfindən işğal edildiyini bildirmiş və onu saxlayaraq özləri ilə Qubadlı qəsəbəsinə gətirmişlər. Oradan avtobusla Xanlıq kəndinə qayıdan Ceyran Məmmədovanı kəndin girəcəyində avqustun 30-u, saat 17-18 radələrində hərbçilər yenidən saxlamış və valideynlərinin qaldığı ərazinin artıq ermənilər tərəfindən işğal edildiyini bildirərək onu döyüş ərazisindən çıxarmışlar. O vaxtdan valideynlərinin taleyindən xəbəri olmamışdır.

C.Məmmədovanın bıdirdiyinə görə, sonradan yuxarıda adı çəkilən Qubadlı rayonu, Xanlıqlar kənd sakini, sürücü Vaqif (soyadı və atasının adını xatırlamır) söhbət zamanı söyləmişdir ki, 1993-cü ilin avqust ayının 30-da Ermənistan hərbçiləri kəndi işğal edərkən o, Ceyranın valideynlərinə idarə etdiyi maşına minib birlikdə getməyi israrla xahiş etsə də, onlar kənddə qalmağı və qızlarını gözləməyi qərara almışlar.

Beləliklə, bu yaşlı ər və arvad Ermənistan hərbçiləri tərəfindən işğal olunmuş ərazidə qalmış və sonrakı taleləri gizlədilmişdir.

Məmmədov İsrail Teymur oğlu - 1963-cü ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1991-ci ilin noyabr ayında birinci könüllülər taboruna yazılmış və dekabr ayının 12-də Şuşa şəhərinin müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərə yollanmışdır. Həmin ayın 28-də Xankəndinin Kərkicahan qəsəbəsi ətrafındakı döyüşlərdə İsrail Məmmədovun da olduğu tağım erməni hərbçilərinə və keçmiş Rus Ordusunun ərazidə yerləşmiş 366-cı alayının əsgərlərinə qarşı 6 saat müqavimət göstərmişdir. Qeyr-barəbər döyüşdə tağım əsgərlərinin əksəriyyəti şəhid olmuş, silah və sursatları bitdiyi üçün tam mühasirəyə alınmış 9 döyüşçü əsir alınaraq Xankəndində yerləşmiş təcridxanaya aparılmışdır. Döyüş zamanı çiynindən yaralanmış İsrail Məmmədovu və döyüş yoldaşlarını tək-tək kameralara salmış, dözülməz işgəncələr vermiş, ac-susuz, ayaqyalın, soyuq və qaranlıq şəraitdə saxlamışlar.

Bu faktı Məmmədov İsrail Teymur oğlunun erməni əsirliyindən azad olunmuş döyüş yoldaşları - Əhmədov Aydın

İbrahim oğlu, Məhərrəmov Pənah Şahmar oğlu, Fərhadov Fərhad Mirnaib oğlu, İsmayılov Arif Əziz oğlu, Məmmədov Əbdüləzim Məcnun oğlu və Hüseynov Mehman Bəhram oğlu təsdiq edir. Sonradan onlar azad olunsa da İsrail barədə məlumatları olmamışdır.

«Azadlıq» qəzetinin 31 yanvar 1992-ci il tarixli sayında dərc olunmuş «Döyüşən şəhər» başlıqlı yazıda Moskvadan gəlmiş müşahidəçi Qalina Yakovlevnanın 6 yanvar 1992-ci il tarixdə Xankəndində Kərkicahan uğrunda getmiş döyüşdə əsir düşmüş 9 hərbiçi, o cümlədən, İsraillə görüşdüyü bildirilmişdir. Buna baxmayaraq, Ermənistanın hakimiyyət orqanları İsrail Məmmədovun sonrakı taleyi barədə məlumatları gizlətmişlər.

Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu - 1935-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Sarıdağ Kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qonşusu - hazırda Göygöl rayonu, Çaykənd kəndində məskunlaşmış Salahov Bəşir Cavanşir oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonu işğal olunan zaman Məmmədov Qələndər Dadaş oğlu həmkəndliləri - Məhərrəmov Qurban Süleyman oğlu, Bayramov Cavanşir Salah oğlu, Bayramova Xurma Əhməd qızı, Məhərrəmova Kubra Şahmar qızı, Bayramova Yəmən Hüseyn qızı, ilə birlikdə yaşadıqları kənddə sağ-salamat qalmışdır.

Bu şəxslərin sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Məmmədov Vidadi

Məmmədov Vidadi Musa oğlu - 1960-cı ildə Yevlax rayonunun 1-ci Salamabad kəndində anadan olmuşdur. 26.04.1994-cü il tarixdə Füzuli rayonu, Seyidəhmədli kəndi uğrunda gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Həmin tarixdə itkin düşmüş Tahirov Rəhim Əvəz oğlunun qardaşı - Tahirov Ramiz Əvəz oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə Rəhimin əslən Mingəçevirdən olan döyüş yoldaşları - **Məmmədov Vidadi Musa oğlu**, Alıyev Çingiz Həmid oğlu, Həşimov Elbrus Çərkəz oğlu, Hüseynov Adil Əlihüseyn oğlu və Qafarov Nəriman Qafar oğlu ilə birlikdə 26.04.1994-cü il tarixdə gedən döyüşlərdə itkin düşdüyünü bildirmişdir. İfadədə göstərilir ki, qardaşının sağ qalmış döyüş yoldaşları Həsən, Ələs və adını xatırlamadığı digər əsgərin sözlərinə görə, 1994-cü il aprelin 26-da Füzuli rayonunun Seyidəhmədli kəndində axşamüstü onların yerləşdiyi səngərə azərbaycan dilində danışan erməni hərbçiləri qəflətən hücum etmiş, qeyri-barəbər döyüşdə qardaşı və digər döyüş yoldaşlarını, eyni zamanda, Məmmmədov Vidadi Musa oğlunu müxtəlif yerlərindən yaralı vəziyyətdə əsir götürmüşlər.

Araşdırma zamanı müəyyənləşdirilmiş həyat yoldaşı Məmmədova Hicran Məhi qızının ifadəsində Məmmədov Vidadi Musa oğlunun 16.03.1994-cü il tarixdə səfərbərliklə əlaqədar Mingəçevir şəhər hərbi komissarlığı tərəfindən orduya çağrıldığı, «N» saylı hərbi hissənin tərkibində xidmət etdiyi, 26.04.1994-cü il tarixdə Füzuli rayonu ərazisində işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı döyüşlərdə yaralı vəziyyətdə itkin düşdüyü göstərilmişdir.

Həmçinin müəyyən edilmişdir ki, əsir götürüldükdən sonra ağır işgəncələr nəticəsində qətlə yetirilmiş Çingiz Əliyev, Elbrus Həşimov, Adil Hüseynov və Nəriman Qafarovun meyitləri 25 may

1994-cü il tarixdə, yəni bir aydan sonra Azərbaycan tərəfinə qaytarılmış və doğulduqları rayonlarda dəfn edilmişlər.

Döyüş yoldaşları, Mingəçevir şəhər sakinləri- Heydərov Həsən Yəhya oğlu və Əliyev Yaqub Çərkəz oğlu ifadələrində 26.04.1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Əbdürrəhmanlı kəndi uğrunda gedən döyüşdə Rəhim Tahirov və digər döyüşçülərin Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürüldüyünü təsdiq etmişlər.

Yuxarıda qeyd olunanlar və döyüş yoldaşlarının işgəncələrlə öldürülərək, bir ay sonra meyitlərinin Azərbaycan tərəfə qaytarılması barədə məlumatlar Məmmədov Vidadi Musa oğlunun əsirlikdə saxlanmasını və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

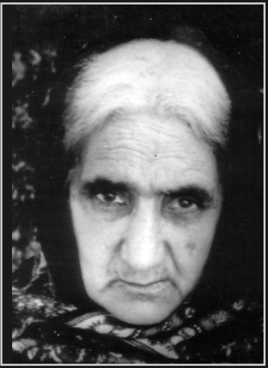
Məmmədova Zeynəb

Məmmədova Zeynəb Hüseyn qızı - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonu, Zar kəndində anadan olmuşdur. 23 iyun 1993-cü il tarixdə Ağdam rayonu, Boyəhmədli kəndinin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

İtkinin qızı - hazırda Mingəçevir şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış, Ağdam rayonundan məcburi köçkün Füzuliyeva Roza Əli qızı ifadəsində bildirmişdir ki, o, Ermənistan silahlı qüvvələrinin aramsız atəşi nəticəsində qəlpə yarası almış kiçik yaşlı oğlunun müalicəsi ilə əlaqədar kəndi on gün əvvəl tərk etmişdir. Bundan xəbərsiz olan anası Zeynəb işğal günü onu axtarmaq üçün kəndin ortasına doğru hərəkət etmişdir. Kənddən məcburi çıxan qonşularının işğal barədə xəbərdarlığına baxmayaraq, Zeynəb Məmmədova geri qayıtmamış, çox güman ki, ermənilər tərəfindən girov götürülmüşdür.

Onun işğal olunmuş əraziyə doğru getməsi faktını qonşuları - hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Hüseynova Elmira Şəfayət qızı və Füzuliyev Vilayət Kamran oğlu öz ifadələri ilə təsdiq etmişlər. Erməni hərbçiləri Zeynəb Məmmədovanın sonrakı taleyi barədə məlumat verməmişlər.

Məmişov Taleh Ələsgər oğlu – 1985-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Kilsəli kəndində anadan olmuş və həmin rayonun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı, 31 mart 1993-cü il tarixdə «Tunel» deyilən ərazidə itkin düşmüşdür.

Göstərilən tarixdə girov götürülmüş və 15 sentyabr 1994-cü il tarixdə azad olunmuş, hazırda Gəncə şəhəri, 4-cü mikrorayon 18 saylı uşaq bağçasında müvəqqəti məskunlaşmış, Kəlbəcər rayonu, Kilsəli kənd sakini Məmişova İmarət Məmmədəli qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, 31 mart 1993-cü il tarixdə Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin Kəlbəcər rayonu ərazisinə intensiv hücumları zamanı rayonun digər sakinləri kimi, onların yaşadığı kəndin əhalisi də doğma yurdlarını tərk edərək qaçmaq məcburiyyətində qalmışlar. Bir neçə ailənin yığışdığı QAZ-52 markalı yük maşını rayonun «tunel» adlanan ərazisinə çatarkən silahsız, dinc əhali müxtəlif istiqamətlərdən atəşə tutulmuşdur. Nəticədə maşında olan 20-25 nəfərdən 4-ü yerindəcə öldürülmüş, digər hissəsi isə ağır yaralanmışdır. Bu zaman iki övladı ilə birlikdə olan İmarət Məmişova da başından, ayağından, boynundan və əlindən yaralanmış və huşunu itirmişdir. Özünə gələrkən İmarət Məmişovanı erməni hərbçilər maşına mindirib Ağdərə rayonunun Drmbon kəndində xəstəxana kimi istifadə

etdikləri evə aparmışlar. Məmişova oğlunu son dəfə göstərilən yerdə stolun üzərində uzanmış vəziyyətdə gördüyünü və halzıslıqdan danışa bilmədiyi üçün erməni hərbçilərinə uşağın onun oğlu olduğunu söyləyə bilmədiyini xatırlayır. İ.Məmişova Hadisə zamanı onunla birlikdə olmuş digər oğlu 1982-ci il təvəllüdlü Yadigar Məmişovu Ermənistan silahlı birləşmələrinin işğalında olan Xankəndi şəhərində tapmışdır. Yadigar anasına qardaşı Talehin hadisə zamanı yaralı vəziyyətdə yerdə qaldığını və ondan su istədiyini bildirmiş, lakin erməni hərbçisinin su gətirməyə icazə vermədiyni söyləmişdir.

Hadisə zamanı girov götürülmüş və uzun müddət girovluqda saxlanıldıqdan sonra Dövlət Komissiyasının səyləri nəticəsində azad olunmuş – Məhəmməd Quliyev, onun uşaqları Cəmilə, Fərman, Bəxtiyar, İlhamə və Validə Quliyevlər, o cümlədən Quliyev Qoşqar Binnət oğlu və Quliyeva Gülcamal Binnət qızı da Taleh Məmişovun yaralı olduğunu və naməlum istiqamətə aparıldığını bildirmişlər.

Mirzəyeva Məleykə Məşədiyusif qızı – 1920-ci ildə Ağdam şəhərində anadan olmuş, Ağdam şəhərinin Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı – 23 iyul 1993-cü il tarixdə itkin düşmüşdür.

Qızı – hazırda Bərdə şəhərində yerləşən texniki peşə məktəbi, ev 47 ünvanda müvəqqəti məskunlaşmış Abdullayeva Gülnaz Xankişi qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Ağdam şəhərinə hücumu zamanı o, anasına müraciət edərək təcili şəhəri tərk etmələrinin zəruri olduğunu, əks təqdirdə girov götürüləcəklərini bildirmişdir.

Lakin anası – Məleykə Mirzəyeva «ölsə də», doğma evinin tərk etməyəcəyini bildirmiş və Ağdam şəhəri, C.Cabbarlı küç., döngə 3, ev 19 ünvanda yerləşən evlərində qalmışdır. Anasının təkidlə evdə qlacağını görən Gülnaz 3 qızı ilə birlikdə evlərini tərk edərək Bərdə şəhərinə gəlmişdir. Anası isə sağ-salamat evlərində qalmışdır. Sonrakı taleyi barədə məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Mustafayev Aydın Şərif oğlu - 1926-cı ildə,
Mustafayev Əliqulu Aydın oğlu - 1961-ci ildə,
Mustafayeva Xanım Əmrah qızı - 1932-ci ildə,
Mustafayeva (Şərifova) Münəvvər Aydın qızı - 1952-ci ildə Laçın rayonu Mollalar kəndində anadan olmuşlar və orada yaşamışlar. Ailə başçısı Aydın Mustafayev ikinci dünya müharibəsinin iştirakçısı, əlil olmuşdur.

Mustafayevlərin qızı – hazırda Sumqayıt şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış, Dilarə Mustafayeva ifadəsində bildirmişdir ki, 14-16 may 1992-ci il tarixdə atası onu digər bacıları ilə birlikdə xalası oğlunun maşınında Bərdə rayonuna göndərmişdir. Təxminən 4 gündən sonra atası da Bərdə rayonuna gəlmiş yaşadıqları kənddə qalmış ailə üzvlərini və ev əşyalarını çıxarmaq üçün maşın sifariş edib geri qayıtmışdır. Lakin artıq Laçın rayonu Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunduğu üçün Azərbaycan hərbçiləri Aydın Mustafayevi ora buraxmamışlar. Ancaq o, bu halla razılaşmaq istəməmiş və nəyin bahasına olursa-olsun ailəsini işğal olunmuş ərazidən çıxarmaq üçün oraya getmək qərarına gəlmişdir. 28 may 1992-ci il tarixdə Aydın Mustafayev qızı Xuramanın həyat

yoldaşı Vəliyev Bəxtiyar Səfiyar oğlu ilə birlikdə piyada Kəlbəcər rayonu ərazisindən keçərək yaşadıqları Mollalar kəndinə doğru getmişlər. Yol boyu ermənilərin yaşayış məntəqələrini qarət edib maşınlarla Ermənistana apardıqlarının, evləri və digər binaları isə yandırdıqlarının şahidi olmuşlar. Ermənilərin əlinə keçəcəklərindən ehtiyat etdikləri üçün onlar meşə ilə gecələr yollarına davam etmişlər. Meşəni keçib kəndə girən Aydın kişi və Bəxtiyar artıq binaların yandığının şahidi olmuşlar. Bu vaxt artıq öz evlərinin də yandığını görən Aydın kişi: «Evimiz yanır!!!....» - deyə qeyri-ixtiyari olaraq qışqırmışdır. Elə o anda onlar bir az qabaqda evlərdən qarət olunmuş əşyalarla dolu «Kamaz» markalı maşını və yanında 4 erməni hərbçisinin dayandığını görmüşlər. Ermənilər onları azərbaycan dilində çağırmış, Aydın kişi Bəxtiyara qaçmağı işarə etmiş, özü isə qışqıra-qışqıra ermənilərin üzərinə getmişdir. Ermənilərin əlinə düşməmək üçün Bəxtiyar enişə doğru qaçmışdır. Ermənilərdən biri atəş aça-aça Bəxtiyara doğru gəlmiş. lakin o, sıx böyürtkən kollarının arasında gizlənmiş, çox güman ki, artıq onu görməyən erməni axtarmağa başlamışdır. Bu vaxt güclü leysan yağmış, erməni oradan uzaqlaşmağa məcbur olmuşdur. Qarətçi hərbçilər Aydın Mustafayevi döyə-döyə maşına mindirmiş və təxminən iyirmi dəqiqədən sonra kəndi tərk etmişlər. Ətrafda sakitliyin olduğunu görən Bəxtiyar gizləndiyi yerdən çıxıb qəbristanlığa doğru getmiş və oradan bir müddət kəndi müşahidə etmişdir. Artıq kənddə heç kimin olmadığını yəqin etdiyi üçün qaynatasının – yəni Aydın kişigilin evinə gəlmişdir. Divarlarda güllə yerinin və ətrafa səpələnmiş boş gilizlərin şahidi olan Bəxtiyar evdəki əşyalardan bəzilərinin hələlik tam yanmadığını görmüşdür. O, evin içərisini və ətrafı diqqətlə axtarsa da meyitlərə və meyit qalıqlarına rast gəlməmişdir. Məlum olmuşdur ki, ermənilər Xanım, Münəvvər və Əliqulu Mustafayevləri də girov götürmüş və sağ-salamat özləri ilə aparmışlar. Buna artıq əmin olsa da kəndi və ətrafdakı meşələri axtarmış, digər kəndləri kənardan müşahidə etmiş, on

günlük axtarışdan sonra onların girov götürüldüyünə tam inanmışdır. Müşahidələri zamanı ermənilərin gündüzlər kəndləri qarət edib yandırdıqlarının, gecələr isə orada qalmadıqlarının şahidi olmuşdur. Buna görə də Bəxtiyar gündüzlər meşələrdə gizlənib gecələr isə kəndlərdə qalırmış. Bu minvalla ay yarım yol gəldikdən sonra həmin dövrdə hələlik işğal olunmamış Kəlbəcər rayonu ərazisinə çatmışdır. Beləliklə, Laçın rayonunun işğalı zamanı həmin rayonun Mollalar kənd sakini olmuş bütöv bir ailə – Mustafayev Aydın Şərif oğlu, onun həyat yoldaşı Mustafayeva Xanım Əmrah qızı, övladları - Mustafayeva (Şərifova) Münəvvər Aydın qızı və Mustafayev Əliqulu Aydın oğlu Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülərək naməlum istiqamətə aparılmış və taleləri barədə bu günə kimi məlumat verilməmişdir. Qeyd olunan faktı hazırda Sumqayıt şəhərində məskunlaşmış Bəxtiyar Vəliyev də öz ifadəsində təsdiq etmişdir.

Mustafayeva Salatın Ələkbər qızı - 1900-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Daşbulaq kəndində doğulmuşdur. 1991-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu - hazırda Göygöl rayonu, Balçılı kəndində məskunlaşmış Məmmədov Cəmil Fərhad oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 2 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu işğal edilərkən anası S.Mustafayeva yaşadıqları Daşbulaq kəndini tərk etməmiş, evdə qalmışdır. Ermənilər həmin ərazini işğal etdiklərindən S.Mustafayevanın sonrakı taleyi barədə məlumat əldə edilməmişdir.

Mustafayev Vidadi

Mustafayev Vidadi Şəfa oğlu - 1963-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Xankəndi şəhərində anadan olmuşdur. 1992-ci ildə Xocalı şəhərinin işğalı zamanı girov götürülmüşdür.

İtkinin həyat yoldaşı – hazırda Gəncə şəhərindəki Kənd Təsərrüfatı texnikumunun yataqxanasında məskunlaşmış Hacıyeva Rahilə Rəşid qızı ifadəsində bildirmişdir ki, fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə həyat yoldaşı onlara evdən çıxmamağı tapşırmış və şəhərin müdafiəsinə getmişdir. İşğal zamanı R.Hacıyeva digər ailə üzvləri ilə birlikdə girov götürülüb Əsgəran rayonuna aparılmış, ərini orada yaralı halda görmüşdür. Vidadi Əsgəran rayon polis şöbəsinin zirzəmisində saxlanılırmış. Xankəndinin Şüşükənd kənd sakini olan Aşot adlı bir erməni ona Vidadinin öldürüldüyünü demişdir. Başqa bir məlumata görə, isə onun başını erməni qəbri üzərində kəsmişlər. Lakin meyidini görən olmamışdır.

İtkinin bacısı - Mustafayeva Rahilə Şəfa qızı izahatında göstərir ki, Əsgəran rayon polis şöbəsində girov saxlanılarkən qardaşı Vidadinin də orada yaralı vəziyyətdə saxlanıldığını öyrənmişdir. Lakin onun sonrakı taleyindən xəbəri olmamışdır.

Keçmiş girov, hazırda Gəncə şəhəri İnşaat Texnikumunun binasında müvəqqəti məskunlaşmış Xocalı şəhər sakini Məmmədov Zülfü İbrahim oğlu Xocalının işğalı zamanı girov götürüldüyünü və Əsgəran rayon polis şöbəsindəki kamerada Vidadi Mustafayevin də onunla birlikdə saxlandığını qeyd etmişdir. Ermənistan hakimiyyət dairələri V.Mustafayevin sonrakı taleyini gizlətmişdir.

Nəbiyev Elxan Əmirşah oğlu - 1967-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuş, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun

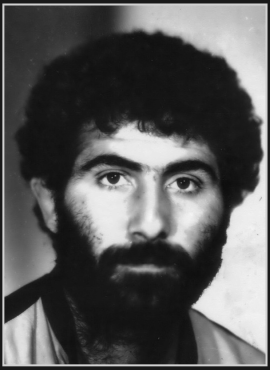

Nəbiyev Elxan

Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı itkin düşmüşdür.

Yaxın qohumu - Habil Xəlilov döyüş yoldaşı (Elxan Nəbiyevin) olmuş Həsənbalayev Vaqif Nemət oğluna istinadən Elxan Nəbiyevin 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı yaralı vəziyyətdə əsir götürüldüyünü bildirmişdir.

Araşdırma zamanı müəyyənləşdirilmiş Vaqif Həsənbalayev göstərilən faktı təsdiq etmiş və əlavə olaraq bildirmişdir ki, 1994-cü ilin yanvar ayının 19-da komandanlıq tərəfindən verilmiş əmrə əsasən bir neçə döyüş yoldaşları ilə birlikdə tankla Seyidəhmədli kəndinə tərəf irəliləyərkən, yolda minaya düşmüşlər, partlayış nəticəsində əsgərlər müxtəlif dərəcələrdə xəsarətlər almışlar. Bu vaxt o, Elxanı yolun kənarında qıvrılmış halda görmüşdür. Yaralı vəziyyətdə əsgər yoldaşları tərəfindən xilas edildiyi üçün onun sonrakı taleyindən xəbəri olmamışdır. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır. Onun qeyd etdiyinə görə döyüşdən sonra hadisə yerinə eyni zamanda Elxan Nəbiyevin qardaşı Eldar Nəbiyev yaxın qohumu ilə birlikdə tankın vurulduğu ərazidə axtarış aparsa da, qardaşı Elxanın meyidini tapa bilməmişdir.

Hadisənin digər şahidi - İbrahimov Kəmaləddin İbadəddin oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, partlayış vaxtı tankın üstündə Elxan Nəbiyevdən başqa onun qardaşı Cəmaləddin İbrahimov, Mübariz Sadıqov, Akif Cabbarov, Əyyar Əliyev də olmuşdur. Daha bir neçə əsgər isə tankın arxasında getmiş «BMP» tipli zirehli maşında olmuşlar. Hadisə günü, o qardaşı Camaləddinin təkidi ilə onlarla birlikdə döyüşə

getməmiş, arxa cinahda qalmışdır. 1994-cü il yanvarın 19-da axşamüstü saat 18 radələrində tankın minaya düşməsi xəbəri alınmış və K.İbrahimov dərhal əsgər yoldaşları ilə birlikdə yaralıların xilas edilməsi işinə başlamış, oradan 10-12 yaralı əsgər çıxara bilmişlər. Döyüş yerində onlar tankın yandığını görmüş, lakin havanın qaralması səbəbindən ona yaxınlaşa bilməmişlər. Səhəri günü onlar erməni hərbçilərinin tankı apardıqlarını müşahidə etmişlər. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar Nəbiyev Elxan Əmirşah oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürlməsini və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

Nəbiyeva Hamayıl Məmməd qızı - 1941-ci ildə,

Nəbiyeva Mələk Məmməd qızı - 1942-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Otaqlı kəndində anadan olmuşlar. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Yaxın qohumları - hazırda Gəncə şəhəri, Nizami rayonundakı 4 saylı internat məktəbində məskunlaşmış Nəbiyeva Fatma Məhərrəm qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatında bildirmişdir ki, 1993-cü il aprelin 2-də Kəlbəcər rayonunun Dağqılınclı kəndi işğal olunan zaman əmisi qızı **Hamayıl Nəbiyeva**: «Biz heç bir yerə getməyəcəyik, ölsək də bu kənddə öləcəyik» - deyərək uşaqları aparmağı tapşırmış, özü isə bacısı **Mələk Nəbiyeva** ilə birlikdə yaşadıqları evdə qalmışdır.

Sonradan rayonun işğalı ilə əlaqədar yollar bağlandığın-

dan kəndə qayıtmaq mümkün olmamış və onların taleyi haqqında heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Nəcəfov Fazil Səfyar oğlu - 1974-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Vəng (Hacıdünyamalılar) kəndində anadan olmuşdur. 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcər rayonu ərazisindəki Meydançay çayı ətrafında gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

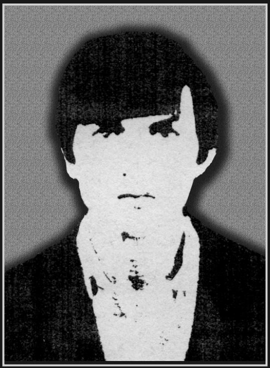

Nəcəfov Fazil

İtkinin döyüş yoldaşı, düşmən mühasirəsindən sağ çıxmış, hazırda Gəncə şəhərində məskunlaşmış - Bağırov Çingiz Əmralı oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, Fazil Nəcəfov bir neçə döyüşçü ilə birlikdə sağ-salamat mühasirədə qalmışdır. Ərazi işğal olunduqdan sonra mühasirədən çıgöygöl ermənilər tərəfindən Fazil Nəcəfovun və əsir götürülmüş bir neçə digər şəxsin tanka və hərbi yük maşınına mindirilərək aparıldığının şahidi olmuşlar. Bu faktı eyni zamanda, qeyd olunan döyüşlərdə iştirak etmiş və Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələrinin mühasirəsindən sağ çıxmış, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi N saylı hərbi hissəsinin tağım komandiri, hazırda Mingəçevir şəhərində yaşayan Nizami Məhərrəmov da ifadəsində təsdiq etmişdir.

Nuriyev Atamoğlan Baba oğlu - 1967- ci ildə Neftçala rayonunun Oryad kəndində anadan olmuşdur. 23 mart 1993- cü il trixdə Ağdam rayonunun Qalayçılar kəndi uğrunda gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

1985-1989-cu illərdə Ukraynanın Xarkov şəhərində yerləşən ali tank komandirləri məktəbində Atamoğlan Nuriyevlə birlikdə təhsil almış, yaxın dostu İlqar Əliyev ifadəsində bildir-

mişdir ki, o Atamoğlanın yaralı vəziyyətdə düşmən mühasirəsində qaldığı xəbərini eşidən günü, dostunu xilas etmək üçün adlarını unutduğu iki hərbçi ilə Ağdam rayonunun Qalayçılar kəndinə getmişdir. Burada söhbət zamanı döyüşçülər söyləmişlər ki, Atamoğlan döyüş zamanı 2 saat ərzində düşmənin nəzarət etdiyi sahədə qalmış, üstündə olan «ratsiya» ilə yaralandığını bildirmiş və kömək istəmişdir. Bir qrup döyüş yoldaşı mühasirəni yararaq onun yaralanıb qaldığı yeri axtarmış, lakin orada qan və ayaq izlərinə rast gəlsələr də Atamoğlan Nuriyevi görməmişlər.

Nuriyev Atamoğlan

Göstərilənlər Atamoğlan Nuriyevin Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürülməsi və onun sonrakı taleyi barədə məlumatların gizlədilməsi faktını təsdiq edir.

Orucova Mina Əmiraslan qızı – 1927-ci ildə

Orucova Sona Əmiraslan qızı - 1930-cu ildə Kəlbəcər rayonu, Qaracanlı kəndində anadan olmuşdur. Ermənistan silahlı birləşmələrinin rayonu işğalı zamanı yaşadıqları Qaracanlı kəndini tərk etməkdən imtina etmiş və evlərində qalmışlar.

Həmin dövrdə Müdafiə Nazirliyinin «N» saylı hərbi hissəsinin əsgəri olmuş, Kəlbəcər rayonu, Zar kənd sakini, hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Abbasov Malik İdris oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, həmin dövrdə onun xidmət etdiyi tağım Nizami Məhərrəmovun

komandanlığı altında Zəylik sərhəd postunda yerləşmişdir. Rayon ərazisinə güclü hücumun başlandığı barədə məlumat əldə etdikdən sonra onlar Kəlbəcər şəhərinə doğru irəliləmişlər. Bu vaxt o, yolüstü sakini olduğu Zar kəndinə daxil olaraq atası İdris və anası Əminə Abbasovaları özü ilə götürsə də babası Məmməd və nənəsi Şura Məmmədovlar onun və digər hərbçi yoldaşlarının təkidinə baxmayaraq, kəndlərini tərk etməmişlər və yaşadıqları evdə qalmışlar. Hərbçilərdən və mülki əhalidən ibarət dəstə qarda və çovğunda piyada Qaracanlı kəndinə çatmışlar. Həmin kəndin əhalisi kəndi tərk etsə də Mina **və Sona** adlı kimsəsiz bacılar da onlara qoşulub Qaracanlı kəndindən çıxmaqdan imtina etmişlər. Onların sonrakı taleyi barədə məlumatlar gizlədilmişdir.

Orucova Tubu

Orucova Tubu Fərəc qızı - 1918-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Qaracanlı kəndində anadan olmuşdur. 31 mart 1993-cü ildə, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Qaracanlı kəndinə hücumu zamanı itkin düşmüşdür.

Tubu Orucovanın oğlu – Hazırda Sumqayıt şəhəri, H.Z.Tağıyev qəsəbəsində məskunlaşmış Orucov Rövşən Azadxan oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, 1993-cü il aprelin 2-də, Ermənistan silahlı birləşmələri yaşadıqları Kəlbəcər rayonu, Qaracanlı kəndini işğal edərkən o, anası Tubunu ata mindirib, yaşadıqları evdən 2 km. aralanmışdır. Bu zaman, anası: «Ermənilər mənə heç nə edə bilməz» - deyərək, oğlundan çox təkidlə onu öz evinə qaytarmağı xahiş etmişdir. Rövşən anasının sözündən çıxmamış, onu doğma kənddə öz evində qoyub, həmkəndlilərinə qoşularaq döyüş gedən ərazini tərk etmək məcburiyyətində qalmışdır. T.Orucovanın sonrakı taleyi barədə məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Rəhimov Zülfü

Rəhimov Zülfü Camal oğlu - 1915-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Ağqaya kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü il mart ayının 27-də yaşadığı Kəlbəcər rayonu, Ağqaya kəndinin yaxınlığında itkin düşmüşdür.

Hazırda Tərtər şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış Rəhimova Nəbat Çərkəz qızı Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, 1993-cü ilin mart ayının 27-də həyat yoldaşı oğlu, 1967-ci il təvəllüdlü İlham Rəhimovun idarə etdiyi «QAZ-52» markalı yük maşınında yaşadıqları Ağqaya kəndini Ermənistan silahlı birləşmələrinin aramsız hücumlarından müdafiə edən Azərbaycan Ordusuna sursat gətirərkən kəndin yaxınlığında pusquda durmuş erməni hərbçiləri tərəfindən atəşə tutulmuş və əsir götürülmüşlər. Hadisə zamanı Z.Rəhimovun qızının həyat yoldaşı, həmin kəndin sakini, 1970-ci il təvəllüdlü Hüseynov Dağıstan Balaca oğlu da onlarla birlikdə olmuşdur. Atışma səsini eşidib onlara tərəf qaçmış kənd sakini Kərimov Musa Mustafa oğlu isə ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmişdir. Sonradan Musa Kərimovun meyidi ermənilər tərəfindən qaytarılsa da, digər üç nəfər barədə məlumat verilməmişdir.

Rüstəmov Mahmud Kəlbəli oğlu – 1891-ci ildə Ağdam rayonu, Qiyaslı kəndində anadan olmuş, Ağdam rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı - 1993-cü ilin iyul ayında itkin düşmüşdür.

Oğlu – hazırda Bakı şəhəri, Qaraçuxur qəsəbəsi, Zaur Şərifov küç., ev 5, mən. 37 ünvanda müvəqqəti məskunlaşmış Ağdam rayonu, Qiyaslı kənd sakini İspan Rüstəmov Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, yaşadıqları Ağdam rayonunun Qiyaslı kəndi 1993-cü ilin iyul ayında Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən hücuma məruz qalmış və işğal edilmişdir. İşğal ərəfəsində o, digər ailə üzvlərini kənddən çıxarsa da atası təkidlə doğulduğu və ömrü boyu yaşadığı kəndi tərk etməyəcəyini bildirmiş və sağ-salamat evlərində qalmışdır. Sonrakı taleyi barədə məlumat almaq mümkün olmamışdır.

Sadıqov Mübariz Yavər oğlu - 1970-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuş, 19 yanvar 1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndinin müdafiəsi zamanı itkin düşmüşdür.

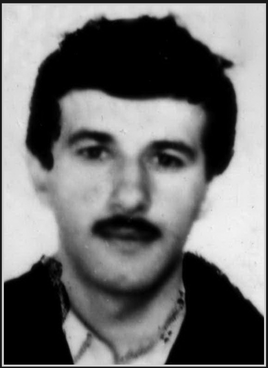

Sadıqov Mübariz

Qardaşı- Sadıqov Azad Yavər oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə Arif adlı döyüş yoldaşına istinadən döyüş zamanı Mübarizin və bir neçə əsgərin olduğu tankın minaya düşdüyünü, qardaşının erməni hərbçiləri tərəfindən əsir götürüldüyünü bildirmişdir.

Hadisənin digər şahidi - İbrahimov Kəmaləddin İbadəddin oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, partlayış vaxtı tankın üstündə **Mübariz Sadıqovdan** başqa onun qardaşı Cəmaləddin İbrahimov, Elxan Nəbiyev, Akif Cabbarov, Əyyar Əliyev də olmuşdur. Daha bir neçə əsgər isə tankın arxasında getmiş «PDM» tipli zirehli maşında olmuşlar. Hadisə günü, o qardaşı Camaləddinin təkidi ilə onlarla birlikdə döyüşə getməmiş, arxa cinahda qalmışdır. 1994-cü il yanvarın 19-da axşamüstü saat 18 radələrində tankın minaya düşməsi xəbəri

alınmış və K.İbrahimov dərhal əsgər yoldaşları ilə birlikdə yaralıların xilas edilməsi işinə başlamış, oradan 10-12 yaralı əsgər çıxara bilmişlər. Döyüş yerində onlar tankın yandığını görmüş, lakin havanın qaralması səbəbindən ona yaxınlaşa bilməmişlər. Səhəri günü onlar erməni hərbçilərinin tankı apardıqlarını müşahidə etmişlər. Növbəti gün döyüş yerinə kəşfiyyat dəstəsi göndərilsə də, itkin əsgərlərin sonrakı taleyi barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar Sadıqov Mübariz Yavər oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürlməsini və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

Şahverdiyeva Göyçək Rəcəb qızı - 1905-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Zar kəndində anadan olmuşdur. Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı 2 aprel 1993-cü il tarixdə itkin düşmüşdür.

Oğlu - hazırda Mingəçevir şəhərində məskunlaşmış Alxanov Hüseyn Məhəmməd oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 2 aprel 1993-cü il tarixdə yaşadıqları Zar kəndinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı onlar da digər kənd sakinləri ilə birlikdə evlərini tərk etməyə məcbur olmuşlar. Yaşlı olmasına baxmayaraq, anası Göycək onlarla birlikdə kəndi tərk etsə də, kəskin şaxta və qalın qarda rayonun Sarıdaş kəndinə qədər gəlmişdir. Sarıdaş kəndində onlar ermənilərin mühasirəsinə düşmüş və silahsız mülki əhali güclü atəşə məruz qalmışdır. Bu vaxt anası yaralanmış və qarlı-şaxtalı gecədə mühasirədən çıxa bilməmişdir. Oğlu onun ermənilər tərəfindən girov götürüldüyünü istisna etmir.

Şahverdiyeva (Süleymanova) Sənəm Qurban qızı - 1904-cü ildə Kəlbəcər rayonu, Zar kəndində anadan olmuşdur. Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı 2 aprel 1993-cü il tarixdə itkin düşmüşdür.

Oğlu – hazırda Yevlax rayonu, Meyvəli kəndində məskunlaşmış Şahverdiyev Süleyman Rəcəb oğlu ifadəsində bildirmişdir ki, 2 aprel 1993-cü il tarixdə yaşadıqları Zar kəndinin Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı onlar evlərini tərk etmək məcburiyyətində qalmışlar. Bu vaxt anası da digər ailə üzvləri ilə birlikdə evdən çıxmış kəskin şaxta və qalın qarda bir az yerisə də taqəti kəsilmiş və kəndin kənarında doğmalarından ayrı düşmüşdür. Doğmaları onun evlərinə qayıtdığına və girov götürüldüyünə əmindir. Sonrakı taleyi barədə məlumatlar ermənilər tərəfindən gizlədilmişdir.

Səfərəliyeva Sümayə Həsən qızı - 1927-ci ildə Laçın rayonu, Minkənd kəndində anadan olmuşdur. 1992-ci ildə Laçın rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qohumu – hazırda Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Yeni Yasamal-1, ev 13, mənzil 55 ünvanda məskunlaşmış Nəcəfəliyev Səfərəli Allahverdi oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1992-ci il may ayının 16-da Laçın rayonunun işğalı zamanı o və qonşular əmisi qızı S.Səfərəliyevaya onlarla birlikdə kəndi tərk

etməyi təklif etsələr də, Sümayə: «Mən ata yurdumu atıb getmərəm» - deyərək kənddən çıxmamış, evində qalmışdır.

Kənd Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edildikdən sonra və S.Səfərəliyevanın taleyi barədə məlumat olmamışdır.

Şirinova Cahan İsmayıl qızı - 1900-cü ildə Qubadlı rayonu, Çaytumas kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Qubadlı rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Nəvəsi - hazırda Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi, Asəf Zeynallı küçəsi-30, ev-1 ünvanda yaşayan Mehdiyeva (Şrinova) Nəzakət Vaqif qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü ilin avqust ayında Qubadlı rayonuna Ermənistan silahlı qüvvələri daxil olarkən nənəsi Cahan Şirinova xəstə olduğu üçün kənddən çıxa bilməmiş, qohumu Xeyransa Şükürova ilə birlikdə yaşadığı evdə sağ-salamat qalmışdır. Sonradan onların taleyi barədə məlumat əldə edilməmişdir.

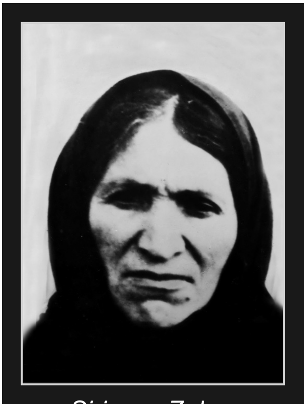

Şirinova Zəhra

Şirinov Cəlal Məmməd oğlu - 1916-cı ildə,

Şirinova Zəhra İsa qızı -1932-ci ildə Kəlbəcər rayonu, Zar kəndində doğulmuşlar. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşlər.

Övladları - hazırda Mingəçevir şəhərindəki 6 saylı orta məktəbin binasında məskunlaşmış Məmədov Yusif

Cəlal oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü il aprel ayının 2-də Kəlbəcər rayonu işğal olunan zaman ailəsi ilə bərabər Yevlax rayonunda olmuşdur. Rayonun işğalından sonra yaxın qohumlarından öyrənmişdir ki, atası - Şirinov Cəlal Məmməd oğlu və anası - Şirinova Zəhra İsa qızı: «Biz heç yerə getməyəcəyik» - deyərək kəndi tərk etməmiş, yaşadıqları evdə qalmışlar. Y.Məmmədov ata-anasını gətirmək üçün Murovdağ istiqamətində kəndə getmək istəmiş, lakin ərazi artıq Ermənistan hərbçiləri tərəfindən tutulduğu üçün Azərbaycan əsgərləri onu buraxmamışlar. Y.Məmmədov ata-anasının sonrakı taleyi barədə hec bir məlumat əldə edə bilməmişdir.

Şükürova Xeyrənsə İsmayıl qızı - 1914-cü ildə Qubadlı rayonu, Çaytumas kəndində doğulmuşdur. 1993-cü ildə Qubadlı rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Qohumu - hazırda Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi, Asəf Zeynallı küçəsi-30, ev-1 ünvanda yaşayan Mehdiyeva (Şrinova) Nəzakət Vaqif qızı Dövlət Komissiyasına verdiyi ifadədə bildirmişdir ki, 1993-cü ilin avqust ayında Qubadlı rayonuna Ermənistan silahlı qüvvələri daxil olarkən X.Şükürova qohumu Cahan Şirinova ilə birlikdə kənddə qalmışdır. Sonradan onların taleyi barədə məlumat əldə edilməmişdir.

Tahirov Rəhim Əvəz oğlu – 1961-ci ildə Ermənistan Respublikasının Gorus rayonunda anadan olmuşdur. 26.04.1994-cü il tarixdə Füzuli rayonu, Seyidəhmədli kəndi uğrunda gedən döyüşlər zamanı itkin düşmüşdür.

Qardaşı - Tahirov Ramiz Əvəz oğlu Dövlət Komissiyasına

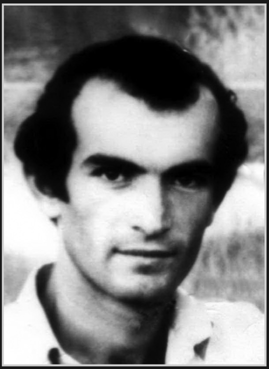

Tahirov Rəhim

verdiyi ifadədə Rəhimin əslən Mingəçevirdən olan döyüş yoldaşları - Məmmədov Vidadi Musa oğlu, Alıyev Çingiz Həmid oğlu, Həşimov Elbrus Çərkəz oğlu, Hüseynov Adil Əlihüseyn oğlu və Qafarov Nəriman Qafar oğlu ilə birlikdə 26.04.1994-cü il tarixdə gedən döyüşlərdə itkin düşdüyünü bildirmişdir. İfadədə göstərilir ki, qardaşının sağ qalmış döyüş yoldaşları Həsən, Ələs və adını xatırlamadığı digər əsgərin sözlərinə görə, 1994-cü il aprelin 26-da Füzuli rayonunun Seyidəhmədli kəndində axşamüstü onların yerləşdiyi səngərə azərbaycan dilində danışan erməni hərbçiləri qəflətən hücum etmiş, və qeyri-bərabər döyüşdə Rəhim Tahirov və yoldaşları müxtəlif yerlərindən yaralı vəziyyətdə əsir götürmüşlər.

Araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, əsir götürüldükdən sonra ağır işgəncələr nəticəsində qətlə yetirilmiş Çingiz Əliyev, Elbrus Həşimov, Adil Hüseynov və Nəriman Qafarovun meyitləri 25 may 1994-cü il tarixdə, yəni bir aydan sonra Azərbaycan tərəfinə qaytarılmış və doğulduqları rayonlarda dəfn edilmişlər.

Döyüş yoldaşları, Mingəçevir şəhər sakinləri- Heydərov Həsən Yəhya oğlu və Əliyev Yaqub Çərkəz oğlu ifadələrində 26.04.1994-cü il tarixdə Füzuli rayonunun Yuxarı Əbdürrəhmanlı kəndi uğrunda gedən döyüşdə Rəhim Tahirov və digər döyüşçülərin Ermənistan hərbçiləri tərəfindən əsir götürüldüyünü təsdiq etmişlər.

Yuxarıda qeyd olunanlar və döyüş yoldaşlarının işgəncələrlə öldürülərək, bir ay sonra meyitlərinin Azərbaycan tərəfə qaytarılması barədə məlumatlar Tahirov Rəhim Əvəz oğlunun əsirlikdə saxlanmasını və beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsini təsdiq edir.

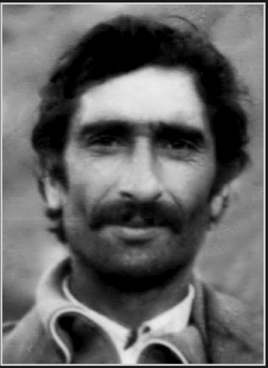

Təhməzov Hidayət

Təhməzov Hidayət Mehbalı oğlu - 1956-cı ildə Laçın rayonunun Minkənd kəndində doğulmuş, 18.05.1992-ci il tarixdə Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı rayonun Sultanlar kəndi yaxınlığında gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdür.

Atası - Təhməzov Mehbalı İsa oğlu və həyat yoldaşı - Təhməzova Müxək Yaqub qızı ifadələrində bildirmişlər ki, Hidayət qaynı - Bayramov Xosrov Yaqub oğlu və bir neçə digər həmyerlisi 18 may 1992-ci il tarixdə ev əşyalarını aparan yük maşınları ilə yol gedərkən, Laçın rayonunun Sultanlar kəndi yaxınlığında Ermənistan hərbçilərinin mühasirəsinə düşmüş və girov götürülmüşlər.

Əsirlikdən azad olunmuş Laçın rayonunun Qarıqışlaq kənd sakini, Bərdə rayonundakı «Pambıqçı» sanatoriyasında məskunlaşmış Əsgərov Nadir İbiş oğlunun verdiyi məlumata görə, Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən Laçın rayonu işğal edilərkən o, atası və bir neçə həmyerlisi ilə kəndlərini tərk edib qaçsa da düşmən mühasirəsinə düşmüş, bu zaman sol ayağından yaralanmışdır. Hüşsuz vəziyyətdə əsir götürülmüş Nadir Əsgərov Ermənistan Respublikası, Gorus rayonunun Xoznavar kəndinə aparılmışdır. Bir neçə gün sonra ermənilər İbiş Əsgərovun cibindən götürdükləri pasportu və əmanət kitabçasını ona göstərərək, sənədlərin atasına məxsus olduğunu öyrənmişlər. Yaranmış ünsiyyətdən istifadə edərək, o atasının harada saxlandığını öyrənməyə çalışmışdır. Məlum olmuşdur ki, onunla birlikdə girov götürülmüş həmyerliləri, o cümlədən Təhməzov Hidayət Mehbalı oğlu ermənilər tərəfindən naməlum istiqamətə aparılmışdır.

26 iyul 1992-ci il tarixdə Tovuz rayonu, Əlibəyli kəndi ərazisində Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülmüş həmin rayonun Əsrik-Cırdaxan kənd sakini, 1970-ci il təvəllüdlü

Hüseynova Tamara Saleh qızının qardaşı - Akif Hüseynov Gürcüstanın Tbilisi şəhərində Ermənistan vətəndaşı Alaverdiyan Şamirlə keçirdiyi çoxsaylı görüşlər zamanı ondan Ermənistan Respublikasında saxlanılan azərbaycanlı əsir və girovların siyahısını əldə etmişdir. Adı çəkilən siyahıda Təhməzov Hidayət Mehbalı oğlunun da adı keçir və onun Ermənistan ərazisində saxlanıldığı göstərilir.

Göstərilən faktlar Təhməzov Hidayət Mehbalı oğlunun Ermənistan hərbçiləri tərəfindən girov götürülməsini və gizlədilməsini təsdiq edir.

Verdiyev Mansır Firudin oğlu - 1909-cu ildə Kəlbəcər rayonu, İstibulaq kəndində anadan olmuşdur 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Nəvəsi - hazırda Bakı şəhəri, Əhmədli qəsəbəsi, Gəncə prospekti, bina 20 ünvanda məskunlaşmış Firudinov Azər Xansuvar oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, 1993-cü il aprel ayının 2-də Kəlbəcər rayonu işğal edilən zaman babası M.Verdiyev: «Mən heç yerə getməyəcəyəm, ölsəm də burada öləcəyəm.» - deyərək kəndi tərk etməmiş, yaşadığı evdə qalmışdır. Kənddən çıxandan bir neçə gün sonra onu aparmaq üçün gəlsələr də artıq ərazi Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğal olunduğundan kəndə daxil ola bilməmişlər.

Vəliyeva Məryəm Məmmədhüseyn qızı - 1910-cu ildə Kəlbəcər rayonunun Zar kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

Oğlu – hazırda Mingəcevir şəhərindəki Turist bazasında məskunlaşmış Həsənov Əmiraslan Həmid oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, o və anası M.Vəliyeva 1993-cü ildə Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı 18 nəfər həmkəndlisi ilə birlikdə Daşbulaq kəndinə gələrkən Ermənistan hərçilərinin mühasirəsinə düşmüşlər. Anasının düşmən əlinə keçəcəyindən qorxan Həmid onu həmin kənddəki evlərdən birində yerləşdirmişdir. Dəstə 45 gün dağlıq ərazidə, mağaralarda və kahalarda gizlənərək mühasirədən çıxa bilsə də, Həmid anasını gizlətdiyi evə yaxınlaşa bilməmiş və onun sonrakı taleyindən xəbəri olmamışdır.

Vəliyeva Səkinə Heydər qızı - 1919-cu ildə Cəbrayıl rayonu, Balyand kəndində anadan olmuşdur. 1993-cü ildə Cəbrayıl rayonunun Ermənistan Respublikası silahlı birləşmələri tərəfindən işğalı zamanı itkin düşmüşdür.

İtkinin qohumu – hazırda Nizami rayonu, K.Balakişiyev küçəsi, 25-ci evdə yaşayan Atakişiyev Hüseyn Bilal oğlu Dövlət Komissiyasına verdiyi izahatda bildirmişdir ki, ruhi xəstə və lal olan Vəliyeva Səkinə Heydər qızı ailəsi olmadığı üçün onun himayəsində yaşamışdır. 18 avqust 1993-cü il tarixdə kəndin işğalı zamanı S.Vəliyeva həddindən artıq qorxduğundan kəndi tərk etməmiş, sağ-salamat halda evdə qalmışdır.

S.Vəliyevanın sonrakı taleyi barədə məlumat əldə emək mümkün olmamışdır.

Mündəricat

Ön söz 3

Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı MTN Radio Əks-kəşfiyyat Xidməti tərəfindən əldə edilmiş radiodanışıqlar 7

Azərbaycan Respublikası Kəlbəcər rayonunun işğalından sonra, 6-7 aprel 1993-cü il tarixdə Ermənistan hərbçiləri arasında aparılan radiodanışıqların məzmunu 9

"QSM-7" təsdiq edir

"QSM-7" confirms

Bakı-2010

Senior consultant:
Eldar Mahmudov – Chairman of the State Commission on-Prisoners of war, Hostages and Missing persons

Consultants:
Shahin Sayilov – Secretary of the State Commission on prisoners of war, hostages and missing persons
Firudin Sadıgov – Head of the Working Group of the State Commission on prisoners of war, hostages and missing persons
Compiler:
Eldar Samadov – Deputy Head of the Working Group of the State Commission on prisoners of war, hostages and missing persons

Responsible for the publication: – The Working Group of the State Commission on prisoners of war, hostages and missing persons

Events included in the book, which is based on materials collected by the Working Group of the State Commission on prisoners of war, hostages and missing persons reflect the facts arising from the testimony. These are not just events, but war crimes committed in the period of Armenian aggression against Azerbaijan. These crimes are proved by the radio counter-intelligence materials presented in the book.

The book is designed for a wide range of readers.

ISBN 9952-8058-6-1

© State Commission onPrisoners of war, Hostages and Missing persons.

Preface

The Armenian aggression against Azerbaijan based on territorial claims has brought about numerous challenges to the region whose full scale has yet to be determined. The bitterest suffering has been inflicted upon civilians living in the region.

At the outset of the armed conflict with Armenia, the people, who did not immediately realize what had happened, turned into the real victims of the war, losing their lives or becoming captives, hostages, displaced or missing persons.

In the early years of the conflict, when a humanitarian crisis emerged, people sought to resolve the problem mostly by availing of their ties with the Armenians as well as the consent between field commanders. This process unfolded and further caused certain challenges. Unfortunately, we have to note that at the time there were people on both sides who were trying to take advantage of this situation. Azerbaijan, which had just gained independence and immediately faced aggression from Armenia, had to

counter potential threats at any cost. For this purpose and in order to oversee this process from a single center, the State Commission on Prisoners of War, Hostages and Missing Persons of the Azerbaijan Republic was established in January 1993. The measure was also pivotal for meeting the obligations set forth by the Geneva Conventions of August 12, 1949, which the Azerbaijan Republic joined in 1993.

The main goal of the State Commission was to compile a list of prisoners, hostages and missing persons. This primarily aimed to identify prisoners and hostages and achieve their release with the mediation of international organizations and to organize a search for the missing persons. Despite this being an extremely complicated process, the Commission managed to repatriate most of the people who were registered by the International Committee of the Red Cross (ICRC) after being captured. However, a further scrutiny revealed that over 700 Azerbaijani citizens who were reported as missing persons were captured or taken hostage by Armenian servicemen during warfare and are still in captivity. These facts have been confirmed by witness testimonies.

Using the collected data, the State Commission published a book in English and Azerbaijani titled “Release us from captivity” in 2006. The book contained information about 753 Azerbaijani citizens based on the accounts of eyewitnesses concerning the prisoners and hostages taken by the Armenian armed forces during the occupation

of Azerbaijani territories. The DVD version of the book was released in 2009.

Following the publication of the book, the scrutiny conducted by a State Commission taskforce established that over 200 Azerbaijanis who were reported missing were, in fact, captured or taken hostage. Along with military men, these people included civilians who refused to leave their native lands during the invasion of Azerbaijani residential areas. It is beyond a doubt that those people were captured during the occupation of Azerbaijani territories and hidden from international organizations. However, Armenia, defying the international Geneva Conventions, failed to provide information about the fate of those people, who could not leave their homes.

Certainly, it would be naive to presume that the Armenian servicemen would even spare the lives of the people captured in their own homes during the occupation of Azerbaijani residential areas. The scrutiny carried out and the undisputed facts established that in many cases the people taken hostage in their homes had been hidden from international organizations and massacred. Let's cite a fact here. On April 1, 1993, during a large-scale attack by the Armenian forces on Azerbaijan's Kalbajar region, Armenian military officials from the headquarter of the Military Unite dislocated in Vardenis issued an order and sent by the radio to the forces in front line in Kalbajar (from "QSM-7" to "Uragan") to be conveyed to all mobile radio broadcasters in the region. The order said that all Azer-

baijani captives and hostages, including the elderly, women and children, were to be quickly exterminated and buried. The hastiness stemmed from the goal to hide the traces of atrocities committed against Azerbaijanis from the international mission that was about to visit the conflict zone and particularly from journalists. The text of the conversation between Armenian military commanders broadcast on radio was taped on April 6-7, 1993 by the radio counter-intelligence service of the Ministry of National Security of Azerbaijan. We consider it appropriate to familiarize readers with it. Also, the voice recording of that conversation is available on the State Commission's website (www.human.az).

Thus, the emergence of additional facts during the scrutiny has necessitated the publication of a new book. The information about 125 out of over 200 prisoners and hostages was put in order and presented to the readers. Certainly, the Commission's working group continues its scrutiny and is likely to reveal more information. That data will be published in a book in the future as well.

Firudin Sadıgov

Head of the Working Group
of the State Commission on
prisoners of war, hostages
and missing persons

The materials of the Radio Intelligence Service of the MNS of the Republic of Azerbaijan

From the 1-st of April 1993 Armenian military formation began large-scale attacks over Kelbajar region.

During this operation was used a new radio network operating on frequency of 6721 kHz, in order to implement coordination of the operation and general control.

The following radio stations functioned in the structure of radio network used during the occupation of Kelbajar district:

«QSM-7»	Radio statıon of the Head-quarter placed in Vardenis district of Armenıa. It implemented general leadership on the operatıon and constantly provided signals with Yerevan.
«Uragan» (U)	Head radio station placed in military zone after the occupation in Kelbajar.
«17»	The radio statıon of the master of signals translating all commands from Russan into Armenıan and vice versa.
«Uragan-1» (U-1)	Mobile radio station, used during the occupation;
«Kaskad-22»	Mobile radio station, used during the occupation;
«Manushak-10»	Mobile radio station, used during the occupation;
«Leo-13»(L-13)	Mobile radio station, used during the occupation;

«Martunic», «Garic-02», «Gurgen», «Vartan», «Sasha-22», «Sergei», «Artash» - call-signs of high millitary specialists speaking in Armenian and Russan languages very well.

Materials obtained as a result of radio intelligence service during the operation on the 6-7-th of April 1993 witness that the order was given by the head quarter radio station placed in Vardenis region of Armenia («QSM -7») to the head radio station in the region of military operation («Uragan») to liquidate and burry quickly all the captives and hostages including old people, women and children. The cause of that act was to sweep off all the evidences of barbarity against azerbajanians from the representatives of international organization including journalists who arrived at the region of the military operation at that time.

The following symbols are used in the work of radio station:

«Dub»	- killed
«Osina»	- wounded
«Khariton»	- Azerbaijanians
«Zeleniye»	- soldiers of Azerbaıjan army
«Nozhka-1»	- men
«Nozhka -2»	- women
«Nozhka -3»	- children
«Nozhka -4»	- old men
«Isparit»	- destroy
«Bolshaya Derevnya»	- Kalbajar
«Malenkie Sosedi» (Little man, Little nation)	- armenian of Karabakh
«Ryby»	- armoured technology
«Semechki»	- cartridge
«Golub»	- air transport (helicopter, airplane)

The content of radio communications of armenian militaries on the 6-7-th of April, 1993 after the occupation of Kelbajar region of Azerbaijan Republic

06.04.1993 13:00

«Uragan» **-** «Uragan-1» Listen to you

«QSM-7» **-** A man came here from you. He explained all. Are you in the course of events?

«Uragan» **-** I don’t understand you, repeat.

«QSM-7» **-** I say, a man from your side came to us. He explained everything to you, told you about our methods. Do you receive?

«Uragan» **-** I’m not in the course of events.

«QSM-7» - «Little nation», «Little nation». Do you understand?

«Uragan» **-** «Little» what?

«QSM-7» **-** «Little nation».

«Uragan» **-** Yes, yes.

«QSM-7» **-** Do you receive? Do you know about it?

«Uragan» **-** No, I don’t receive.

«QSM-7» **-** Ask nearby «Uragans». They will tell you how many «Dub»s and «Osina»s are there. «Evaporate» all of them urgently.

«Uragan» - What?

«QSM-7» **-** «Hariton», «Hariton’s», «Dub» and «Osina» should be liquidated completely. Tell them, they know. Do you receive?

«Uragan» - O'key

«QSM-7» - Do it very quickly. Without fail. Do you get the command?

«Uragan» - Yes, yes, I got it.

«QSM» - Tell them, all of them know. Keep in touch whom you can and explain them everything. The text should be coded. So that all men must execute this command immediately.

«Uragan» - Here are two «Osina»s, we need the «Golub» to send them away.

«QSM» - You misunderstand me. You mean our «Osina». I talk about «Osina»s and «Dub»s of opposite side. Do you understand me?

«Uragan» - I understand.

«QSM» - Urgently pass to all «big»s and «small»s or whoever you find: no one should be seen in the territory.

«Uragan» - I understand you.

«QSM» - «Uragan-I», pass all that I told you also to «Manushak-10» by coded text, and let him do all quickly. And pass it to all of his neighbours as soon as possible.

«Uragan-I» - We have their «Osina»s. Young men. We are waiting for the «Golub».

«QSM» - Make all of them 10 meters down in horizontal position. Do you understand?

«Uragan-I» - Repeat it.

«QSM» - Urgently. Everyone they have and the whole amount.

«Uragan-I»	- I understand you
.«Uragan-I»	- It's me, Gnel
«L»	- What should I pass?
«Uragan-I»	- Have you heard the last information?
«L»	- What about? About correspondents?
«Uragan-I»	- Well, if you have not heard, I'll speak to «QSM» and find out.
«L»	- Well stay on the air and don't disappear.
«Uragan-I»	- I am always on the air.
«L»	- He looked for you and asked why you had wanted him. He did not find you, got angry and went away.
«Uragan-I»	- I understand. Now you know, why we looked for him. So tell him.
«L»	- I know, but he is still engaged with the «upper»s.
«Uragan-I»	- I understand. I will not transmit anything to anybody until he tells me personally.
«L»	- He will come and tell. If you want to know, by the law it's me but not «Martunic» who should transmit. He has no right to operate.
«Uragan-I»	- He has. He has. Well, they also want to get the operational cables from me. What should I do?
«L»	- «Martunic» will come and speak to you. But he has no right by the law.
«Uragan-I»	- There are no laws here!
«L»	- There are no laws here, because here is a bedlam! Everything has been turned to telephone!

«M»	- «Martunic» listens to you.
«Uragan-I»	- I ask to repeat your command personally.
«M»	- Who is speaking?
«Uragan-I»	- It's «Uragan-I»
«M»	- Shut up, «Uragan-I», know you place and do what you were told. Don't juggle! Do you understand me?
«Uragan-I»	- I need your personal order.
«M»	- I say again. When I see you I'll shoot you down at once. Don't play the fool. You have got that order so do it. Give me chief «Uragan».
«Uragan-I»	- Chief «Uragan» is not here.
«M»	- You have got the order, execute it or transmit it to the chief «Uragan». Don't meddle in. You are too small to meddle in.
«Uragan-I»	- I understand you.
«M»	- Call Gnel.
«Gnel»	- «Gnel» listens.
«M»	- Tell that man who spoke to me not to play the fool. He must transmit what we said. This is an order from above for you and for the chief. May be he wants me to work as an operator instead of him? I'll shoot him down! All of these villains!
«G»	- I understand you. I want to ask how do the guests from your side come back?
«M»	- By the same way.
«02»	- From «02» to «QSM».

«M»	- From «Manushak-10» to «QSM».
«Sasha-22»	- From «Sasha-22» to «QSM-7».
«L»	- From «Leo-13» to «QSM-7».
«QSM»	- Where are you? You hear me but don't want to answer. So, Tiko will explain you. Let him come to the scheme. Do you receive?
«L»	- I receive.
«QSM»	- Have you recognized the last «Dub»? Who is he?
«Uragan-I»	- No, I haven't.
«QSM»	- Do you know where that last «Dub» was? Give me «Abo». Do you know where the «Dub» was?
«Uragan-I»	- Yes, I know.
«QSM»	- There are many «Dub»s and «Osina»s nearby. You should make there by all means, that place especially. Do you receive?
«Uragan-I»	- Do you receive?
«QSM»	- I receive.
«Uragan-I»	- I am waiting for your answer. Cleanness and order.

Date: 06:04:93 Time: 14:00 Frequency: 6721

«Uragan-I»	- At his place.
«L»	- It's «Leo-13». Go and tell him to come. Let him tell me personally and give order about it.
«Uragan-I»	- «Leo-13»!
«L»	- I listen to you.
«Uragan-I»	- Artash, is that you?

«L»	- He is absent
«Uragan-I»	- Where is he?
«L»	- He is around here not far away and will return soon. Who asks him?
«G»	- Will they be today?
«M»	- We are waiting for their coming (from the main town) and later send them there for those bandits. Transmit to all commanders so they should know and execute the command.
«Uragan-I»	- I call «Manushak-10» . Get in touch with «QSM-7».
«QSM-7»	- I transmitted a very important message. Why weren't you on the air?
«Uragan-I»	- I am always on the air.
«QSM-7»	- Have you heard what I transmitted?
«Uragan-I»	- Repeat everything to me, please.
«QSM-7»	- Listen attentively. Do you know about «Little man»?
«Uragan-I»	- «Little man»?
«QSM-7»	- Yes, yes, «Little man». I explained everything to the person who worked there before you. I explained the meanings to him. Now go on.
«Uragan-I»	- He doesn't know. I've asked him.
«QSM-7»	- «Little man», «Little nation». Do you receive?
«Uragan-I»	- I do.
«QSM-7»	- «Zeleni», «Osina», «Dub» - 2 meters down and flat. Do you receive?
«Uragan-I»	- I do and understand.

«QSM-7» - Transmit to all and everywhere. Do you know that «Dub» at Abo's? Do you know his place?

«Uragan-I» - No, I don't

«QSM-7» - Do you remember when Abo said: «I am here, it's my place»?

«Uragan-I» - Yes, I do.

«QSM-7» - That place is the most important.

«Uragan-I» - I understand. I have «Zeleni» - «Osina».

«QSM-7» - It concerns them, personally them – the whole amount. Do you receive?

«Uragan-I» - I do.

«QSM-7» - Is everything clear?

«Uragan-I» - Yes, it is. Does it concern «Nozhka-3» too?

«QSM-7» - Sure, if there are «Osina» and «Dub» among them.

Date: 07:04:93 Time: 8:20 Frequency: 6721

«QSM-7» - Yesterday everything was told to your Artash. He understood everything. Is Artash at your place?

«Uragan-I» - No. Which Artash do you mean: from«Leo-13» or «Garik-02»?

«QSM-7» - From «Uragan-I». He is from inhabitants of December 7, 1988.

«Uragan-I» - I understand you. He is absent. He went down to «Uragan».

«QSM-7» - Doesn't he keep you in the course of events? And what to do if he is asked.

«Uragan-I» - He said something but it was so incredible that I didn't understand anything. I ask you to repeat the order so I can transmit it to the others exactly.

«QSM-7» - Do you know what should be done with «Dub» and «Osina». Yes or not?

«Uragan-I» - Yes, I know.

«QSM-7» - You do not know «QSM-7» at all. Do you understand?

«Uragan-I» - I don't.

«QSM-7» - You do not know «QSM-7» and its territory. Do you understand? Opposite side doesn't know us.

«Uragan-I» - I understand you.

«QSM-7» - You are «Little people» and do not know us. Do you understand?

«Uragan-I» - What do you want to say? What does it mean, «Little people», territory? Tell what you mean plainly. Transmit the order.

«QSM-7» - I can't speak openly. We are being recorded. That is why I can't speak openly. You must understand me. «Little people» are known, we are known. Do you understand?

«Uragan-I» - I understand you. You may transmit the information.

«QSM-7» - There is nothing serious. You know already what should be done with «Dub» and «Osina».All the territories should be cleared up and everything has to be in order. You don't know us, and we don't know you. Do you receive?

«Uragan-I» - I receive and understand.

«QSM-7» - Try to find out detailes. I must report to «Martunic».

«Uragan-I» - Ready.

Date: 07:04:93 Time: 8:25 Frequency: 6721

«Uragan» - Hello, Gurgen is listening. What is the news?

«QSM-7» - At first: the «guests» are coming to you. Today I am ready to receive – I am also waiting for «guests» but from abroad. The«guests» want to be sure that we don't take part in this war. Everything is ready. I am waiting for them. How well do you understand me? Receive.

«Uragan» - When do you expect them to arrive?

«QSM-7» - At 10 o'clock. Gregory Gareginovich accompanies them.

«Uragan» - I understand you. Gregory Gareginovich is the chief person.

«QSM-7» - He comes to me and you will be visited by the high-rank officials from our main city.

«Uragan» - I receive. How is the situation on the road? Is «Martunic» finishing the work or not?

«QSM-7» - Everything will be finished today, Gurgen-djan. Everything will be opened. And the first caravan will reach you.

«Uragan» - Understand. When will the «Golub» arrive here?

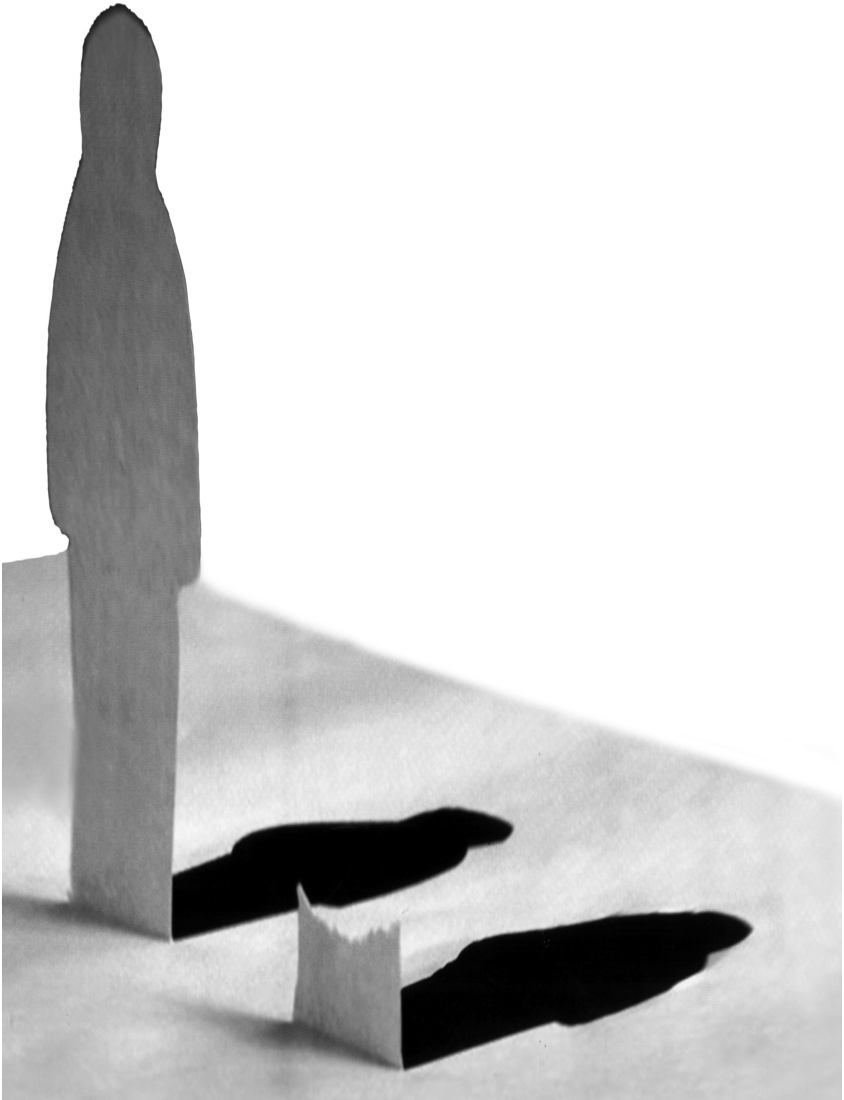

Abbasov Idris Mammad oglu was born in 1945, in Zar village of Kelbajar district and lived there. He was taken as a hostage in April, 6-7, 1993, during the occupation of Milli village, Kelbajar district by the armed forces of Armenia.

Abbasov Malilk Idris oglu, an inhabitant of Zar village, a soldier of military unit “N” of Defense Ministry that time, who lives in Mingechevir town at present, informed in his statement that the platoon in which he served and was under command of Nizami Maharramov that time, was situated at Zeylik boundary post. After getting information about attack the district, they moved towards Kelbajar town. On the way he entered his native Zar village to take his father Idris and mother Amina Abbasovs with him, but his grandfather Mammad and grandmother Shura Mammadovs paying no attention to his or other soldiers’ words stayed at home in the village. The group consisted of soldiers and peaceful inhabitants got to Garajanli village on foot in snowy and stormy weather. Though the inhabitants of that village had left it, Mina and Sona, 35-40 year-old sisters, who had nobody in the family, refused to join them and leave the village. After 2-3 days of remaining in Garajanli village the group moved to the direction of Milli village. When they reached Milli village, they were surrounded and fired upon by the armed forces of Armenia, so they had to be divided into small groups. In spite of there were more than 20 people lost and taken prisoners, Azerbaijan fighters could break through encirclement in different directions and take out of the skirmish the main part

of the peaceful inhabitants. As Malik Abbasov's father Idris Abbasov felt himself bad and Sachli Ilyasova, an old woman couldn't walk, they were obliged to settle them in one of the houses in Milli village. When breaking through encirclement they were climbing the high mountain, they saw how Milli village was occupied, plundered and burnt by the armed forces of Armenia.

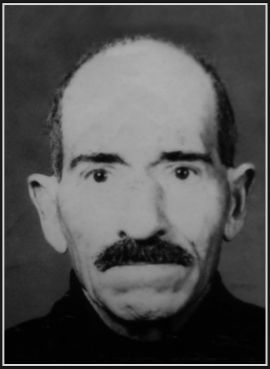
Abbasov Savalan

Abbasov Savalan Ismayil oglu was born in 1909 in Khojali town and lived there. He was taken as a hostage in February, 26, 1992, during the occupation of Khojali town by the armed forces of Armenia.

An inhabitant of Khojali Hagverdiyev Javanshir Meshdi oglu, who lives in Baku, "Gunashli" sanatorium, Mardakan settlement, informed in his statement that during the attack the town he together with his close relatives and other inhabitants of the town left their home and moved to the direction of Aghdam town.

On 27 February when they were getting out of the forest near Dahraz village, Askaran district, Savalan Abbasov who went ahead for some hundreds of metres was called by the armed people in Azerbaijani. Savalan Abbasov went towards those people and was surrounded at once. The Armenians didn't see Javanshir Hagverdiyev and others who were witnesses of the scene, hid and changed their way that came to Gulabli village of Aghdam district.

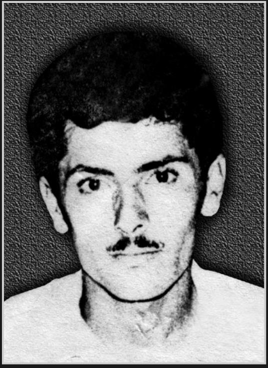

Abdullayev Abdulla

Alishov Hasan

Abdullayev Abdulla Gabil oglu - (born in 1966, in Baku).

Alishov Hasan Sadagat oglu – (born in 1969, in Gizilly village, Agdam region).

Hasanov Khayal Zeynal oglu – (born in 1964, in Gulluja village, Agdam region).

Guliyev Haydar Gurban oglu – (born in 1970, in Yusifjanly village, Agdam region).

Hasanov Khayal

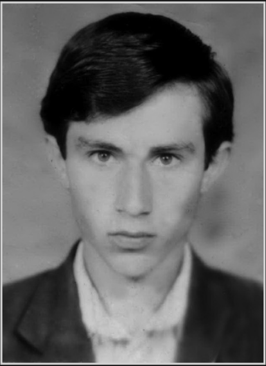

Guliyev Haydar

Mirzayev Mammad Huseyn oglu – (born in 1967, in Gulluja village, Agdam region).

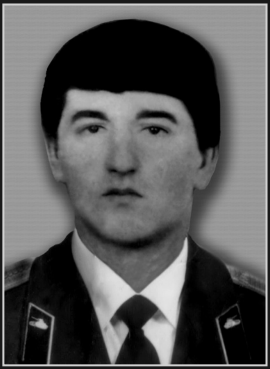
Mirzayev Mammad

Rustamov Azad Hasagulu oglu – (born in 1970, in Yusifjanly village, Agdam region).

These men get missed in 17, February 1992, during occupation of Qaradagli village of Khojavand region by the Armenian troops.

According to the list of Ministry of Defense dated 1993 The State Commission opened a request and began tracing their fates.

The State Commission could learn that at the beginning of 1992 a group of soldiers of Azerbaijan Army, consisting of 12 person's voluntarily went to defend Garadagli village of Khojavand region.

According to the statement of former dweller of Qaradagly Oruj Mammad oglu Aliyev (now lives in Yeni Khojavand settlement in Beylagan) the 6 above mentioned persons were together with him defending the village when Armenian troops with help of heavy military machines and thanks attacked them and prisoned them. The military man together with the refugees, all 117 persons filled to the lorries and taken in the direction of Khankendi. As they were in different vehicles Oruj Aliyev couldn't tell any word about these persons further fate. But he remembered that after he was released from captivity he heard that one of the 12 soldiers named Bayram Nadirov also was released. He lived in Qakh region.

Nadirov Bayram who was released in March 29, 1992 in

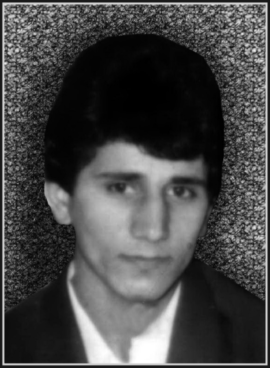
Rustamov Azad

his statement given to The State Commission also denoted that he was taken as a prisoner in February 17, 1992 near Garadagli. All above mentioned 6 persons were also prisoned. They were taken to Khankendi and kept in ground flour of the unknown building. The same day Armenians replaced Haydar Guliyev, Khayal Hasanov, Mammad Mirzayev and Hasan Alishov to the unknown place. The next day Armenians came and took away Azad Rustamov and Abdulla Abdullayev. When Armenians took those people as prisoners of war two of them, Haydar Guliyev and Khayal Hasanov was severely wounded.

So according to the statement of Oruj Aliyev and Bayram Nadirov it is evident that all that soldiers were taken as prisoners of war by Armenian military units.

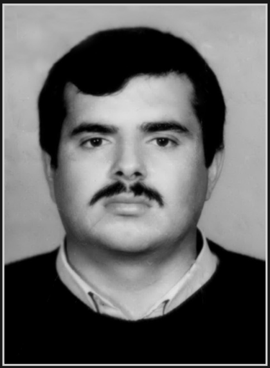
Abdullayev Rafail

Abdullayev Rafail Yashar oglu was born in 1963, in Rustavi, Georgia. In November 1993 he was mobilized to the army and sent to Agdam region.

In April 13, 1994 during the battle for Papravand village of Agdam region he get missed.

According to his fathers statement given to the the State Commission after his son get missed he met with his commander mayor Nasirov and one of the soldiers Gunduz Aliyev who told him that his

son was imprisoned by Armenians in April 13, 1994, during the battle. The same day their military unite was attacked by the Armenians near the territory called “III-Sovkhoz”. At that moment Gunduz, Rafail and some other soldiers took position in one of the little buildings around. Armenians began artillery and tank attack. Rafail and one of the soldiers stayed inside that building others escaped away from the back door and went in the direction of the place called “almalig”. After the ceasefire they observed the territory by binocular and saw that Armenian soldiers carry Rafail to their position, he was wounded. Gunduz Aliyev also stated that after some days in April 26 he was wounded and sent to hospital. He returned to the unite of his service in May 3 or 4 and together with other two soldiers went for the negotiations with three Armenian soldiers at the place of “torpag tapa” and returned two dead bodies. During that meeting they interested about Rafail. Armenians demanded to change him with 7 Armenian POW. But the process of exchange failed.

Other witness of events Samad Nasirov also confirms the statement of Gunduz Aliyev.

According to these statements it is evident that Abdullayev Rafail Yashar oglu was taken as POW.

Adigozalova Novrasta Bayrish gizi was born in 1903 in Ravand village in Zangilan district. She get missed in 1993 during the occupation of Zangilan district.

Her son Alakbarov Dunyadur Mikayil oglu, who lives in the hostel of Baku State Architecture and Con-

struction University, informed that he left the territory with his family when the armed forces of Armenian Republic occupied Zangilan district on October 27, 1993, but his mother N. Adigozalova could not leave the house as she was ill and stayed at home. There was not any information about his mother's further fate.

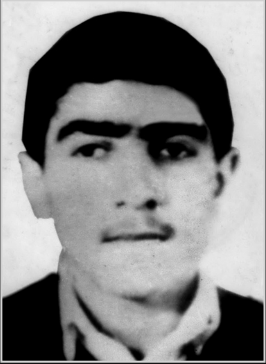
Alakbarov Kamil

Alakbarov Kamil Kur oglu was born in 1971 in Turshsu village of Shusha district. On May, 8, 1992, he and 7 fighters were surrounded and taken prisoners during the fight for Kirs mountain in Shusha.

The witnesses of the event, villager from Turshsu, Rustamov Valeh Zubara oglu, who lives in Baku and Asadov Arastun Alovsat oglu, who lives in camp-town "Arab-1" in Barda, informed in their statement that they saw how 7 officials of Shusha police Department, including Kamil Alakbarov, were surrounded by the armed forces of Armenia. They added that Kamil was wounded in his leg that time.

Kamil Alakbarov's brother Alakbarov Agil Kur oglu, who lives in Shirvanli vllage at present, noted in his statement that at request of close relatives of the missed police officials, Allahverdi Baghirov, a commander of self-defense tabor in the direction of Aghdam, Ahad Kazimov, who was voluntarily engaged in changing prisoners and hostages by personal ways, negotiated with Armenian side and got information about 7 officials of Shusha police department that they were kept as prisoners of war.

Akif Huseynov, brother of Huseynova Tamara Saleh gizi (an inhabitant of Asrik-Jirdakhan village, Tovuz district who was taken hostage by Armenians in July, 26, 1992) with the aim to release his sister negotiated with Armenianes in Tbilisi, Georgian Republic. During the negotiations an Armenian named Alaverdiyan Shamir (his address is: Yerevan-74, Nijniy Shengavit street-2, House 35, app.22. tel: 48-67-93) introduced him the list of Azerbaijani prisoners of war and hostages kept in Armenia, there was Alakbarov Kamil is name in the list too.

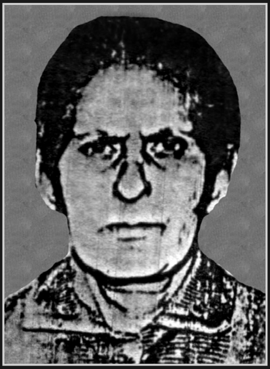
Alaskarova Saray

Alaskarova (Ismayilova) Saray Eyvaz gizi was born in 1920.

Alaskarov Balay Garib oglu was born in 1890.

Alaskarova Ramila Balay gizi was born in 1958.

Alaskarova Zabila Balay gizi was born in 1946.

Alaskarova Nargiz Ibrahim gizi was born in 1973. All of them were born in Mehmana village of Aghdara district. Under Armenian's pressure Alaskarova Nargiz Ibrahim gizi left her family - home for Bash Guneytapa village of the same district in 1990 and lived there.

Alaskarova Zabila

She get missed in March, 1992, when Bash Guneytapa village was occupied.

The member of the family Alaskarov Bakhtiyar Ibrahim oglu in-

formed State Commission that in March, 1992, when the armed forces of Armenian Republic entered their village Bash Guneytapa his grandfather Alaskarov Balay Garib oglu, his grandmother Alaskarova Saray Eyvaz gizi and his sister Alaskarova Nargiz Ibrahim gizi, his aunts Zabila and Ramila Alaskarovas stayed in the village there was no any information about their further fate.

Hasanov Ilyas Atash oglu who worked as an executive official in Bash Guneytapa village of Aghdara district in 1992, (at present he lives in Tartar district) informed State Commission that when the armed forces of Armenia entered the village, Balay Alaskarov together with his wife, daughters and grand-daughter went back home saying he would stay with ill, wounded and disabled people in the village. The governmental organs of Armenian Republic hid any information concerning the further life of the family.

Allahverdiyeva Asli Mahammad gizi was born in 1910 in Dalgilinjli village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Allahverdiyeva Asli

Her daughter Jafarova Zarnishan Iman gizi (at present lives in hostel №3 of the Azerbaijan Academy of Agriculture in Ganja) informed State Commission that when they left their village in accordance with the attack of the armed forces of Armenian Republic her mother said: “I’ll go nowhere, if I die, I’ll dies here and Armenians can never occupy Kelbajar”. So she refused to leave the village together

with them and stayed in her house. Later as the village was occupied it was impossible to get any information about Asli Allahverdiyeva's later fate.

Aliyev Ayyar Sharif oglu was born in Vanlik village of Jalilabad region in 1961, get missed in January 19, 1994, near Yukhari Seyidakhmedli village, Fizuli region together with his friends Akif Jabbarov, Jamaladdin Ibrahimov, Mubariz Sadigov, Elkhan Nabiyev and others.

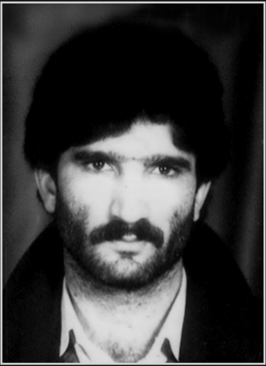
Aliyev Ayyar

According to the statement of Aliyev Yusif Sharif oglu who was tracing his brother's fate asked Seyid Akhmad (he was one who had good links with Armenians and helped many people to exchange corpses of dead people, wounded and released many POW from both sides) to contact with Armenians and learn anything about his brother Ayyar. The latter talked with Armenians for several times by the radio and learned that Ayyar was in prison but they could not come to the agreement for his release.

Aliyev Vidadi Jumshud oglu was born in 1955 in Aghdam town of Azerbaijan Republic. He get missed on 19 July, 1993, when Shikhbabali village of Aghdam district was occupied by the armed forces of Armenia.

The front-line comrade of missed Nasirov Barat Isa oglu, an inhabitant of Aghdam district, who lives in Sumgayit at present, informed in his statement that in July, 19, 1993, he together with Aliyev Vidadi Jumshud oglu and Gurbanov Mehman Allahverdi oglu from Aghdam district, Gurbanov

Mushvig Sabir oglu from Lenkaran were surrounded by the enemy army in the sowing field in Shikhbabali village of Aghdam district. During the heavy fight Barat Nasirov was approximately 20 metres apart from the mentioned fighters and in better position, so he could break out of encirclement, but his front-line comrades were wounded and taken as a prisoner. The Armenian side hid any information about the further life of above mentioned Azerbaijani soldiers, including Aliyev Vidadi Jumshud oglu.

Aliyev Vidadi

Aliyev Khudush Panah oglu was born in 1910 in Zor village of Gubadli district. He get missed in 1993, when Gubadli district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His daughter-in-law Panahova Guldana Baylar gizi (at present she lives in Novkhani village, Absheron district) informed in her statement that in August, 31, 1993, when Gubadli district was occupied her father-in-law Kh.Aliyev was asked to go with them and leave the area, but he refused the suggestion and stayed in the village. It was impossible to get any information about Kh.Aliyev's furhter life after the occupation.

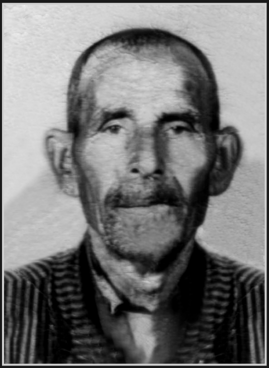
Aliyev Khudush

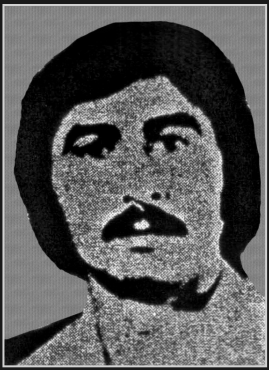
Aliyev Firdovsi

Aliyeva Heyran

Aliyev Elchin

Aliyev Elgiz

Aliyev Firdovsi Isa oglu was born in 1956.

Aliyeva Heyran Murshud gizi was born in 1962.

Aliyev Elchin Firdovsi oglu was born in 1982.

Aliyev Elgiz Firdovsi oglu was born in 1992. They all were born in Khojali town of Azerbaijan Republic.

The members of this young family were obliged to leave Khojali in February 26, 1992, as the town was occupied by the

armed forces of Armenia, and the next day, in February, 27 they get missed in the forest near Nakhchivanli village.

Aliyev Firudin Isa oglu, who lives in Ashaghi Aghjakend settlement of Goranboy district, Huseynov Shikar Murshud oglu, who lives in Baku, Khatai district, Huseynova Anahid Murshud gizi,who lives in Baku Mardakan settlement of Azizbayov district, Aliyeva Vaziyar Murshud gizi, who lives in Narimanov district, informed State Commission in their statement that in February, 27, 1992, the Aliyevs together with approximately hundred Khojali inhabitants were surrounded by the armed forces of Armenia in the forest near Nakhchivanli village, as a result of heavy firing upon some of peaceful inhabitants were killed, tens of Azerbaijanis were taken hostages.

The witnesses of the events noted that as the Armenian fighters attacked and fired upon the armless peaceful inhabitants suddenly, the people lost one another, most of their, including the Aliyevs' further life remained unknown.

Heyran's brother Shikar Huseynov noted that later he heard the news about his sister's family on the radio through the channel "The Voice of America" that they were taken hostages and kept in Spitak town of Armenia, but Vaziyar Aliyeva heard such news when she was in one of the Armenian villages situated in the neighborhood of Georgia, from a journalist woman, whose name she didn't remember.

In addition, there were photos of Aliyev Firdovsi and his family members with information, showing that they were kept hostages in Spitak town of Armenian Republic, which were placed in the book "They Are in Danger" published by "Azerbaijan" publishing house in 1994, in English and Russian, on the materials of State Commission. The information about further life of the family was hidden by the governmental organs of Armenia.

Aliyev Aghali Nayib oglu was born in 1935.

Aliyeva Suraya Behbud gizi was born in 1936. They both were born in Khojali town of Azerbaijan Republic. The husband and wife got missed in February, 26, 1992, when Khojali town of Azerbaijan Republic was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Aghali and Suraya Aliyevs' son-in-law Mustafayev Nazim Alakbar oglu (at present he lives in "Shirvan" sanatorium of Naftalan town), their daughter-in-law Hasanova Latifa Musa gizi (at present she lives in Baku, in "Santekhmontaj" sanatorium of Sabunchi district) lived together with them until Khojali town was occupied, who informed State Commission in their statement that their above mentioned relatives didn't leave their home, remained there when the town was occupied by the armed forces of Armenia.

It's interesting that no one of hundreds of inhabitants who left Khojali town during the occupation mentioned the names Aghali and Suraya. They weren't among them. This fact confirms their remaining at home and makes sure that they were taken hostage. The information about their further lives was hidden by the Armenian side.

Aliyeva Chichek Alaskar gizi was born in 1931.

Ahmadova Durna Salman gizi was born in 1922.

Ahmadov Eldar Nayib oglu was born in 1945.

Ahmadov Rafil Nayib oglu was born in 1949. They all were born in Khojali town.

Valiyeva (Ahmadova) Suraya Javad gizi was born in 1959, in Garadaghli village of Khojavand district.

The whole families get missed in February, 26 1992, when Khojali town was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

In the result of analyses it was obvious that Durna Salman gizi, her sons Eldar and Rafil, daughters-in-law Chichek and Suraya were obliged to leave their house together with other inhabitants of the town to save themselves, the night of 26 February, 1992, when Khojali town was occupied, and had to run to the direction of Aghdam district. In the forest near Dahraz village of Askaran district they were surrounded by the armed forces of Armenia, the peaceful inhabitants separated to different directions under heavy firing. Only few of them could break out of encirclement and get to Aghdam, tens of inhabitants were killed and wounded.

Hundreds of peaceful inhabitants were taken hostage by armed enemy forces and sent to cattle pen near Dahraz village. Among the 300 taken hostages were chosen those who were in military or police uniform, other well-built young men and sent to the direction of Khankendi, but the old, women and children were taken to Gulabli village in February, 28, where were released. Those who were kept in the cattle pen put to the tortures, insulted, their money and valuable things taken away. The other son of Durna Salman gizi Arif Nayib oglu with his wife and 3 small children were among the taken hostages, too.

Arif Ahmadov who was released from captivity, at present he lives in "Garabagh" sanatorium of Naftalan town with his family, informed in his statement that he saw his missed relatives going through the forest and then they stayed behind, so he didn't know anything about their further life. Other close relatives of the missed spoke to inhabitants of Khojali, who were released from captivity, learned that they saw Durna Ahmadova and her close relatives with her near Dahraz village safe and sound.

All these facts prove that Ahmadova Durna Salman gizi, her sons Eldar and Rafil Nayib oglu Ahmadovs, daughters-in-law Aliyeva Chichek Alaskar gizi and Valiyeva (Ahmadova) Suraya Javad gizi were taken hostages. Any information about their further life was hidden by the governmental organs of Armenia.

Aliyeva Yemen Bayram gizi was born in 1910.

Isgandarova Yasaman Isa gizi was born in 1931. They were born in Seyidlar village of Kelbajar district. The family get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Bayramov Ulfat Chirag oglu (at present he lives in Goy-gol district, in the building of boarding school № 2) informed State Commission in his statement that on 2 April, 1993, when Kelbajar district was occupied his father Aliyev Chirag Abbas oglu obliged to take his family out of the village, his aunt Yemen Aliyeva, her daughter Isgandarova Yasaman Isa gizi and his grandfather Aliyev Abbas Bayram

oglu stayed in the village. After a day Chirag Aliyev returned to take them out of the village, it had already been occupied by the armed forces of Armenian Republic. That's why he couldn't get into the village and was obliged to return.

Thus, Y. Isgandarova together with Y. Aliyeva stayed in their Seyidlar village of Kelbajar district, and her 85-year-old grandfather Aliyev Abbas Bayram oglu has returned back on one of cars. It was impossible to get any information about their further life.

Bayramova Yemen Huseyn gizi was born in 1910 in Saridagh village of Kelbajar district. She get missed in 1993, when Kelbajar dystrict was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her relative Salahov Bashir Javanshir oglu (at present he lives in Chaykend village, Khanlar district) informed State Commission in his statement that when Kelbajar district was occupied in 1993, Bayramova Yemen Huseyn gizi together with her fellow-villagers Maharramov Gurban Suleyman oglu, Bayramov Javanshir Salah oglu, Bayramova Khurma Ahmad gizi, Maharramova Kubra Shahmar gizi, Mammadov Galandar Dadash oglu stayed in the village.

It was impossible to get any information about these people's further life.

Amirov Azim Mehdi oglu was born in 1916 in Tiyik village of Lachin district. He get missed in May, 18, 1992, when

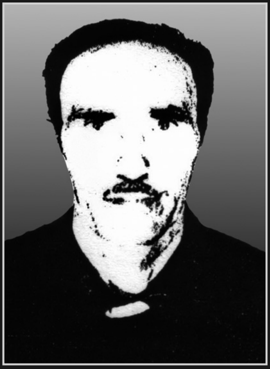
Amirov Azim

Lachin district of Azerbaijan Republic was occupied by the armed forces of Armenia.

His daughter Bahar Amirova, born in 1969, who lives in the hostel of “Jihazgayirma” plant in Shirvan city at present, informed State Commission that in May, 1992, the continued attacks of the armed forces of Armenia created a panic among the peaceful inhabitants and they were obliged to leave their district.

The Azimovs also had to leave their Tiyik village like others, but Azim Amirov, veteran of the World War 2, told his family members and fellow-villagers that he would not leave the village and added: “If it’s necessary, I’ll live in encirclement”. Inhabitants who left the village last, later informed the family that when Azim Amirov tried to take his cattle out of the village was taken hostage by the armed forces of Armenia.

The information about Azim Amirov’s further life was hidden by the Armenian side.

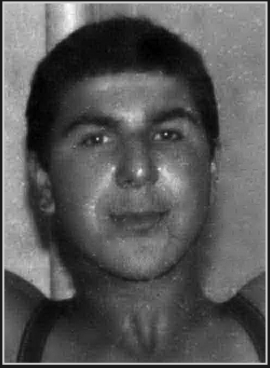
Ahmadov Galib

Ahmadov Galib Ilyas oglu was born in 1969 in Garana village of Barda district. He get missed in April, 2, 1993, during the fight for Chaykend village of Kelbajar district occupied by the armed forces of Armenia.

Mammadov Gasham Ahmad oglu, his fellow-villager and front-line comrade, informed State Commission in his statement that in December

1992, he together with Galib served voluntarily in Barda tabor on Gochaz mountain in Lachin district, later they were sent to Kelbajar district. During the defense of Yanshag village at the beginning of April, 1993, Azerbaijani fighters, surrounded by the armed forces of Armenia, lost lots of people. He saw Galib that time with bandaged neck sitting on "KAMAZ" automobile. According to Gasham Mammadov's words he got back fighting, but Galib was caught by enemy sitting on the lorry.

Above mentioned facts confirm that Ahmadov Galib Ilyas oglu was taken prisoner and his further life was hidden by the Armenian side.

Azizov Fikret Abbas oglu was born in 1961 in Baku. He get missed in February, 26, 1992, when Khojali town was occupied by the armed forces of Armenia and former military unit № 366 of Russian Army.

Azizov Fikret

His Azizova Sakina Isfandiyar gizi (at present she lives in Baku, Garadagh district, Gobustan settlement, Salyan road, house 30, app.11) informed State Commission in her statement that according to the words Fikret's front-line comrade, whose name she forgot, Fikret was surrounded and wounded when Khojali town was occupied.

His brother Azizov Mammad Abbas oglu (at present he lives in Baku, Garadagh district, Gobustan settlement, House 23,app.4), informed in his statement that during the searching of his brother he learned from a man Georgian by nation, (mediator was Allahverdi Baghirov) that Fikret was kept in Gorus district of Armenia, but couldn't get any information about him.

The former hostage Alaskarova Irada Rashid gizi (at present she lives in the address of: Baku, Nizami district, Nizami avenue, House 22), informed in her statement that after she was taken hostage she was brought to the shop in Khojali and kept there together with other 20 hostages for 4 hours. There was a wounded man named Fikret from Baku among the hostages, she bandaged his wounds and was insulted by Armenians for that. When she was taken out from the shop Fikret asked her to inform his family about him and for help to release.

The former hostage Huseynov Elgiz Chingiz oglu, who lives in Garabagh sanatorium in Naftalan, informed in his statement that during the occupation of Khojali he was taken hostage together with other peaceful inhabitants and brought to the shop situated near the town. He saw 3 wounded Azerbaijani soldiers kept in prison; one of the soldiers was 27-28 year-old Fikret, the inhabitant of Baku. According to E. Huseynov’s words later the hostages were brought to Khankendi and kept in the building of school. But the 3 soldiers stayed in the shop. On March 1, 1992, Allahverdi Baghirov, the commander of a self - defense tabor, who helped to release the prisoners of war, saw those 3 Azerbaijani soldiers lying inactive in front of the shop, where they were kept. But Armenians didn’t allow approaching them. The governmental organs of Armenia hid the information about further life of those 3 men.

Aghakishiyev Ahmad Suleyman oglu was born in 1947 in Shusha town of Azerbaijan Republic. He get missed in May, 8, 1992, during the occupation of Shusha town by the armed forces of Armemia.

Kazimov Ahad Musa oglu, an inhabitant of Yaghlivend

village of Fuzuli district, who took part in exchanging prisoners of war and hostages voluntarily that time, informed State Commission that an Armenian named Maxim, a former captain of first Susha, since 1992 of Khojavend militia department, was engaged in exchanging prisoners of war, hostages and corpses from the opposite side. After the occupation of Susha Ahmad Aghakishiyev's relatives asked Ahad Kazimov to help them in getting some information about him.

Aghakishiyev Ahmad

During the next radio communication Ahad Kazimov was interested about Ahmad Aghakishiyev and the result was positive. The fact was that as Ahmad Aghakishiyev worked in the save bank Maxim knew him very well, so they were on good terms. Then he added that Ahmad was safe and sound and was kept under his control personally. Maxim promised to take Ahmad Aghakishiyev to Georgia and in behalf of friendship to release him there. Maxim also informed about another Azebaijani prisoner of war, an inhabitant of Shusha town, born in 1935, Alakbarov Anvar Beylar oglu, who was kept together with Ahmad.

According to Ahad Kazimov's information when Maxim promised to release Ahmad Aghakishiyev, he expressed the phrase "a man says once" and he didn't speak about it afterwards.

Ministry of Home Affairs of Azerbaijan Republic confirmed the fact that a militia official, Ambarsumyan Maxim Amirovich by name, worked as a watcher in Shusha prison till 1988, later he worked in Home Affairs Department of Khojavend district as a militia inspector.

So investigating of the facts confirm that Aghakishiyev Ahmad Suleyman oglu was kept prisoner in Shusha occupied by the armed forces of Armenian Republic and his further life was hidden.

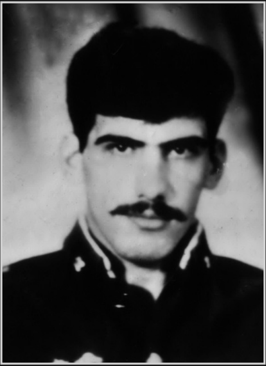
Azizov Seymur

Azizov Seymur Amirkhan oglu was born in 1971 in Aghsu district. He get missed in February, 12, 1994, during the fight around Murovdagh of Kelbajar district.

Abdulaliyev Yashar Abdulali oglu who was released from captivity in May, 8, 1995 and Habiyev Eyvaz Habi oglu who was released from captivity in May, 10, 1996, informed State Commission in their statement that on 17-18 February, 1994, they were on post in “Omer” pass at Murovdagh together with Seymur Azizov, though they were surrounded they continued firing upon enemy’s armored technique by automatic weapons for several hours till the bullets were over.

As the bullets were over they hid behind a hill till darkness and waited, later with the aim to break through encirclement they decided to move towards Dashkasan district. As the weather was frosty and there was much snow Yashar Abdullayev’s leg was frozen up and he couldn’t walk. Seymur Azizov and Eyvaz Habiyev helped him to get to the top for a while. But it was already occupied all around by Armenians and the encirclement got smaller, at the same time they were too tired and lay on the snow inactive.

At that moment Armenian fighters found and beat and kicked them wildly, took them dragging to their position, kept

them on the snow till morning putting to the different tortures. Though Seymur was taken prisoner he didn't hide his hatred to Armenians, put up resistance and said that he didn't repent to kill the invader fighters. That's why the Armenian fighters put him to more tortures.

In the morning they were sent to the military unit of the armed forces of Armenia situated in Yanshag village of Kelbajar district, they were put to the tortures again and questioned there. As his answers didn't please Armenians and he swore at them the invaders threatened to burn Seymur and others.

Then they were separated and taken away to different directions. Yashar Abdulaliyev and Eyvaz Habiyev didn't know anything about Seymur Azizov's further life.

As they knew there was Gahramanyan Yasha, an inhabitant of Horatag village, Aghdara district, a driver of "Ural", among the Armenians who took hostages.

Gahramanyan Yasha kept Eyvaz Habiyev in his house as a slave for a while. The information about the further life of Azizov Seymur Amirkhan oglu was hidden from International Organizations.

Babayeva Saray (in the list of State Commission her name is mentioned as Sayyad) Karim gizi was born in 1910 in Dashbulag village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her fellow villager Mammadov Jamil Farhad oglu (at present he lives

in Balsili village of Khanlar district) informed State Commission that he was in Dashbulag village with his mother Mustafayeva Salatin Alakbar gizi, fellow villagers Abbasov Musa Bayram oglu, Abbasova Gulsum Mahammad gizi, Babayeva Madina Rahim gizi and Babayeva Saray Karim gizi where they had lived until April 2, 1993. When the Armenian soldiers attacked the village with the heavy technique on April 2, Jamil Mammadov left the village, but the names of the people he mentioned, including Saray (Sayyad) Babayeva stayed there.

Governmental oficials of Armenian Republic didn't give any information about these people's later fate.

Babayeva Madina Rahim gizi was born in 1905 in Dashbulag village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her fellow villager Mammadov Jamil Farhad oglu (at present he lives in Balsili village of Khanlar district) informed that he was in Dashbulag village with his mother Mustafayeva Salatin Alakbar gizi, fellow villagers Abbasov Musa Bayram oglu, Abbasova Gulsum Mahammad gizi, Babayeva Madina Rahim gizi and Babayeva Saray Karim gizi, where they had lived until April 2, 1993. When the Armenian soldiers attacked the village with the armored technique Jamil Mammadov left the village, but the names of the people he mentioned, including Madina Babayeva, stayed there.

Governmental oficials of Armenian Republic did not give any information about these people's later fate.

Babirova Manya Mammadali gizi was born in 1948 in Dashkasan village of Jabrayil district. She get missed in August, 18, 1993, in Dashkasan village where she lived during the occupation of Jabrayil district by the armed forces of Armenia.

Gasimov Jahangir Huseyn oglu, (at present lives in: Imishli, Azizbeyov street, House 81), informed State Commission that in August, 18, 1993, his wife Manya Babirova stayed at home in Dashkasan village of Jabrayil district when the district was occupied by the armed forces of Armenia.

Shafiyev Yusif Oruj oglu, who was taken hostage by the armed forces of Armenia in August, 23, 1993, released in November of the same year, Verdiyev Jamal Soltan oglu, who was taken hostage in August, 17, 1993, released in May, 10, 1996, informed State Commission in their statement that when they were kept in Hadrut district occupied by the Armenian armed forces, there were several women together with them, including Manya Babirova, an inhabitant of Dashkasan village, Jabrayil district. Because of heavy tortures and inhuman conditions Manya Babirova, who became mentaley ill, and 2 other women later were taken away by an Armenian convoy, named Vova, under the legend of to release them.

In spite of the noted facts the information about Manya Babirova's further life was hidden by the governmental oficials of Armenia.

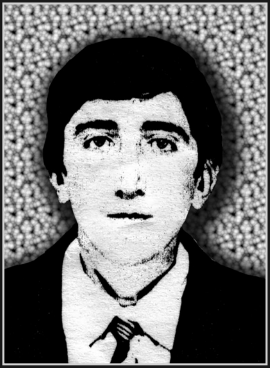
Bayramov Garyagdi

Bayramov Garyagdi Hagverdi oglu was born in 1973, in Bazirkhana village of Kelbajar district.

He was missed in April, 6-7, 1993, during the fight around the Meydanchay river of Kelbajar district Nizami Maharramov a platoon commander of military unit "N" of Defence Ministry Azerbaijan Republic, who lives in Mingechevir city at present, a participant of the noted fights, who broke out of Armenian encirclement successfully, informed in his statement that an inhabitant of Nadirkhanli village, Kelbajar district, the soldier of Zeylik boundary post Garyaghdi Bayramov was among the prisoners of war taken by the armed forces of Armenia in above mentioned fights. This fact was also confirmed by his front-line comrade Baghirov Chingiz Amrali oglu, an inhabitant of Zivel village, Kelbajar district, who lives in Gulustan settlement of Ganja at present. Any information about him was hidden by the Armenian side.

Bayramov Javanshir Salah oglu and his wife

Bayramova (Salahova) Khurma Ahmad gizi. Both of them were born in 1912, in Saridash village of Kelbajar district. They get missed in April, 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenia.

Their son Salahov Bashir Ja-

vanshir oglu, who lives in Chaykend village of Goy-Gol district, informed State Commission in his statement that in 1993, when Kelbajar district was occupied his father Bayramov Javanshir Salah oglu and mother Bayramova Khurma Ahmad gizi together with their villagers Bayramova Yemen Huseyn gizi, Maharramov Gurban Suleyman oglu, Maharramova Kubra Shahmar gizi, Mammadov Galandar Dadash oglu stayed in their village and were missed.

Their villagers Salahov Intigam Adigozal oglu and Salahova Javahir Hasanali gizi who live in Ganja, in hostel №6 of the Azerbaijan Academy of Agriculture, informed State Commission in their statement that in April 4, 1993, they were obliged to leave their Sandash village together with Intigam's brother and hide in the forests. They hid in "Garadirnag" summer pasture and saw how the villages were plundered and burnt by Armenians, how Salahov Javanshir and his wife Salahova Khurma Ahmad gizi were taken hostages in Yanshag village and carried away by tanks.

Bayramov Rasim Faig oglu was born in 1956 in Dagh Kasamanli village, Aghstafa district of Azerbaijan Republic. He get missed in March, 13, 1992, in Kheyranli village of Gazakh district.

Bayramov Rasim

His father Bayramov Faig Mahammad oglu, who lives in Dagh Kasamanli village, Aghstafa district, informed in his statement that on 13 March, 1992, his son was missed in the area of Kheyranli village, Gazakh district, during the fight as he was wounded in his leg.

Muradov Alik Fuad oglu who took part in the defense of Gazakh district (at present he lives in Dagh Kasamanli village, Aghstafa district), informed in his statement that in March 13, 1992, he saw how Rasim Bayramov was wounded in his leg during the fight, taken prisoner by Armenians and carried away on the military machine for pedestrians.

Mammadov Aladdin Mahmud oglu, an inhabitant of Kamarli village, Gazakh district, who worked as a representative of the Chief of Executive Government on the village, confirms that in 1993-1994 during the negotiations with Armenian side about providing safety of native inhabitants, Alexander Sarumyan and Vladimir Ayrapetyan, the officials of special service organs of Armenia, confirmed that R. Mammadov also was among the kept Azerbaijani prisoners of war.

Akif Huseynov, whose sister Huseynova Tamara Saleh gizi, born in 1970, an inhabitant of Asrik Jirdakhan village of Tovuz district, was taken hostage in the area of Alibayli village of the same district by the Armenian armed forces on 26 July, 1992, and hasn't been released yet, held long-term negotiations with Armenians in Tbilisi in 1993-1994 on releasing his sister. During the negotiations Akif Huseynov was introduced the list of Azerbaijani prisoners of war kept in Armenia, by an Armenian named Alaverdyan Shamir (his address is: Yerevan-74, Nijniy Shengavit street, House 35, app.22, tel.48-67-93).

The name of Bayramov Rasim Faig oglu was also mentioned in the list.

Badishov Ali Rais oglu was born in 1968 in Uzbekistan Republic. He was Akhiska (Mehseti) Turk by nationality. He was a compelled migrant from Uzbekistan Republic in 1989, lived in Khojali town of Azerbaijan Republic. He get missed in

February, 26, 1992, when Khojali town was occupied by the armed forces of Armenia and regiment 366 of Russian army.

Sister of the missed Binaliyeva Rana Rais gizi, who lives in Uduli village of Devechi district, informed in her statement that her brother fought for defense of Khojali that day when it was occupied, as his bullets were over he tried to run towards the forest, but was taken hostage together with Binaliyev Alishir Gulali oglu (was released from captivity) and Ilyasov Ahmad (he was registered in the list of State Commission as taken prisoner by Armenians).

The former hostage Muradova Salima Mardali gizi, who lives in Ahmadabad village, Sabirabad district informed in her statement that from 25th February night to 26th in 1992, they were in the cellar of their neighbors the Binaliyevs.

70 people together with Badishov Ali in the cellar were taken hostages by Armenian fighters, he together with Jabbar and Alishir were taken to the unknown direction.

The former hostage Binaliyev Bakhtiyar Gulali oglu, who lives in Udulu village of Devechi district, confirmed the fact in his statement. He noted: "My relative Badishov Ali Rais oglu was taken hostage by Armenians during the Kojali tragedy. My wife Binaliyeva Firuza Fardi gizi, the inhabitants of Khojali Zabila, Sanam by names (surnames aren't noted) are also witnesses".

The former hostages Binaliyev Gulali Binali oglu and Binaliyeva Firuza Fardi gizi, who live in Udulu village of Devechi district, confirmed the fact of A. Badishov's being taken

hostage. B. Firuza added that A. Badishov was sent to Dahraz village together with other hostages.

According to the fact that A.Badishov and 5 more Akhiska Turks were kept as Armenian hostages, there was appeal to the Representation of International Amnesty Organization and this fact was confirmed in the letter signed by Ann Burlin and sent to State Commission by this organization on 12 August, 1993.

An inhabitant of Khojali Abbasov Markaz Salman oglu informed in his statement that Armenians first put A. Badishov and 5 men to the heavy tortures, then shot them.

Bakhishova Afarin Mehdi gizi was born in 1903 in Gamishli village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her grandson Panahov Faqan Avaz oglu (at present he lives in Chaykend village of Khanlar district) said that when they left the village during the occupation of Kelbajar district in April 3, 1993, his grandmother A. Bakhishova was with them, too, but later there was a muddle and they lost her. As the village was occupied it was impossible to get any information about A. Bakhishova's further fate.

Behbudov Ali Durmushali oglu was born in 1971 in Barshad village of Ujar district. In August, 1992, he was called up for military service by the Military Registration and Enlist-

ment Office of Ujar. In September 18-19 of the same year he took part in the fight for “Farrukh” height in Aghdam district and didn’t return.

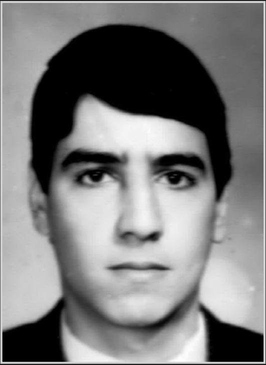

Behbudov Ali

According to the words of his father Behbudov Durmushali Abdurahim oglu, two of his son’s front-line comrades, whose names he forgot, told him that his son Ali Behbudov was wounded during the fight and they took him to the pear-tree on the height and then left him under it. Ali asked his front-line comrades persistently to leave the district as he worried they might be shot.

Later the district was occupied. Ali Behbudov’s fellow-villager, an officer, Muradov Sahib Aslan oglu, who served in the same military unit with him, informed State Commission that he asked the soldiers, who returned from the fight for “Farrukh” height about Ali, they said that Ali was wounded in his leg, that’s why he couldn’t return. At the moment he tried to get any information about Ali from the Armenian side by radio communication.

One of the soldiers, who introduced himself as Artyom from Khojavand district said that his brother worked as a Chief of Khankendi prison and he would try to learn something about Ali. In a week Artyom communicated by the radio saying Ali was taken prisoner from under the pear-tree as he was wounded in his leg during the fight for “Farrukh” height and kept in Khankendi prison. Though Sahib Mammadov tried to communicate with Artyom afterwards again and again, he couldn’t manage it. So it was impossible to get any information about Ali Behbudov’s further lifre.

Dunyamaliyev Afgan Hajibaba oglu was born in 1973 in Vang (Hajidunyamalilar) village of Kelbajar district. He get missed in April, 6-7, 1993, during the fight around the Meydanchay river of Kelbajar district. The front-line comrade of the missed Baghiirov Chingiz Amrali oglu, who broke out of the encirclement successfully (at present he lives in Ganja), informed in his statement that Afgan Dunyamaliyev with several soldiers remained surrounded. After the occupation of the district those who broke out of encirclement saw how Afgan Dunyamaliyev and some other people were taken prisoners and made get on the tanks and military machine by Armenians and carried away. At the same time this fact was confirmed by Nizami Maharramov, a participant of the noted fights, who broke out of Armenian encirclement successfully, a platoon commander of military unit "N" of Defense Ministry of Azerbaijan Republic, at present he lives in Mingechevir.

Farhadov Elshan Barat oglu was born in 1974 in Malibeyli village of Shusha district. He get missed wounded in February, 11, 1992, during the occupation of Malibeyli village by the armed forces of Armenia, when he together with the members of his family and inhabitants left the village they were surrounded by enemy fighters in the direction of Gushchular village at the foot of Ketik mountain.

Father of the missed Barat Farhadov informed in his statement that during the occupation of Malibeyli village by the armed forces of Armenia, his family together with other inhabitants were

obliged to leave their native places. As the village was surrounded the population was in panic and they tried to climb up the “Ketik” mountain to break through encirclement. His son Elshan Farhadov and other young men were fighting for defense of the village that time. As the forces were unequal and there was lack of arm and food it was impossible to defense the village long. The situation was getting hard, for the members of self-defense group and Farhadov Elshan as well, it was important to take the members of the family, especially women and peaceful inhabitants out of the fighting area in order not to be taken hostages. But according to enemy’s continued firing Elshan Farhadov was wounded and couldn’t walk, he asked his father insistently to take his mother and sisters out of the place and go. His father Barat Farhadov was obliged to leave his son wounded and came to Abdal Gulabli village of Aghdam district with his family.

As he noted his fellow-villagers Shahmar Mehdiyev and Asif Rzayev who broke out of encirclement after 3-4 hours confirmed that they saw Elshan safe and sound. Then Barat Farhadov added that an old inhabitant from Kelbajar, whose name he had forgotten, released from Armenian captivity, recognized Elshan when he was shown his photo and said that they were kept in Shusha prison together.

Witness of the event, above mentioned Shahlar Mehdiyev confirmed this fact in his statement. He noted that he saw Elshan wounded when he and his fellow-villagers were on their way to Aghdam district during the occupation of Malibeyli village, but he couldn’t take him with them.

Another witness of the event Asif Rzayev confirmed that he met Elshan on the way wounded, but as the Armenian fighters were quite near he was obliged to go away.

During the occupation of Kelbajar district by the armed forces of Armenia, Namazov Latif Abutalib oglu, born in 1937, taken hostage in April, 1, 1993, released from captivity in May, 8, 1995, by mediation of ICRC of Azerbaijan Republic, at present he lives in Mirzakhanli village of Barda district, informed in his statement: “When Kelbajar was occupied by the Armenian armed forces I was taken hostage”. After some days.

I was sent to Shusha prison. I met Farhadov Elshan Barat oglu there, where we were kept for 3 months together.

Later Elshan was taken away. As they say he was sent to Mismina village to work and wasn’t returned any more.

So the facts confirm that missed Farhadov Elshan Barat oglu was taken hostage that was hidden from the International Organizations and was kept in the district of occupied Daghlig Garabagh.

Gasimova Shamama Alibaba gizi was born in 1913 in Seyidly village of Agdam district. She get missed in July 23, 1993 when Agdam was occupied by Armenian military unites.

Her daughter Gasimova Simuzar in her statement given to the The The State Commission shows that she, her mother and husband Gasimov Najmaddin lived in Agdam city, 78, Rajab Gozalov street. In July 22 she and her husband went to Daymadagli village, Barda dis-

trict to visit their daughter. The next day when they returned home, they were stopped at the territory of Garvand village by military and they were told that Agdam was occupied by Armenians. So they couldn't go to Agdam and began tracing Gasimova Shamama fate. But still they couldn't get any information about her whereabouts. But the only thing the new that Shamama stayed home safe and sound during the occupation.

Gurbanov Mushvig Sabir oglu was born in 1970 in Tutapeshta village of Lenkaran district. He get missed in July, 19, 1993, when Shikhbabali village of Aghdam district was occupied by the armed forces of Armenia.

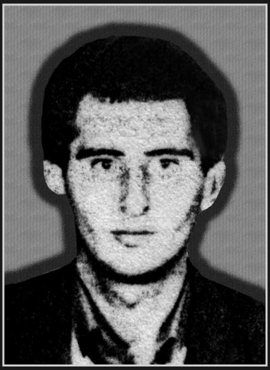
Gurbanov Mushvig

The front-line comrade of the missed Nasirov Barat Isa oglu, an inhabitant of Aghdam district, who lives in Sumgayit at present, informed in his statement that on 19 July, 1993, he together with Gurbanov Mushvig Sabir oglu from Lenkaran, Aliyev Vidadi Jumshud oglu avd Gurbanov Mehman Allahverdi oglu from Aghdam district were surrounded by the enemy army in the sowing field in Shikhbabali village of Aghdam district.

During the heavy fight Barat Nasirov was approximately 20 metres apart from the mentioned fighters and in better position, so he could break out of encirclement, but his front-line comrades were wounded and taken prisoners. The Armenian side hid any information about the further life of above mentioned Azerbaijani soldiers, including Gurbanov Mushvig Sabir oglu.

Gurbanova Javahir Iman gizi was born in 1923 in Barmagbina village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her daughter Gurbanova Gulbahar Maharram gizi (at present she lives in hostel №6 of the Azerbaijan Academy of Agriculture in Gulustan settlement, Ganja) informed State Commission that when they left the village Barmagbina in Kelbajar district according to the attack of the armed forces of Armenian Republic, her mother said: "Armenians can never occupy Kelbajar", and refused to go with them staying at home. Gulbahar Gurbanova couldn't get any information about her mother's later fate.

Gulmammadova Gamsiyya Burcali gizi was born in 1918, in Alibayli village of Zangilan district. She get missed in 1993, when Zangilan district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her nephew Aghayev Fiday Ismayil oglu (at present he lives in the address of: Baku, Nizami district, Rustamov street 76 app.57) informed in his statement that when the armed forces of Armenia entered Zangilan district, on 29 October, 1993, his aunt G.Gulmammadova was paralyzed in bed at home. She couldn't move and it was diffi-

cult to take her out of the territory, so she stayed at home. There was not any information about her further life.

Guliyev Rizvan

Guliyev Rizvan Shahveran oglu was born in 1960 in Shusha district of Azerbaijan Republic. He get missed in May 9, 1992, when Shusha town was occupied by the armed forces of Armenia.

Sister of the missed Guliyeva Gullu Shahveran gizi (at present she lives in Binagadi district, micro-district 7, hostel 4 named after M.F. Akhundov) informed in her statement that her brother Rizvan hidden in the cellar of his house together with his family during the occupation of Shusha, got out of it to know the situation around.

At the moment there was a loud cry and he came back no more. After some time the members of the family got out of the cellar, as they didn't find Rizvan, they were obliged to leave the city quietly.

Mammadov Israfil Hasan oglu who was taken hostage during the occupation of Shusha informed State Commission in his statement that he was caught by the Armenian armed forces in May, 8, 1992. At that time Rizvan Shahveran oglu, taken hostage near his house, was joined him. They were sent to Khankendi where were put into the cellar of a five-storeyed building. The next day Rizvan was separated from him and sent to the unknown direction. He didn't get any information about Rizvan's further life.

Guliyev Akbar Ojagverdi oglu was born in 1973 in Bazirkhana village of Kelbajar district. He get missed in April, 6-7, during the fight around the Meydanchay district.

His front-line comrades Ali Abbasov and Elbayi Shukurov, who live in Ganja, Parviz Shukurov, who lives in Khashadaghi village of Goygol district, informed in their statement that Akbar Guliyev was wounded in his leg fired by the invader enemy's tank and cried loudly. With the aim to take Akbar away from fire Elbayi Shukurov crawled towards him, but when he saw that enemy's tanks came nearer, he couldn't help him and went away. After the occupation of the district they saw how Akbar Guliyev and some other people were taken prisoners and made get on the tank and military machine by Armenians and taken away. This fact was also confirmed by Nizami Maharramov, a participant of noted fights, who broke out of Armenian encirclement successfully, a platoon commander of military unit "N" of Defense Ministry of Azerbaijan Republic, who lives in Mingechevir now.

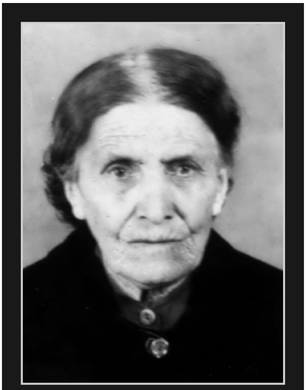

Guliyeva Ayna

Guliyeva (Ismayilova) Ayna Alish gizi was born in 1900, in Istibulag village of Kelbajar district. She get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her daughter-in-law Bayramova

Firuza Mehdi gizi informed State Commission in her statement that Guliyeva (Ismayilova) Ayna stayed in the village with her grandson Guliyev Yalchin Shahmar oglu, when in April, 2, 1993; Istibulag village of Kelbajar district was occupied. After some days Yalchin came with his neighbors, but there was no information about Ayna Guliyeva. All the inhabitants of the village confirmed A. Guliyeva's staying in the village.

Hajiyev Murvat Izzat oglu was born in 1974 in Nadirkhanli village of Kelbajar district. He get missed in April, 6-7, 1993, when there was a fight around the Meydanchay river in Kelbajar district.

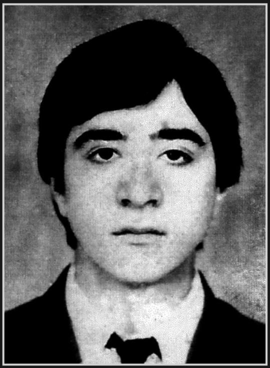

Hajiyev Murvat

Nizami Maharramov, the platoon commander of military unit "N" of Defense Ministry of Azerbaijan Republic, a participant of above mentioned fights, who broke through encirclement successfully, (at present he lives in Mingechevir), noted in his statement that some Azerbaijan soldiers were taken prisoners by the armed forces of Armenia in above mentioned fights, Murvat Hajiyev, an inhabitant of Nardakhanli village Kelbajar district, the soldier of Zeylik boundary post was among them, too. The further information about him was hidden.

Hajiyeva Gamar Abdulgasim gizi was born in 1906 in Shusha and get missed when the city was occupied in May, 9, 1992.

According to her daughter's statement during the occupation of Shusha city Gamar Hajiyeva refused to leave the city and asked her sons Israfil, Ismayil, Rahim and daughter

Farida to leave the city. Her eldest son Ismayil forced others to leave while he stayed with his mother. The next day their neighbor an Armenian came to them and promised Ismayil to take care of his mother and asked him leave the city if he wanted survive. Ismayil obliged to follow the advice. Since then the family tried to get any information abut her fate but not succeeded.

Hajiyeva Seyran Gudrat gizi was born in 1932 in Tatar village of Zangilan district and lived there up to October 1993 until the village occupied by Armenian armed units when he get missed. Her brother in law Tariverdiyev Abbas Gudrat oglu in his statement given to The State Commission showed that she was not married and lived alone. On the day of occupation she was at her brother's house. He asked her to go with them and pass through the border river Araks to The Islamic Republic of Iran. But she refused and told that she will rich them some hours later and went to her home to take care of the cattle (she never believed that occupation could take place) and planned to join the others later. But she never came and stayed at the village. It is evident that she was taken as a hostage by the Armenians but relatives and officials cannot get any information about her.

Hasanov Abil

Hasanov Abil Nuraddin oglu was born in 1974 in Ilyaslar village of Kelbajar district. He get missed in April, 6-7, 1993, during the fight around the Meydanchay river of Kelbajar district.

Nizami Maharramov, a participant of the noted fights, who broke out of Armenian encirclement successfully, a platoon commander of military unit "N" of Defence Ministry of Azerbaijan Republic, who lives in Mingechevir town at present, informed in his statement that in above mentioned fights among taken prisoners of war by the armed forces of Armenia was Abil Hasanov, too, an inhabitant of Ilyaslar village, Kelbajar district, a soldier of Zeylik boundary post. This fact was also confirmed by his front-line comrade Baghirov Chingiz Amrali oglu, an inhabitant of Zivel village, Kelbajar district, who lives in Gulustan settlement of Ganja at present. Any information about him was hidden by the Armenian side.

Hasanova Mulayim Murshud gizi was born in 1904, in Shurtan village of Kelbajar district. She get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her son Hasanov Yediyar Bakhtiyar oglu, who lives in Ashaghi Zeynaddin village of Aghdash district, informed State Commission in his statement that according to the attack

of the Armenian armed forces on 31 March, 1993, he took his junior children out of the village by car, when he returned to take his mother M. Hasanova and some necessary things the village was already occupied and the roads closed. So he couldn't take his mother out of the village. The governmental organs of Armenia hid any information concerning her.

Huseynov Garaoghlan Nasir oglu was born in 1909 in Afandilar village of Gubadli district. He get missed in 1993, when Gubadli district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His son-in-law Mammadov Ali Humbat oglu (at present he lives in the address of: Sumgayit, micro-district 4, House 32 A, app. 39) informed that his father-in-law G. Huseynov lived in Khanlig village of Gubadli district with him till he was missed, when the armed forces of Armenia attacked the village unexpectedly on 30 August, 1993, G. Huseynov couldn't leave the village as he was ill and blind, so he stayed at home. There was not any information about him.

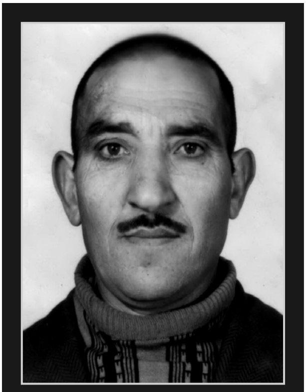

Ibadov Shirin

Ibadov Shirin Tapdig oglu was born in 1932, in Lolabagirly village, Lachin district and get missed in July 23, 1993 when the Armenian troops occupied Agdam city.

In his statement given to The State Commission his son Ibadov Gabil Shirin oglu showed that before the occupation of Agdam city he tried to take his father to Baku but he refused to leave his native land stayed home.

It is evident that during occupation he was safe and sound and Armenians took him as a hostage.

Ibadova Sakina

Ibadova Sakina Salah gizi was born in 1900 in Jorman village of Kelbajar district, but lived in Asrik village of the same district. She get missed in April, 3, 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Son of the missed Baylarov Avaz Isa oglu, who lives in Murovdagh settlement of Khanlar district at present, informed in his statement that on April 3, 1993, when Asrik village was occupied his family together with other inhabitants were obliged to leave the village. But his old mother Sakina Ibadova didn't want to go with them, though they insisted on, so she stayed in the village. The governmental organs of Armenia hid any information about her further life.

Ibrahimov Gudrat Safigulu oglu was born in 1941 in Gushchu village, Lachin district of Azerbaijan Republic.

He was taken hostage in May, 18, 1992, when Lachin district was occupied by the armed forces of Armenia.

His son Ibrahimov Yunis Gudrat oglu (at presen he lives in Baku, Azizbayov district, in the building of enterprise of Agriculture in Buzovna settlement), informed in his statement that

Ibrahimov Gudrat

his father was taken hostage together with Karimov Hasan Salim oglu - an inhabitant of Gargishlag village, Lachin district, on 18 May, 1992, by the armed forces of Armenia, when he was grazing his cattle in the area of Gayghi settlement of the same district. After 6-8 months Hasan broke jail and was released from captivity. According to Hasan's words they were taken to Khankendi. As Gudrat was beaten wildly and felt himself bad, was kept there, but Hasan was sent to Tugh village.

Hasan didn't see Gudrat any more.

In the result of investigating Karimov Hasan Salim oglu was found and got information about the fact. The former hostage Karimov Hasan Salim oglu (at present he lives in Baku, Azizbayov district, Buzovna settlement), noted in his statement that he was taken hostage together with Musayev Gamboy Mutallim oglu, Ibrahimov Gudrat Safigulu oglu and five more people whose names he didn't know, by the armed forces of Armenia, when they were leaving the area during the occupation of Lachin district and were sent to the village (the name isn't mentioned) where Armenians lived. He was kept in Khankendi together with the above mentioned people. According to his words when they were kept in Khankendi Gudrat Ibrahimov was taken out of the prison cell at night and wasn't returned.

He heard nothing about Gudrat's further life afterwards.

The former hostage Musayev Gamboy Mutallim oglu, who lives in Talistan village of Ismayilli district, informed in his statement that he was taken hostage and kept a night together with Gudrat Ibrahimov in Khankendi and then Gudrat was

taken away to Askaran to be changed, as the change didn't take place he was returned.

He was kept in Khankendi prison together with Gudrat and Hasan for 2 months and 5 days. Afterwards G. Musayev was changed, so he didn't know anything about Gudrat's further life.

Ibrahimov Jamaladdin Ibadaddin oglu was born in 1959 in Baku get missed in January 19, 1994 near Yukhari Seyidakhmedli village, Fizuli region.

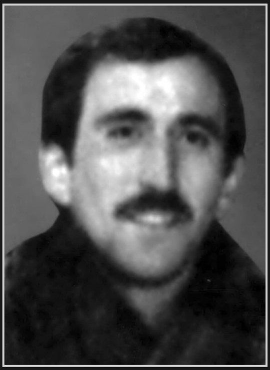
İbrahimov Cəmalləddin

His brother Ibrahimov Kamaladdin who served together with him in his statement given to The State Commission says that in January 19 by the order commander about 20 military men, among them Jamaladdin moved in the direction of Yukhari Seyidakhmedli. Jamaladdin could persuade his brother not to go with them and stay at the back front. He was obliged to stay and obey his brother.

On the way to village, a tank and a military vehicle which the soldiers moved to the village was exploded on the mine, in the tank except Jamaladdin there were Elkhan Nabiyev, Mubariz Sadigov, Akif Jabbarov and Ayyar Aliyev. Some of the soldiers were wounded. Kamaladdin Ibrahimov and a group of soldiers went to the place of incident and saved some 10 or 12 soldiers. It was dark and therefore they returned to the military unit. When in the morning of the next day they went to the place to pick up other soldiers and wounded they couldn't find anybody. The tank also was taken away by the Armenian military men.

Kamaladdin Ibrahimov also said that in 1995 somebody called to his house by telephone. His wife answered the call and heard “Solmaz, this is you? I am Jamal”. These words were repeated several times and then the telephone call failed.

All this proofs that Jamaladdin Ibrahimov most likely was taken as a prisoner of war by the Armenians.

Ilyasova Gozal Isa (Huseyn) gizi was born in 1915.

Ilyasov Isag Hasan oglu was born 1910. They both were born in Otagli village of Kelbajar district. They get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Their relative Rzayev Ismayil Ramazan oglu (at present he lives in the address of: Ganja, Kapaz district, House 369 “B”) informed in his statement that on 31 March, 1993, when the armed forces of Armenia entered Kelbajar district Ilyasova Gozal Isa gizi and her husband Ilyasov Isag Hasan oglu together with other villagers got on the helicopter to leave the district.

But the helicopter had a catastrophe, one of the passengers died, some of them were injured. The passengers who stayed alive by the effort of the pilot got on another helicopter, Ilyasova Gozal Isa gizi and her husband Ilyasov Isag Hasan oglu refused to go with them and returned home. The villagers left the district by helicopter, but there was not any information about their further life.

Ilyasova Sachli (Novrasta) Gadim gizi was born in Shurtan village, Kelbajar district and her birth time is unknown. In April, 6-7, 1993, she remained in the area of Milli village of Kelbajar district.

Her son Dunyamaliyev Hajiagha Heydar oglu, an inhabitant of Dunyamalilar village, Kelbajar district, who lives in Mingechevir town at present, informed in his statement that when the armed forces of Armenia attacked Kelbajar district, they together with the inhabitants of the village were obliged to leave their native places. But his mother Sachli paying no attention to their words stayed at home saying she would die there.

Abbasov Malik Idris oglu, an inhabitant of Zar village, Kelbajar district, a former soldier of military unit "N" of Defense Ministry that time, who lives in Mingechevir town at present, noted in his statement that the platoon in which he served and was under command of Nizami Maharramov that time, was situated at Zeylik boundary post. After getting information about attack the district, the platoon moved towards Kelbajar town. On the way he entered his native Zar village to take his father Idris and mother Amina Abbasovs with him, but his grandfather Mammad and grandmother Shura Mammadovs payng no attention to his or other soldiers' words stayed at home in the village. The group consisted of soldiers and peaceful inhabitants reached Garajanli village on foot in snowy and stormy weather. Though the inhabitants of that village had left it, Mina and Sona, 35-40 year- old sisters, who had nobody in the family, refused to join them and leave the village.

After 2-3 days of remaining in Garajanli village the group moved to the direction of Milli village. When they reached Milli village they were surrounded and fired upon by the armed forces of Armenia, so they had to be divided into small groups. In spite of there were more than 20 people lost and taken prisoners, Azerbaijan fighters could break out of encirclement in different directions and take out of the skirmish the main part of the peaceful inhabitants. Malik Abbasov's father Idris Abbasov felt himself bad, Sachli Ilyasova, an old woman couldn't walk and that's why they were obliged to settle them in one of the houses in Milli vllage. When breaking out of encirclement they were climbing the high mountain they saw how Milli village was occupied, plundered and burnt by the armed forces of Armenia.

Imoyeva Asli Alamshah gizi was born in 1915 in Tak Dam village of Kelbajar district, but lived in Alolar village of the same district. She get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her daughter Jamalova Tamara Farhad gizi, who lives in Sahlabad village of Tartar district, informed in her statement that in 1993, when they were leaving their village Alolar, her mother A. Imoyeva went with them with the help of her stick for a while, as she was old she wasn't able to walk farther and returned home.

There was not any information about her further life.

Her grandson Asadov Ibrahim Adilkhan oglu, who lives in

Garachinar village of Goranboy district, in his statement for State Commission confirmed that his grandmother A. Imoyeva went with her relatives to get on the helicopter to leave the area, when Kelbajar district was occupied in April, 2, 1993, but she couldn't get on the helicopter and returned home. He couldn't get any information about his grandmother's further life.

Ismayilov Vidadi Latif oglu was born in 1966 in Khojali town, Daghlig Garabagh territory of Azerbaijan Republic. He was missed in March, 1, 1992, in the area of Pirjamal village in Askaran district.

In the result of analyses it was obvious that Vidadi Ismayilov, the former official of the district Police Department, in February, 26, 1992, together with about 60 inhabitants tried to go to the direction of Aghdam district to save them selves, when Khojali town was occupied by the armed forces of Armenia and regiment 366 of Russia. The peaceful inhabitants hidden in the forest in cold and snowy weather for a week, were taken hostages on 1 March, 1992, and sent to the cattle farm in Pirjamal village of Askeran district. More than 100 Azerbaijani prisoners of war and hostages, consisting of mainly the old, women and children, were kept in the farm built of wood, put to the tortures and insulted, their money and valuable things were taken away, as 2 young men put up resistance, they were beaten wildly and killed.

Vidadi Ismayilov and tree other young men were chosen and taken to unknown direction under the aim of to killing them.

The inhabitants of Khojali Karimova Almara Ifrat gizi and Abdullayeva Sanam Hasan gizi, who were kept in the mentioned cattle-farm as hostages and released afterwards, confirmed this fact in their statement.

The information about Vidadi Ismayilov and other 2 men, who were chosen from among the peaceful inhabitants that taken hostages and sent to unknown direction, was hidden by the Armenian side. The close relatives of these victims of war are still waiting for their native people.

Ismayilov Hidayat Mansim oglu was born in 1929.

Ismayilova Peri Ismayil gizi was born in 1931. They both were born in Lev village of Kelbajar district.

They got married and lived there. According to the words of their son Anvar Ismayilov in April, 2, 1993, he left his parents at home taking his junior daughters out of the village came to Dashkasan district with great difficulties.

When he returned to take his parents the village was already occupied by the armed forces of Armenia, so he couldn't get to the village. There was not any information about them afterwards.

Jabbarov Akif Ismail oglu was born in Qaradara village, Zangilan district in 1960, get missed in January 19, 1994, near Yukhari Seyidakhmedli village, Fizuli district.

His wife Jabbarova Naila Ahmad gizi in her information on 27.09.1994 noted that during the conversation with Ra-

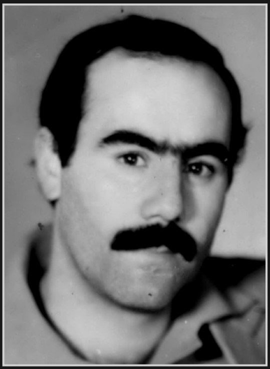
Jabbarov Akif

jabov Nazim (Rajabov Nazim Rza oglu - born in 1959, an inhabitant of Sumgayit, released from captivity, as he is mental ill now, it is impossible to get information from him) he said that when he was kept in Khankendi, he saw A. Jabbarov there, who later was taken to Shusha.

N. Jabbarova in her statement of 10.06.1999, informed that at the end of 1994, three men came in civil clothes with lezgi dialect (in her interview on 9 February, 1999, to “the Huriyyet” newspaper she noted that one of them was called Ali) said that Akif was safe and sound, Armenian side demanded 15 million manat to release him. Those people got the money, as releasing didn’t succeed; they warned them if they spoke about it their children would be stolen.

Aliyev Gahraman Hasan oglu, an inhabitant of Garakhanbeyli village of Fuzuli district, who was taken hostage by the Armenian armed forces in 1993, later was released, informed in his statement that when he was kept in Shusha (the exact date wasn’t noted) somebody gave him a piece of paper secretly and asked him to give it to Jabrayil inhabitants. There were the names of Bayramov Shakir Balakishi oglu from Marjanli village of Jabrail district and Akif Jabbarov from Garadara village of Zangilan district.

According to the statement of Ibrahimov Kamalddin who served at the same military unite with him, when the unite where was Kamaladdin`s brother Jamaladin and others (about 20 persons) moved in the direction of Yukhari Seyidakhmedli on one tank and a military vehicle, the tank exploded on mine.

As a result of explosion military vehicle also was damaged and many soldiers were wounded. Among them there were Akif Jabbarov, Mubariz Sadigov, Elkhan Nabiyev and Ayyar Aliyev. When the in formation about the event came to the staff Kamaladdin Ibrahimov and some other soldier's went to save their friends. They could find some 10 or 12 of them. As it was dark they decided to continue the rescue operation in the morning the next day.

When they came to the place the next day, there was nobody and no tank and military vehicle, as Armenian carried them away.

All the efforts to get any information about the fate of the soldiers left on that place were not successful. No doubt that like his fellow friends mentioned above Jabbarov Akif also was taken as POW.

Kazimov Alaskar Alaskar oglu was born in 1948 in Bashlibel village of Kelbajar district. He get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His son Alaskarov Alakbar Alaskar oglu, who lives in Tanrigulular village of Yevlakh district, informed in his statement that in 1993 when the armed forces of Armenia attacked Kelbajar district his father Alaskar Alaskar oglu Kazimov swore not to leave his native land saying: "I was born on this land and will die on this land, too".

Being obliged to leave the area with his family A.

Alaskarov couldn't get any information about father's later fate, though he tried much.

The Executive Goverment of Kelbajar district also confirmed A. Alaskarov's is being missed.

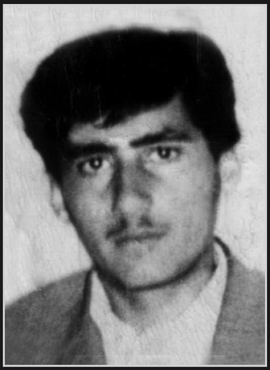
Karimov Nurlan

Karimov Nurlan Mehish oglu was born in 1974 in Shirvanli village of Barda district. He get missed in January, 23, 1994, during the fight for Buzluk height of Kelbajar district.

Nurlan Kazimov's front-line comrade Asadov Garay Khalil oglu, an inhabitant of Barda, informed in his statement that in January, 23, 1994, during the fight for Buzluk height near Baghirli village of Kejbajar district, Karimov Nurlan Mehish oglu was together with Aliyev Azer Farrukh oglu. As it was foggy they were lost in the forest. After the fog disappeared they were seen on the other side of the river with tied up hands taken prisoners by 5 Armenian fighters. According to Garay Asadov's information other participants of the fight also saw that event. Who are alive now, can confirm it.

On the information of State Commission Aliyev Azer Farrukh oglu together with 46 Azerbaijani prisoners of war were kept in Khankendi prison. There is no doubt that Nurlan Karimov also was among them. The information about their further life was hidden by the Armenian side.

Khudiyev Eyyub Sharif oglu was born in 1907 in Suleymanli village, Jabrail district of Azerbaijan Republic.

He was taken hostage in 1993, when Jabrail district was

occupied by the armed forces of Armenia.

Son of the missed Khudiyev Gabil Eyyub oglu (at present he lives in the address of: Baku, Nasimi district, Taghizade street 21, app. 39), informed in his statement that in August, 20, 1993, his father was taken hostage by Armenians, when he was grazing his own cattle not far from his village Suleymanli. He was kept in the central prison in Khankendi as hostage together with a man named Gulbala (his surname, patronymic, addresses aren't noted).

The former hostage Abdullayev Arshad Avaz oglu (at present he lives in the carriage of a train at the railway station in Barda), informed in his statement that he was taken hostage in July, 23, 1993, sent to Khankendi in July, 28 and kept together with A. Khudiyev. A. Abdullayev said that E. Khudiyev died there.

Aghayeva Amina Shukar gizi the daughter of Sara Mirim gizi (at present she lives in the address of: Sumgayit, 18 quarter, House 1/10, app. 21), introduced State Commission the list of Azerbaijani hostages and prisoners of war kept in occupied Khojavand district, there was E. Khudiyev's name too. The governmental organs of Armenia hid the information about him.

Mammadov Hasankhan Dunyamali oglu was born in 1914 in Garajalli village of Gubadli district.

Mammadova Kheyransa Maharram gizi was born in 1929 in Padar village of Gubadli district.

The quite adult husband and wife were missed in August, 30, 1993, when Gubadli district of Azerbaijan Republic was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Daughter of the missed old parents Mammadova Jeyran Hasankhan gizi (at present she lives in the address of: Baku, Sabunchi district, Bakikhanov settlement, Kirov street, 22), informed in her statement that in August 29, 1993, she together with her parents were obliged to leave their Garajalli village, came to neighboring Khanlig village and stayed at their familiar driver Vagif for night. Early in the morning of the next day she went to Padar village which was near, asked her uncle Mahammad living there to go to Garajalli village with her. Her uncle Mahammad refused to go with her because of his old age. Then Jeyran decided to return home-to Garajalli village by herself. When she got to Balasoltanli village the soldiers stopped her saying that Garajalli village was already occupied by Armenian armed forces and took her to Gubadli settlement with them. When Jeyran Mammadova came back to Khanlig village by bus, in August, 30, at 17-18 (5-6 p.m.), she was stopped by the soldiers again at the entrance of the village and was informed about the occupation of the area by the armed forces of Armenia where her parents remained and took her out of the fighting territory. She couldn't get any information about her parents' further life.

J. Mammadova noted that above mentioned familiar driver Vagif, an inhabitant of Khanlig village, Gubadli district (she had forgotten his surname and patronymic), said during

the conversation that though in August, 30, 1993, during the occupation of the village by the Armenian armed forces he insistently asked Jeyran's parents to get on his lorry and go with them, but they decided to remain in the village and wait for their daughter.

So, the old husband and wife remained in occupied by the Armenian armed forces territory and the information about their further life was hidden.

Mammadov Israil Teymur oglu was born in 1963 in Baku. In November 1991 he voluntary appealed to military tabor and in December, 12, went to fight for defense of Shusha town. In December, 28, the group, in which was Israil Mammadov, had been fighting for Karkijahan settlement of Khankendi district against the armed forces of Armenia and unit 336 of former Russian Army situated in the area, for 6 hours.

Mast of the platoon soldiers were martyred during the unequal battle, as the arm and food were over 9 of platoon soldiers were surrounded completely, taken prisoners and sent to prison in Khankendi.

Israil Mammadov who was wounded in his shoulder and his front-line comrades were placed into the prison one by one, put to the unbearable tortures, kept in cold and dark places starving and barefoot.

This fact was confirmed by the front-line comrades of Israil Mammadov Teymur oglu, released from Armenian captivity - Akhmadov Aydin Ibrahim oglu, Maharramov Panah

Shahmar oglu, Farhadov Farhad Mirnaib oglu, Ismayilov Arif Aziz oglu, Mammadov Abdulazim Majnun oglu and Huseynov Mehman Bahram oglu. Though they were released from captivity they couldn't get any information about Israil.

Observer Galina Yakovlevna from Moscow in the article "the Fighting City" written for "the Azadlig" newspaper published on 31 January, 1992, informed that she met 9 soldiers who were taken prisoners in Khankendi on 6 January, 1992, during the fight for Karkijahan settlement, Israil was among them too. But the governmental organs of Armenia hid any information about Israil Mammadov's further life.

Mammadov Ali Kamran oglu was born in 1974 in Zallar village, Kelbajar district. He was called up for military service by the Kelbajar Military Registration and Enlistment office in 1992.

He get missed in April, 6-7, 1993, during the fight around the Meydanchay river in Kelbajar district.

Nizami Maharramov, the platoon commander of military unit "N" of Defense Ministry of Azerbaijan Republic, a participant of above mentioned fights, who broke through Armenian encirclement successful, informed in his statement that some Azerbaijan fighters were taken prisoners by the Armenian soldiers during the above noted fights and carried away, there was Ali Mammadov, (an inhabitant of Zallar village, Kelbajar district, the soldier of Zaylik boundary post) among them, too. It was impossible to get any information about his further life.

Mammadov Galandar Dadash oglu was born in 1935 in Sandagh village of Kelbajar district. He get missed in 1993, during the occupation of Kelbajar district by the armed forces of Armenian Republic.

His neighbors Salahov Bashir Javanshir oglu (at present he lives in Chaykend village, Khanlar district) informed State Commission that when Kelbajar district was occupied in 1993, Mammadov Galandar Dadash oglu with his fellow-villagers Maharramov Gurban Suleyman oglu, Bayramov Cavanshir Salah oglu, Bayramova Khurma Ahmad gizi, Maharramova Kubra Shahmar gizi, Bayramova Yemen Huseyn gizi stayed in their village.

There was not any information about these people's further life.

Mammadov Feyyaz Ahliman oglu was born in 1974 in Yevlakh. He get missed in January, 9, 1994, during the fight for Akop-Komari village of Aghdara district.

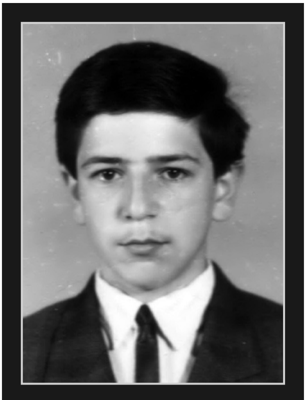

Mammadov Feyyaz

An inhabitant of Sirkhavand village, Aghdara district, Aliyev Sevindik Habib oglu, who lives in Divanli village, Barda district, informed in his statement that when he got his son's corpse from Armenians at the frontline, who was martyred during the fight in Aghdara district in 1994, he saw his former familiar Armenian Ser-

jik Minasyan, an inhabitant of Kiran village, Aghdara district, who was a commander of communication platoon, told him that there were many Azerbaijani prisoners and hostages kept by Armenians, Mammadov Feyyaz Ahliman oglu from Yevlakh also was among them. The governmental organs of Armenia hid any information about his further life.

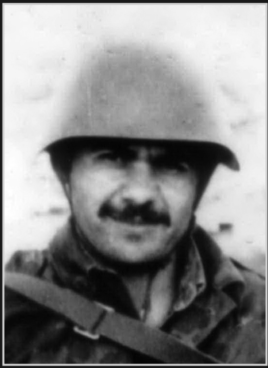

Məmmədov Vidadi

Mammadov Vidadi Musa oglu was born in 1960 in One-Salamabad village, Yevlakh region. According to the statement of his wife Mammadova Hijran Mahi gizi he was mobilized to the army in March 16, 1994 by the Military Commissar of Mingachevir and sent to Fuzuli region. During the battle with Armenian troops in April 26, 1994 he was wounded and taken as a prisoner. Missing person Tahirov Rahim`s brother Tahirov Ramiz who was tracing his brother's fait in his statement given to The State Commission says that Mammadov Vidadi Musa oglu, Aliyev Chingiz Hamid oglu, Hashimov Elbrus Charkaz oglu, Huseynov Adil Alihuseyn oglu and Gafarov Nariman Gafar oglu mobilized to the army together with his brother and sent to Fuzuli region were during the fighting in Aprel 26, 1994 got missing. Their survived friends Hasan, Alas and one fellow man whose name he doesn't remember, as well as Heydarov Hasan Yahya oglu and Aliyev Yagub Charkaz oglu also witnessed that Rahim was injured and prisoner by Armenians.

As a result of miss behaving and tortures some prisoners were killed, corpses of Chingiz Aliyev, Elbrus Hashimov,

Adil Huseynov and Nariman Gafarov returned to Azerbaijan in May 25, 1994 but no information delivered about others, namely about Rahim Tahirov and Vidadi Mammadov.

Mammadova Gulsum Aga gizi was born in 1915 in Zar village of Kelbajar district and lived there. She get missed in April, 2, 1993, during the occupation of the same village by the armed forces of Armenia.

Daughter of the missed Shahverdiyeva Sarfinaz Maharram gizi, who was released from Armenian captivity on 29 July, 1994, (at present she lives in Meyvali village, Yevlakh district), informed in her statement that in April, 2-3, 1993, during the occupation of their Zar village, Kelbajar district by the armed forces of Armenia, she together with her mother Gulsum and some other inhabitants of the village left their home and moved to the direction of Murovdagh.

When they reached Garajanli village, as it was foggy Sarfinaz lost her mother Gulsum, she herself was taken hostage in April, 5-6, by Armenian fighters in the area named Meydanchay. Sarfinaz Shahverdiyeva was sure that her mother also was taken hostage.

Mammadova Zeynab Huseyn gizi was born in 1910 in Zar village of Kelbajar district. She get missed in June, 23, 1993, when Boyahmadli village of Aghdam district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Daughter of the missed Fuzuliyeva Roza Ali gizi, a com-

pelled migrant from Aghdam, (at present she lives in Mingechevir), informed in her statement that she left the village ten days ago with her junior son, who needed treatment, as he was wounded by continued firing of Armenian fighters. Not being informed about that her mother Zeynab went to the centre of the village to look for her daughter on the day of occupation.

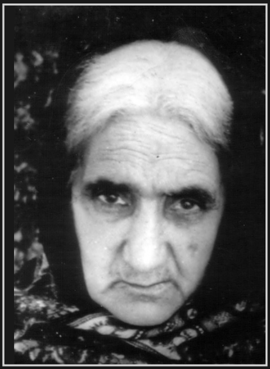
Mammadova Zeynab

Paying no attention to her neighbors' warnings about the occupation, who were oblged to leave the village, Zeynab didn't return, she was probably taken hostage by Armenians.

Her neighbours Huseynova Elmira Shafayat gizi and Fuzuliyev Vilayat Kamran oglu, who live in Mingechevir, confirmed the fact of Zeynab's going to the occupied territory in their statement. The Armenian side didn't give any information about Zeynab Mammadova's further life.

Mustafayev Aydin Sharif ogiu was born in 1926.

Mustafayeva Khanim Amrah gizi was born in 1932.

Mustafayeva (Sharifova) Munavvar Aydin gizi was born in 1952.

Mustafayev Aligulu Aydin oglu was born in 1961. They all were born in Mollalar village of Lachin district and lived there. The head of the family Aydin Mustafayev was a participant and invalid of World War 2.

The Mustafayevs' daughter Dilara Mustafayeva, who lives in Sumgayit at present, informed in her statement that in May, 14-16, 1992, her father sent her to Barda district with her sisters in her boy-cousin's car. Approximately in four days her father also came to Barda to order a lorry for taking the other members of the family and home things out of the village and returned there. As Lachin district was already occupied by the armed forces of Armenia he wasn't allowed to enter the village by the Azerbaijani soldiers. But he couldn't agree with the situation and decided to go to the village to take his family out of the occupied district at any cost. In May, 28, 1992, Aydin Mustafayev together with his son-in-law (his daughter Khuraman's husband), Valiyev Bakhtiyar Safiyar oglu went to the direction of their village Mollalar through Kelbajar district on foot. On their way they saw how Armenians plundered the settlements and carried things by lorries to Armenia, burnt houses and other buildings. In order not to be caught by Armenians they continued their way at nights through the forests. When they entered the village passing through the forest they saw burning houses in the village.

Suddenly he saw his house was burning too. "Our house is burning", he cried unconsciously. At the moment they noticed a lorry "Kamaz" with full of plundered things on it before them and four Armenian fighters standing nearby. The Armenians called them in Azerbaijani. Aydin made a sign Bakhtiyar to run away, but he himself went to them with a loud cry.

In order not to be caught by Armenians Bakhtiyar ran to the direction of the slope. One of the Armenians came towards Bakhtiyar firing, as Bakhtiyar hid in the blackberry bushes, he probably couldn't see him and began to seek. At that moment it started raining "cats and dogs" and he had to return. Robber fighters made Aydin Mustafayev get on the lorry beating and approximately in 20 minutes they left the village.

As it was quiet around Bakhtiyar got out of the hidden place, went towards the cemetery and observed the village from there for a while. When he was sure that there was nobody in the village, he went to his father's-in-law-Aydin's house. Bakhtiyar saw bullet places on the walls and empty cartridges scattered around, at he same time he noticed that some of the things weren't burnt entirely. Though he looked for inside and outside attentively, he didn't see corpses or remainders of corpses. It was obvious that Khanim, Munavvar and Aligulu Mustafayevs were taken hostages by Armenians.

Though he was sure to it, he looked for them in the village and the forests around, observed other villages from aside, after 10 days seeking he was quite sure that they were taken hostages. While watching he noticed that Armenians plundered and burnt villages in day time, but went away at nights. That's why Bakhtiyar hid in the forests in day time and stayed in the villages at nights. In this way he walked a month and a half and came to Kelbajar district which wasn't occupied that time. So the whole family from Mollalar village of Lachin district -Mustafayev Aydin Sharif oglu, his wife Mustafayeva Khanim Amrah gizi, their children Mustafayeva (Sharifova) Munavvar Aydin gizi and Mustafayev Aligulu Aydin oglu were taken hostages and sent to the unknown direction. There was not any information about them. Bakhtiyar Valiyev, who lives in Sumgayit at present, also confirmed this fact in his statement.

Mustafayev Vidadi Shafa oglu was born in 1963 in Khankendi city of Azerbaijan Republic. He was taken hostage in 1992, when Khojali city was occupied.

Wife of the missed Hajiyeva Rahila Rashid gizi (at present she lives in the hostel of Technical school of Agriculture in

Mustafayev Vidadi

Ganja) informed in her statement that in February at night from 25 to 26 her husband went to defend the city telling them not to leave home. During the occupation R. Hajiyeva was taken hostage together with other members of her family and sent to Askaran district. She saw her wounded husband there. Vidadi was kept in the cellar of Askaran Police Department. An Armenian from Shushukend of Khanlar district named Ashot told her that Vidadi was killed. There is another version that his head was cut near the grave belonging to an Armenian. But nobody saw his corpse.

Sister of the missed Mustafayeva Rahila Shafa gizi informed in her statement that when she was kept as hostage in Askaran Police Department, found out that her brother Vidadi was also kept there wounded. But she didn't know anything about his further life.

The former hostage Mammadov Zulfu Ibrahim oglu from Khojali (at present he lives in the building of the Technical school of Construction in Ganja) noted that when he was taken hostage during the occupation of Khojali, kept in prison cell of Police Department in Askaran together with Vidadi. The governmental organs of Armenia hid any information about V. Mustafayev's further life.

Mustafayeva Salatin Alakbar gizi was born in 1900 in Dashbulag village of Kelbajar district. She get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenia.

Her son Mammadov Jamil Farhad oglu, who lives in Balchili village of Khanlar district, informed State Commission in his statement that in April, 2, 1993, when Kelbajar district was occupied his mother S. Mustafayeva didn’t leave Dashbulag village and stayed at home. As the district was occupied by Armenians there was no information about S. Mustafayeva’s further life.

Maharramov Gurban

Maharramov Gurban Suleyman oglu was born in 1918 in Alchali village of Kelbajar district. He get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His neighbors Salahov Bashir Javanshir oglu (at present he lives in Chaykend village of Khanlar district) informed State Commission in his statement that when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic in 1993, Maharramov Gurban Suleyman oglu together with his fellow - villagers Bayramov Javanshir Salah oglu, Bayramova Khurma Ahmad gizi, Maharramova Kubra Shahmar gizi, Bayramova Yemen Huseyn gizi, Mammadov Galandar Dadash oglu stayed in their village Saridagh.

It was impossible to get any information about these people’s further life.

Maharramova Kubra

Maharramova Kubra Shahmar gizi was born in 1929 in Gamishli village of Kelbajar district. She get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her neighbors Salahov Bashir Javanshir oglu (at present he lives in Chaykend village, Khanlar district) informed State Commission that when Kelbajar district was occupied in 1993, Maharramov Gurban Suleyman oglu together with his fellow – villagers Bayramov Javanshir Salah oglu, Bayramova Khurma Ahmad gizi, Maharramova Kubra Shahmar gizi, Bayramova Yemen Huseyn gizi, Maharramov Galandar Dadash oglu stayed in their village Saridagh.

It was impossible to get any information about these people's further life.

Mamishov Taleh Alasgar oglu was born in 1985, at Kilsaly village of Kalbajar district. He get missed at the March, 31st,1993, during the occupation of that district at the place called "Tunel".

According to his mother Mamishova Imarat's statement who was released from captivity in September 15, 1994, and lives in Gandja, at the kinder garden № 18, when Kalbajar was attacked by the Armenian troops

the villagers had to leave their houses by the lorry “GAZ-52”. There were about 25 people. When the lorry was attacked from different positions 4 people were killed, the others were wounded. At that moment she was with her two little sons. As she was wounded and fainted she couldn’t remember details but when they were brought to Drombon village of Agdara region by the Armenian military to the building which is used as a hospital she came to herself and saw her son Taleh lying on the table .But she was not able to tell about him to Armenians as she was too week and couldn’t speak and move. After some times they were brought to Khankendi where she found her other son Yadigar who told her that Taleh was wounded and asked him for water but Armenians did not aloud him to give his brother a water

The former hostages Mahammad Guliyev, his sons Farman, Baxtiyar, daughters Tamila, Ilhama, Valida Guliyeva, Qoshgar Binnat oglu Guliyev and Guliyeva Guljamal Binnat gizy also informed The State Commission that the saw Mamishov Taleh in prison, he was wounded and Armenians took him to unknown direction.

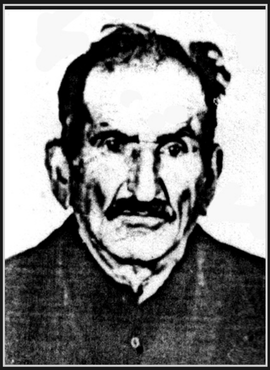
Mehdiyev Hüseyn

Mehdiyev Huseyn Mahammad oglu was born in 1905 in Shusha. He get missed in 1992 when the city was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His son Mehdiyev Veli Huseyn oglu (at present he lives in the address of Baku, Narimanov district, Islam Abushov street, app. 16) informed State Commission that when Shusha was occupied in May, 8,

1992, his father H. Mehdiyev stayed at home alone in the address of Shusha, Vazirov street, 22 House.

According to the words of his relative Javadov Khasay Azim oglu, when the population of Shusha was leaving the city, they called him, but he didn't get out of his house. After Kh. Javadov left N. Mehdiyev at home and the area together with other inhabitants, the houses were occupied by the Armenian soldiers. There was not any information about Huseyn Mehdiyev's further life.

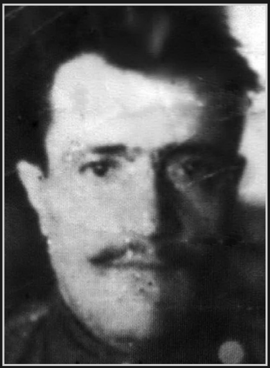
Mehdiyev Mahammad

Mehdiyev Mahammad Jalil oglu was born in 1900 in Arnudlu village of Kelbajar district.

Mehdiyeva Sariyya Aziz gizi was born in 1912 in Alolar village, Kelbajar district. The quite adult couples get missed in April, 2, 1993, when Yanshag village of Kelbajar was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

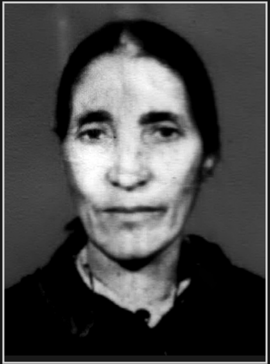
Mehdiyeva Sariyya

Their son Mehdiyev Mehdi Mahammad oglu, born in 1957, at present lives in Garachinar village of Goranboy district, informed in his statement that his father Mehdiyev Mahammad Jalil oglu and mother Mehdiyeva Sariyya Aziz gizi lived in Takdam village of Kelbajar district.

Because of the attack of the Armenian armed forces in April, 2, 1993, he together with his parents left the village, when they were moving to the

direction of Murovdagh they were surrounded in Yanshag village. As the enemy came nearer there was a muddle and he lost his parents there. He himself with several fellow-villagers breaking through encirclement came to Khanlar (at present Goy-Gol) district. M. Mehdiyev was sure that his parents were taken hostages by Armenians when were surrounded, because Armenians were too near that time. The governmental organs of Armenia hid any information about their further life.

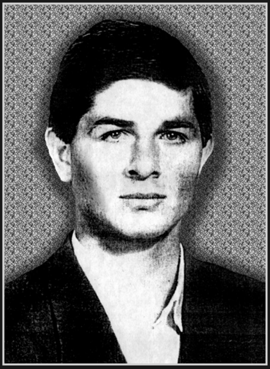
Mehdiyev Mirzeynal

Mehdiyev Mirzeynal Mirali oglu was born in 1976 in Gasimbeyli village of Sabirabad district. He get missed in April, 13, 1996, in the direction of Tapgaragoyunlu village of Goranboy district.

Gasimzade Salahaddin Parviz oglu, born in 1973, released from Armenian captivity in May, 2, 1997, informed State Commission in his statement that he met Armenian soldiers several times secretly from commander and exchanged some things with them when he was on guard in the direction of Tapgaragoyunlu village of Goranboy district. On 13 April, 1993, Armenian soldiers called them loudly for meeting. Salahaddin Gasimzade and Mirzeynal Mehdiyev went to the river leaving their position. There were 2 Armenian soldiers.

The Armenians said that they wanted to exchange clothes with konyak (a drink). Salahaddin told them they had no konyak with them that moment, but if they gave clothes, he would bring it later. The Armenian soldiers didn’t agree with the suggestion and suddenly there was firing from unknown di-

rection. In the result of firing Mirzeynal Mehdiyev fell on the ground holding his stomach, and when Salahaddin wanted to run away Armenian soldiers caught him, kicked him down and took to their position. Salahaddin Gasimzade was kept as a prisoner of war at Armenian side more than a year. Later he was released by the mediation of ICRC. But he didn't have any information about Mirzeynal Mehdiyev's further life.

The noted facts make sure that Mirzeynal Mehdiyev was taken prisoner by the Armenian armed forces and hidden from International Organizations.

Mirzayeva Maleyka Meshediyusif gizi was born in 1920 in Aghdam district. She get missed in July, 23, 1993, when Aghdm town was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her daughter Abdullayeva Gulnaz Khankishi gizi, who lives in Barda, trade school, House 47, at present, informed State Commission in her statement that when the armed forces of Armenia attacked Aghdam, she asked her mother to leave the town immediately; otherwise they would be taken hostages. But her mother Maleyka Mirzayeva said that "if she dies" would not leave her native place and stayed at home in the address of: Aghdam, J.Jabbarli street, turning 3, House 19. Realizing that her mother insistently would stay at home, Gulnaz left the house together with her 3 daughters and came to Barda. Though her mother stayed at home, the information about her further life was hidden by the Armenian side.

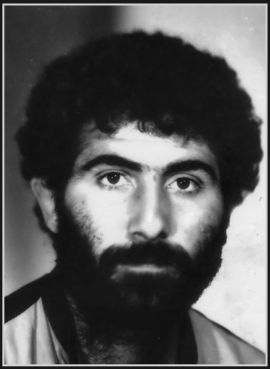
Nabiyev Elkhan

Nabiyev Elkhan Amirshah oglu was born in 1967 in Baku, he get missed in January, 19, 1994 near Yukhari Seyidakhmadli village of Fuzuli region.

In his statement Vagif Nemat oglu Hasanbalayev shows that in January, 19, 1994 according to the order of the Commander they moved in the direction of Seyidakhmadli by tank and one military vehicle. Tank was in front when it got to the mine. As a result of explosion many soldiers and one of them Elkhan Nabiyev was wounded. Some of them, including Vagif Hasan-balayev were saved by their friends. The next day a group sent to the place of explosion to examine the territory and bring back wounded and dead bodies. But they could not find anybody. Elkhan`s brother Eldar Nabiev and his relatives also tried to find him.

Other eye witness of the event who served the same military unite Ibrahimov Kamaladdin Ibadaddin oglu in his statement given to The State Commission underlines that the very day of the event the crew of the tank consisted of Elkhan Nabiyev, Jamaladdin Ibrahimov (witness's brother), Mubariz Sadigov, Akif Jabbarov and Ayyar Aliyev. Some other soldiers were on the other vehicle. When they moved on to the front-line, the tank came to the mine. It was the 19th of January, 1994, near 18 hours p.m. When the mine exploded Kamal-addin Ibrahimov with other soldiers went to save their friends. They could find 10-12 wounded soldiers and save them. The next day they wanted to go and take the tank but it was already taken away by the Armenian military .They realized that

the territory was searched by Armenians and other injured Azerbaijani soldiers were not there and they couldn't get any information about them.

Among the saved 10-12 soldiers there was no Elkhan Nabiyev, Jamaladdin Ibrahimov, Mubariz Sadigov, Akif Jabbarov and Ayyar Aliyev.

It is evident that he was taken as a prisoner of war.

Nabiyeva Hamayil Mammad gizi was born in 1941.

Nabiyeva Malak Mammad gizi was born in 1942. Both of them were born in Otagli village of Kelbajar district. They get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Their close relative Nabiyeva Fatma Maharram gizi (at present she lives in the address of: Ganja, Nizami district, boarding school №4) informed State Commission in her statement that when Dashgilinjli village of Kelbajar district was occupied in April 2, 1993, her-cousin Hamayil Nabiyeva said: "We'll go nowhere, if we die, we'll die in this village". She asked to take the children with us, but she and her sister Malak Nabiyeva stayed at home.

According to the occupation of the district the roads to it were closed and it was impossible to go to the village again. So there was not any information about these people.

Najafov Fazil Safyar oglu was born in 1974 in Vang (Hajidunyamalilar) village of Kelbajar district. He get missed

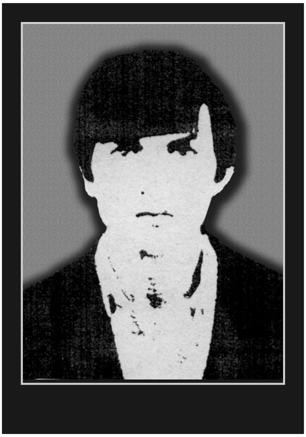

in April, 6-7, 1993, during the fight around the Meydanchay river of Kelbajar district.

Front-line comrade of the missed Baghirov Chingiz Amrali oglu, who broke out of enemy encirclement and lives in Ganja now, informed in his statement that Fazil Najafov and some soldiers remained surrounded. After the occupation of the district those who broke out of encirclement saw how Fazil Najafov and some other people were taken prisoners and made get on the tank and military machine by Armenians and carried away. At the same time this fact was confirmed by Nizami Maharramov, a participant of the noted fights, who broke out of Armenian encirclement successfully, a platoon commander of military unit "N" of Defense Ministry of Azerbaijan Republic, at present he lives in Mingechevir.

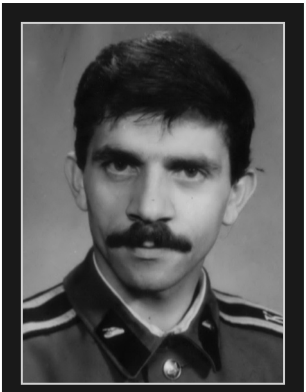

Nuriyev Atamoghlan

Nuriyev Atamoghlan Baba oglu was born in 1967 in Oryad village of Neftchala district. He get missed in March, 23, 1993, during the fight for Galaychilar village of Aghdam district.

His close friend Ilgar Aliyev, who studied at High School for Tank Commanders with Atamoghlan Nuriyev in Kharkov, the Ukraine, in 1985-1989, informed in his statement that hearing Atamoghlan's

being wounded and surrounded by enemy; he went immediately to Galaychilar village of Aghdam district with 2 soldiers, whose names he had forgotten, that day to save his friend. The soldiers talked that during the fight Atamoghlan remained in the territory controlled by enemy for 2 hours, informed by radio communication that he was wounded and asked for help. A group of front-line comrades breaking through encirclement went to the place where he remained wounded, though they saw blood and footmarks, they didn't find Atamoghlan Nuriyev there.

All these facts confirm that Atamoghlan Nuriyev was taken prisoner and the information about his further life was hidden.

Orujova Tubu Faraj gizi was born in 1918 in Garajanli village of Kelbajar district. She get missed in March, 31, 1993, when Garajanli district was attacked by the armed forces of Armenia.

Orujova Tubu

Tubu Orujova's son Orujov Rovshan Azadkhan oglu (at present he lives in Sumgayit, H. Z. Taghiyev settlement) informed State Commission in his statement that in April 2, 1993, when their Garajanli village of Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenia, he took her mother Tubu on horse 2 km. away from their house. On the way his mother insisted on her returning home. She said: "Armenians can't do me any harm". She asked her son firmly to return her home. Rovshan obeyed his mother, took her back home and left her in her native village.

He himself joining his fellow-villagers was obliged to leave the fighting district. It was impossible to get any information about T. Orujova's further life.

Orujova Mina Amiraslan gizi was born in 1927.

Orujova Sona Amiraslan gizi was born in 1930. They both were born in Garajanli village of Kelbajar district. When Garajanli village was occupied by the armed forces of Armenia they refused to leave their Garajanli village and remained at home.

Abbasov Malik Idris oglu, an inhabitant of Zar village, a soldier of military unit "N" of Defense Ministry that time, who lives in Mingechevir town at present, informed in his statement that the platoon in which he served and was under command of Nizami Maharramov that time, was situated at Zeylik boundary post. After getting the information about attack the district they moved towards Kelbajar town. On the way he entered his native Zar village to take his father Idris and mother Amina Abbasovs with him, but his grandfather Mammad and grandmother Shura Mammadovs paying no attention to his or other soldiers' words stayed at home in the village. The group consisted of soldiers and peaceful inhabitants got to Garajanli village on foot in snowy and stormy weather. Though the inhabitants of that village had left it, two sisters called Mina and Sona, who had nobody in the family, refused to join them and leave the village. The information about their further life was hidden.

Rahimov Zulfu

Rahimov Zulfu Jamal oglu was born in 1915 in Aghgaya village of Kelbajar district. He get missed in March, 27, 1993, near Aghgaya village of Kelbajar distrit.

Rahimova Nabat Charkaz gizi, who lives in Tartar town at present, according to the missed and taken prisoners or hostages informed State Commission that in March, 27, 1993, her husband, her son Ilham Rahimov-born in 1967, took food to Azerbaijani Army, who defended Aghgaya village from continued attacks of the armed forces of Armenia, by "GAZ-52" lorry driven by Ilham Rahimov, they were fired upon and taken prisoners by the hidden Armenian fighters near the village. Huseynov Daghistan Balaja oglu-born in 1970, an inhabitant of the same village, husband of Z.Rahimov's daughter also was with them. Karimov Musa Mustafa oglu, the inhabitant of the village, hearing the sounds of skirmish ran towards them and was killed immediately by the Armenian fighters. Later Musa Karimov's corpse was returned, but there was not any information about other 3 men.

Rustamov Mahmud Kelbali oglu was born in 1891 in Giyasli village of Aghdam district. He get missed in July 1993, when Aghdam district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

His son Ispan Rustamov (at present he lives in the address of:

Baku, Garachukhur settlement, Zaur Sharifov street, House 5, app. 37), an inhabitant of Giyasli village, Aghdam district, informed State Commission in his statement that their Giyasli village of Aghdam district was attacked and occupied by the armed forces of Armenia in July of 1993. During the occupation though he took his other members of the family out of the village, his father said he wouldn’t leave his native place, where he was born and lived all his life and remained at home. It was impossible to get any information about his further life.

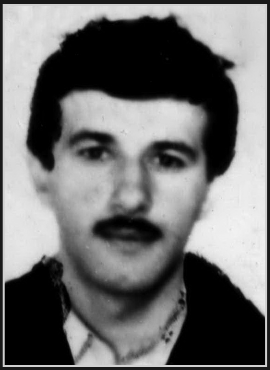
Sadigov Mubariz

Sadigov Mubariz Yavar oglu was born in 1970, in Baku and get missed at the battle for Yukhari Seyidakhmedli village of Fizuli district in January 19, 1994.

His brother Azad Sadigov who was the first tracing the fate of Mubariz in his statement given to The State Commission shows that when he met Arif who served with Mubariz he told him that the crew of the tank was exploded when they drove in the direction of Yukhari Seyidakhmedli village.

Other witness of the event Kamaladdin Ibrahimov informed The State Commission that when the tank was exploded except Mubariz Sadigov there were Elkhan Nabiyev, Akif Cabbarov, Ayyar Aliyev and Jamaladdin Ibrahimov. Some other soldiers were on board of the military vehicle.

Several soldiers went to the place where the tank and military vehicle exploded, saved some soldiers, about 10-12 people, but as it was already dark they decided come for the dead bodies and other soldiers in the morning. Next morning when they came

to the place there was nobody and the tank also was taken away by Armenians. So it was impossible to find any dead and wounded soldiers as they were also taken away by Armenians.

Safaraliyeva Sumaya Hasan gizi was born in 1927 in Minkend village, Lachin district. She get missed in 1992, when Lachin district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her relative Najafaliyev Safarali Allahverdi oglu (at present he lives in the address of: Baku, Yasamal district, Yeni-Yasamal-1, House 13, app.55) informed State Commission in his statement that when Lachin district was occupied on May 16, 1992, he and his neighbors asked his girl-cousin S. Safaraliyeva to leave the village together with them, but she said: “I will never leave my Fatherland”, and stayed in the village at home.

After the occupation of the village there was not any information about S. Safaraliyeva’s further life.

Shahverdiyeva (Suleymanova) Sanam Gurban gizi was born in 1904 in Zar village of Kelbajar district. She get missed in April, 2, 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenia.

Her son Shahverdiyev Suleyman Rajab oglu, who lives in Meyvali village of Yevlakh district,

informed in his statement that in April 2, 1993, when their village Zar was occupied by the armed forces of Armenia they were obliged to leave their homes. His mother also got out of the house together with other members of the family, as it was frosty and there was thick snow on the ground, she could hardly walk and was very exhausted, so she was separated from other members of her family. Her families were sure that she returned home and was taken hostage. Any information about her further life was hidden by Armenian Republic.

Shahverdiyeva Goychak Rajab gizi was born in 1905 in Zar village, Kelbajar district. She get missed in April, 2, 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her son Alkhanov Huseyn Mahammad oglu, who lives in Mingechevir at present, informed in his statement that in April, 2, 1993, when their village Zar was occupied by the armed forces of Armenia, they were obliged to leave their home like other inhabitants of the village. Though his mother Goychak was old she left the village together with them, got to Sandash village of Kelbajar district in frosty and snowy weather. But in Sandash village they were surrounded by the Armenian armed forces and the peaceful armless population were fired upon. His mother was wounded that time and couldn’t get out of encirclement at frosty and snowy night. Her son had no doubt that his mother was taken hostage.

Shirinov Jalal Mammad oglu was born in 1916.

Shirinova Zahra Isa gizi was born in 1932. They both were born in Zar village of Kelbajar district.

Shirinova Zahra

They get missed in 1993, when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Their son Mammadov Yusif Jalal oglu (at present he lives in Mingachevir, in the building of the secondary school №6) informed State Commission in his statement that when Kelbajar district was occupied in April, 2, 1993, he was in Yevlakh district with his family. After the occupation of the district his close relatives informed him that his father, Shirinov Jalal Mammad oglu and mother, Shirinova Zahra Isa gizi didn't leave the village saying: "We'll go nowhere" and stayed at home. Y. Mammadov wanted to go to the village in the direction of Murovdagh to take his parents, as the territory was already occupied by the armed forces of Armenia, the Azerbaijani soldiers didn't let him go there.

So Y.Mammadov couldn't get any information about his parents' further life.

Shirinova Jahan Ismayil gizi was born in 1900 in Chaytumas village, Gubadli district.

She get missed in 1993, when Gubadli district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her grand-daughter Mehdiyeva (Shirinova) Nazakat Vagif gizi (at present she lives in the address of: Baku, Binagadi district, Bilajari settlement, Asef Zeynalli street 30.app.1) informed State Commission in her statement that in August, 1993, when the armed forces of Armenia entered Gubadli district, her grandmother Jahan Shirinova because of her illness couldn't leave the village and she stayed at home with her relative Kheyransa Shukurova. There was no information about their further life.

Shukurova Kheyransa Ismayil gizi was born in 1914 in Chaytumas village of Gubadli district.

She get missed in 1993, when Gubadli district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her relative Mehdiyeva (Shirinova) Nazakat Vagif gizi (at present she lives in the address of: Baku, Binagadi district, Bilajari settlement, Asef Zeynalli street, 30, app.1) informed State Commission in her statement that when the armed forces of Armenian Republic entered Gubadli district in August, 1993, Kh. Shukurova stayed in the village with her relative Jahan Shirinova. There was not any information about their further life.

Tahirov Rahim Avaz oglu was born in 1961, in Gorus region of Armenian Republic. He get missed in April, 26, 1994, during the battle near Seyidakhmadli village of Fizuli region.

His brother – Tahirov Ramiz Avaz oglu in his statement given to The State Commission underlines that Tahir got missing in April 26, 1994 with his fellow friends from Mingachevir city – Mammadov Vidadi Musa oglu, Aliyev Chingiz Hamid oglu,

Hashimov Elbrus Charkaz oglu, Huseynov Adil Alhuseyn oglu and Gafarov Nariman Gafar oglu. According survived military man Hasan, Alash and one unidentified whose name he forgot when they were near the village Seyidakhmadli, Fizuli district Armenians attacked them, Rahim and his friends were wounded and then imprisoned. As a result of tracing it was denoted that Chingiz Aliyev, Elbrus Hashimov, Adil Huseynov and Nariman Gafarov sivierly tortured in prison then they were killed. In May 25, 1994 the corpses of dead soldiers returned to Azerbaijan. But nothing was told about whereabouts Rahim Tahirov.

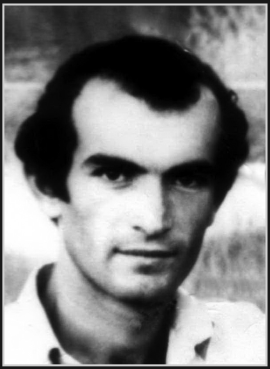

Tahirov Rahim

Heydarov Hasan Yahya oglu and Aliyev Yagub Charkaz oglu who served together with Rahim Tahirov in their statement given to The State Commission also tell that he was imprisoned by Armenians.

Tahmazov Hidayat Mehbali oglu was born in 1956, in Minkend village of Lachin district. He get missed in May, 18, 1992, during the fight near Sultanlar village, when Lachin district was occupied by the armed forces of Armenia.

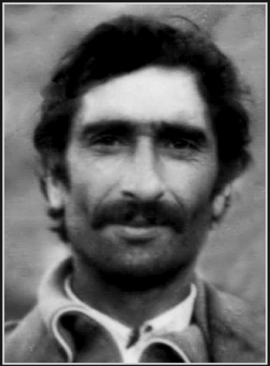

Tahmazov Hidayat

His father Tahmazov Mehbali Isa oglu and his wife Tahmazova Mikhak Yagub gizi informed in their statement that when Hidayat with his brother-in law Bayramov Khosrov Yagub oglu and

some other fellow-villagers went by lorries with home things in May, 18, 1992, they were surrounded by the armed forces of Armenia near Sultanlar village of Lachin district and taken hostages.

Askarov Nadir Ibish oglu, an inhabitant of Garigishlag village of Lachin district, released from captivity, who lives in "Pambigchi" sanatorium of Barda district at present, informed in his statement that when Lachin district was occupied by the armed forces of Armenia, he, his father and some other their fellow-villagers left the village to be saved, but were surrounded by enemy and he was wounded in his left leg. Nadir Askarov was taken prisoner in unconscious state and sent to Khoznavar village, Gorus district of Armenian Republic.

Some days later Armenians showed Ibish Askarov the passport and bank-book taken out from his pocket, they learned that the documents belonged to his father. Using the chance of communication he tried to know about his father's kept place. He could learn that his father together with his fellow-villagers, including Tahmazov Hidayat Mehbali oglu, were taken hostages and sent to the unknown direction by Armenians.

Akif Huseynov, brother of Huseynova Tamara Saleh gizi (Huseynova Tamara Saleh gizi-born in 1970, an inhabitant of Asrik-Jirdakhan village of Tovuz district, taken hostage in the territory of Alibeyli village, Tovuz district, in July, 26, 1992 by the armed forces of Armenia) got the list of Azerbaijani prisoners of war and hostages kept in Armenian Republic, from a citizen of Armenia Alaverdiyan Shamir, during the multiple meetings in Tbilisi city of Georgia. In the above mentioned list there was the name of Tahmazov Hidayat Mehbali oglu, too, which showed that he was kept in the territory of Armenia.

The mentioned facts confirm that Tahmazov Hidayat Mehbali oglu was taken hostage by the armed forces of Armenia and hidden.

Valiyeva Sakina Heydar gizi was born in 1919 in Balyand village of Jabrayil district. She get missed in 1993 when Jabrayil district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

The relative of the missed Atakishiyev Huseyn Bilal oglu, who lives in the address of 25 House, K.Balakishiyev street, Nizami district, informed State Commission that Valiyeva Sakina Heydar gizi lived under his patronage as she was mental ill and dumb and had no family. In August 18, 1993, when the village was occupied S. Valiyeva didn't leave the village as she was too frightened and stayed at home.

It was impossible to get any information about S. Valiyeva's later fate.

Valiyeva Maryam Mammadhuseyn gizi was born in 1910 in Zar village of Kelbajar district. She get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenian Republic.

Her son Hasanov Amiraslan Hamid oglu who lives in the tourist camp in Mingechevir, informed State Commission that during the occupation of Kelbajar district in 1993 he and his mother together with their 18 fellow - villagers were surrounded by the Armenian soldiers when they

were coming to Dashbulag village. Hamid settled his mother in one of the houses in the village as he was afraid his mother could fall into enemy's hands. Though the group could break through encirclement after 45 days hiding in the mountains area, caves and grottos Hamid couldn't approach the house where he had settled his mother and got no information about his mother's later fate.

Verdiyev Mansir Firudin oglu was born in 1909 in Istibulag village of Kelbajar district. He get missed in 1993 when Kelbajar district was occupied by the armed forces of Armenim Republic.

His grandson Firudinov Azer Khansuvar oglu (at present he lives in the address of 20 House, Gandja Avenue, Ahmedli settlement, Baku) informed State Commission that when Kelbajar district was occupied in April 2, 1993, his grandfather M. Verdiyev said: "I'll go nowhere, if I die, I'll die here. He didn't leave the village and stayed at home. After some days of leaving the village they came back there to take him with them, as the territory had already been occupied by the armed forces of Armenian Republic, they couldn't enter the village.

Contents

Preface 113

The materials of the Radio Intelligence Service of the MNS of the Republic of Azerbaijan..117

The content of radio communications of armenian militaries on the 6-7-th of April, 1993 after the occupation of Kelbajar region of Azerbaijan Republic...119

Redaktor:	
Texniki redaktor:	Mübariz Məmmədrzayev
Dizayner:	Emin Ağayev
Tərcüməçi:	Firəngiz Qəhrəmanova

Editor:	
Technical editor:	Mubariz Mammadrzayev
Designer:	Emin Agayev
Translator:	Firangiz Kahramanova

Yığılmağa verilmiş:
Çapa imzalanmış: Şərti çap vərəqi:
Formatı 70x100 1/16.

“Qismət” mətbəəsində ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

«QSM-7» təsdiq edir
(Azərbaycan və İngilis dillərində)
Bakı, «Qismət», 2010